

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

Н. І. Гордієнко

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

з дисципліни

«ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ»

*(для студентів 4–5 курсів денної і заочної форм навчання
спеціальності 071 – Облік і оподаткування)*

Харків – ХНУМГ ім. О. М. Бекетова – 2019

Гордієнко Н. І. Конспект лекцій з дисципліни «Звітність підприємств»
(для студентів 4–5 курсів денної і заочної форм навчання спеціальності 071 –
Облік і оподаткування) / Н. І. Гордієнко; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім.
О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. –. 153 с.

Автор канд. екон. наук, проф. Н. І. Гордієнко

Рецензент д-р екон. наук, проф. О. В. Харламова

*Рекомендовано кафедрою фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту,
протокол № 7 від 30.11.2016.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ТЕМА 1 ОСНОВА ПОБУДОВИ ТА ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	5
ТЕМА 2 БАЛАНС ПІДПРИЄМСТВА.....	9
ТЕМА 3 ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ.....	38
ТЕМА 4 ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ.....	56
ТЕМА 5 ЗВІТ ПРО ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ.....	62
ТЕМА 6 ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК І ЗМІНИ У ФІНАНСОВИХ ЗВІТАХ.....	69
ТЕМА 7 ЗВЕДЕНА І КОНСОЛІДОВАНА ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ.....	78
ТЕМА 8 ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	100
ТЕМА 9 ПОДАТКОВА ЗВІТНІСТЬ.....	110
ТЕМА 10 СТАТИСТИЧНА ТА СПЕЦІАЛЬНА ЗВІТНІСТЬ.....	120
СПИСОК ДЖЕРЕЛ	132
ДОДАТКИ.....	140

ВСТУП

«Звітність підприємств» – одна зі спеціальних прикладних дисциплін у підготовці бакалаврів. Її вивчають студенти, які оволоділи знаннями з таких дисциплін, як «Бухгалтерський облік», «Фінансовий облік», «Управлінський облік» тощо. Вона, у свою чергу, є основою для вивчення дисциплін: «Економічний аналіз», «Аудит фінансової звітності». Взаємозв'язок зазначених дисциплін дає змогу студентам закріпити вже здобуті знання й поглибити свою професійну підготовку як майбутніх фахівців з обліку і аудиту.

Мета курсу – вивчити склад, структуру, зміст та порядок складання й подання фінансової, податкової та статистичної звітності підприємств. Особлива увага приділяється фінансовій звітності, яка є основою створення системи розкриття інформації про результати роботи підприємств України для зовнішніх користувачів.

Завдання курсу

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні *знати*:

- основні законодавчі та нормативні документи, що регламентують порядок складання та подання звітності підприємствами;
- зміст, структуру і порядок складання всіх форм звітності, які подає підприємство певним користувачам;
- розуміти економічну сутність показників звітності, їх місце і роль в оцінці діяльності підприємства;

уміти:

- готувати інформацію необхідну для складання звітності;
- заповнювати форми звітності;
- забезпечувати достовірність даних у звітності та використовувати їх для прийняття відповідних управлінських рішень.

Тема 1 ОСНОВА ПОБУДОВИ ТА ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Мета і завдання звітності. Склад і структура звітності: фінансова, податкова, статистична та спеціальна. Вимоги національних стандартів до складу та елементів фінансової звітності. Якісні характеристики фінансової звітності. Принципи підготовки фінансової звітності. Розкриття інформації у фінансовій звітності. Засоби забезпечення достовірності звітних даних. Принципи побудови форм звітності. Підготовка облікових даних для складання звітності. Загальні положення щодо порядку заповнення звітних форм. Порядок подання та оприлюднення звітності підприємств.

Державне регулювання фінансової звітності в Україні здійснюється з метою:

- створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, що є обов'язковим для всіх підприємств;
- удосконалення бухгалтерського обліку і фінансової звітності;
- регулювання питань методології бухгалтерського обліку здійснюється Міністерством фінансів України, регулює питання методології бухгалтерського обліку і фінансової звітності шляхом затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, а також інших нормативно-правових актів щодо ведення бухгалтерського обліку.

Методологічна рада з бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України організовує розробку і розгляд проектів національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших нормативно-правових актів щодо ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності.

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» № 996 – XIV від 16.07.1999 визначені основи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в Україні.

Нормативні акти Кабінету Міністрів України та інших урядових органів

встановлюють принципи, які необхідно використовувати при розробці положень (стандартів) бухгалтерського обліку та рекомендацій щодо організації ведення бухгалтерського обліку.

Положення (стандарти) бухгалтерського обліку з окремих тем та напрямків розкривають у вигляді понять і методів бухгалтерського обліку, правових норм, закріплених у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» № 996 – XIV від 16.07.1999.

Рекомендації з організації і ведення бухгалтерського обліку окремих видів активів, зобов'язань, інших господарських операцій розробляються з метою організації системи обліку з використанням прогресивних форм обліку та способів його ведення.

Порядок ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності у банках встановлюється Національним банком України, а в бюджетних установах — Державним казначейством України.

Кожне підприємство складає свою фінансову звітність у відповідності до прийнятої облікової політики. В обліковій політиці підприємства повинні бути відображені всі принципові питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві.

Визначення терміну «облікова політика» подається в ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 № 996- XIV та в п. 3 НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: «Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, використовуваних підприємством для складання і представлення фінансової звітності».

Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» для складання фінансової звітності в обліковій політиці підприємства необхідно визначити межу суттєвості, яка для кожного підприємства може бути різною залежно від обсягів його продаж і складати, наприклад, 500, 1000, 2000 грн.

Крім того, в обліковій політиці підприємства повинні бути конкретизовані:

- 1) методи вибуття запасів (із встановлених П(с)БО 9), а саме:
 - ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;

- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);
- метод нормативних витрат;
- метод ціни продажу.

Треба визначити, що для підприємства буде вважатися одиницею запасів: їхнє найменування або однорідна група (вид);

2) методи визначення величини резерву сумнівних боргів. В обліковій політиці треба встановити, які методи розрахунку величини резерву сумнівних боргів будуть використовувати на підприємстві;

3) методи амортизації основних засобів:

- прямолінійний;
- зменшення залишкової вартості;
- прискореного зменшення залишкової вартості;
- кумулятивний;
- виробничий;

4) величина вартісного критерію приналежності матеріального активу до малоцінного необоротного (згідно п. 5.1 П(с)БО 7 «Основні засоби»). Крім того, необхідно вибрати метод нарахування амортизації по малоцінних необоротних активах, а саме:

- прямолінійного списання;
- виробничий;
- нарахування амортизації в першому місяці використання об'єкта в розмірі 50% його амортизованої вартості і залишок 50 % амортизованої вартості в місяці його вилучення з активів (списання з балансу) внаслідок невідповідності критеріям визнання активом;
- нарахування амортизації в першому місяці використання об'єкта в розмірі 100 % його вартості;

5) методи амортизації і діапазон термінів корисного використання нематеріальних активів. Згідно з п. 27 П(с)БО 8 «Нематеріальні активи»

розрахунок амортизації при застосуванні відповідних методів нарахування здійснюється відповідно до П(с)БО 7 «Основні засоби»;

б) методи оцінки ступеня завершеності операції з надання послуг, які згідно П(с)БО 15 «Доход» здійснюються шляхом:

- вивчення виконаних робіт;
- визначення питомої ваги обсягу послуг, наданих на певну дату, у загальному обсязі послуг, що повинні бути надані;
- визначення питомої ваги витрат, понесених підприємством у зв'язку з наданням послуг, у загальній очікуваній вартості таких витрат;

7) порядок формування резервів для забезпечення майбутніх витрат і платежів;

8) застосування (або незастосування) бухгалтерських рахунків класу 8 для узагальнення інформації про витрати по елементах.

Дотримуючись принципів бухгалтерського обліку і формування фінансової звітності, а саме принципу послідовності, підприємствам необхідно забезпечувати постійне (щорічно) застосування обраної ними облікової політики. Зміна облікової політики можлива тільки у випадках, передбачених п. 9 П(с)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах».

Облікова політика підприємства і її зміни повинні бути розкриті в примітках до фінансових звітів.

У примітках до фінансової звітності підприємство повинне висвітлювати обрану облікову політику шляхом опису:

- принципів оцінки статей звітності;
- методів обліку по окремих статтях звітності.

Контрольні питання для перевірки знань

1. Що таке фінансова звітність? Яке її призначення?
2. Яка мета складання фінансової звітності?

3. Назвіть нормативно-правові акти, які регламентують принципи і методику складання фінансової звітності.
4. Назвіть П(с)БО, які регламентують порядок формування показників фінансової звітності.
5. Які суб'єкти підприємницької діяльності мають право обирати спрощену систему обліку, звітності і оподаткування?
6. В чому полягає сутність критерію «повнота» звітності?
7. В чому полягає сутність критерію «достовірність» звітності?
8. Охарактеризуйте зміст якісних характеристик фінансової звітності.
9. Розкрийте принципи бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.
10. Чим викликана вимога обов'язкового подання звітності?
11. Назвіть етапи підготовки до складання річної звітності підприємств.
12. Розкрийте організацію бухгалтерських робіт щодо складання річної звітності.
13. Розкрийте порядок розгляду та затвердження бухгалтерської звітності.
14. Розкрийте взаємозв'язок бухгалтерської звітності з обліковою політикою підприємства.
15. Назвіть річні форми фінансової звітності.
16. Кому подається фінансова звітність?
17. Зазначте критерії наведення статті у фінансовій звітності.
18. Який порядок подання та оприлюднення фінансової звітності?
19. Який звітний період для складання фінансової звітності?
20. Назвати склад та елементи фінансової звітності.

ТЕМА 2 БАЛАНС ПІДПРИЄМСТВА

Загальні положення Національного стандарту бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності» які стосуються Форми 1 «Баланс».

Принципи побудови та структурування балансу. Аналітичні можливості балансу. Побудова і зміст чинної форми балансу. Визнання статей балансу. Характеристика розділів і статей балансу. Загальні принципи оцінки статей балансу. Узгодженість плану рахунків зі статтями активу і пасиву балансу. Особливості оцінки та відображення в балансі необоротних і оборотних активів, власного капіталу, довгострокових і поточних зобов'язань. Загальна характеристика пасиву балансу. Підготовка облікових даних для складання балансу, методика і техніка заповнення форми балансу.

Основні засоби та інші необоротні активи

Амортизація – це систематичне розподілення амортизаційної вартості необоротних активів протягом строку їх корисного використання.

Група основних засобів – це сукупність однотипних за технічними характеристиками, призначенням і умовами використання необоротних матеріальних активів.

Ліквідаційна вартість – це сума грошових коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує одержати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку корисного використання, за мінусом витрат, зв'язаних з продажем (ліквідацією).

Об'єкт основних засобів – завершений пристрій з усіма пристосуваннями до нього, або окремі конструктивно відокремлені предмети, призначені для виконання самостійних функцій, або відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів одного або різного призначення, які мають для обслуговування спільні пристрої, приналежності, керування і єдиний фундамент, внаслідок чого кожний предмет може виконувати свої функції, а комплекс – відповідну роботу тільки у складі комплексу, а не самостійно.

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство тримає з метою використання їх у процесі виробництва або поставки товарів, надання послуг, здачі в оренду іншим особам, чи здійснення адміністративних і соціально-

культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року (чи операційний цикл, коли він більше року).

Строк корисного використання – очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлений очікуваний обсяг продукції, робіт, послуг;

Переоцінена вартість – вартість необоротних активів після їх переоцінки.

До основних засобів відносяться необоротні матеріальні активи, якими підприємство володіє з метою використання в процесі виробництва чи постачання товарів, надання в оренду іншим особам для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій. Очікуваний термін корисного використання яких перевищує один рік чи операційний цикл, якщо він більше року.

Об'єкт основних засобів визнається активом, якщо існує імовірність того, що підприємство одержить у майбутньому економічні вигоди, пов'язані з використанням цих активів і їх оцінка може бути вірогідно визначена.

Придбання та створення основних засобів зараховується на баланс за первісною вартістю, залежно від способу придання (за гроші, шляхом обміну, безоплатної передачі).

Первісною оцінкою основних засобів є собівартість їх придбання або створення. Собівартість об'єкта основних засобів включає купівельну ціну (у тому числі ввізне мито та безповоротні податки) й витрати, що безпосередньо пов'язані з приведенням цього об'єкта в робочий стан для використання за призначенням.

Подальші витрати, пов'язані з володінням основними засобами, класифікують залежно від впливу на майбутні економічні вигоди:

- внаслідок покращення стану активу (модернізація, реконструкція тощо) існує ймовірність зростання майбутніх економічних вигод — капітальні витрати;

- відновлюються або зберігаються (ремонт, обслуговування) майбутні економічні вигоди — поточні витрати.

Первісна оцінка — собівартість придбання або створення основних засобів, складається з таких витрат:

- сум, сплачених постачальникам і підрядчикам за виконані будівельно-монтажні роботи (без непрямих податків);
- реєстраційних зборів, державних мит, які здійснені у зв'язку з придбанням;
- суми ввізного мита;
- суми непрямих податків у зв'язку з придбанням, створенням основних засобів;
- витрат на страхування ризиків доставки основних засобів;
- витрат на установку, монтаж, наладку основних засобів;
- інших витрат, які безпосередньо пов'язані з доведенням основних засобів до стану, в якому вони придатні для використання із запланованою ціллю.

Балансова вартість – сума, в якій актив був включений до балансового звіту за вирахуванням суми зносу.

Справедливою вартістю є ринкова вартість аналогічного об'єкта основних засобів.

Первісна вартість об'єкта основних засобів не є постійною величиною і може змінюватися. Така зміна може відбуватися в різних напрямках унаслідок переоцінки, поліпшення технічних характеристик чи часткової ліквідації об'єкта.

Підприємство переоцінює основні фонди, коли залишкова вартість більше ніж на 10% відрізняється від справедливої вартості на дату балансу. Переоцінка проводиться для всіх об'єктів групи основних засобів, до яких відноситься об'єкт.

Переоцінка первісної вартості та суми зносу основних фондів визначається множенням відповідно первісної вартості та суми зносу основних фондів на індекс переоцінки. Індекс переоцінки встановлюється шляхом ділення справедливої вартості переоціненого об'єкта на його залишкову вартість.

Сума дооцінки залишкової вартості об'єкта основних засобів включається

до складу капіталу у дооцінках, а сума уцінки — до складу витрат.

Витрати на поліпшення основних засобів для відновлення майбутніх економічних вигід визнаються капітальними інвестиціями за умови, що балансова вартість активу не перевищує суми очікуваного відшкодування.

Сумою очікуваного відшкодування вважається більша з двох оцінок: чиста вартість реалізації або справжня вартість майбутніх чистих грошових надходжень від використання основних засобів, яка включає його ліквідаційну вартість.

Затрати на капітальний ремонт основних засобів можуть бути визнані капітальними інвестиціями, якщо витрати на нього можуть бути ідентифіковані з окремою амортизованою частиною основних засобів або якщо ціна придбання активу вже відображає необхідність здійснити у майбутньому витрати для приведення активу в стан, придатний для використання.

Об'єкт основних засобів перестає визнаватися активом і списується з балансу у разі його продажу, ліквідації, безоплатної передачі, нестачі, остаточного псування та інших причин невідповідності критеріям визнання.

Амортизацію починають нараховувати, починаючи з місяця, наступного за місяцем, в якому об'єкт став придатним для корисного використання. При зміні строку корисного використання амортизація нараховується, виходячи з нового строку корисного використання, починаючи з місяця, наступного за місяцем його зміни. Нарахування амортизації припиняється, починаючи з місяця, наступного за місяцем вибуття основних засобів.

Амортизуються основні засоби, що знаходяться на балансі підприємства, у тому числі виробничі й невиробничі.

Метод нарахування амортизації підприємство вибирає самостійно. Розрахунок амортизаційних відрахувань додається до реєстрів бухгалтерського обліку.

П(С)БО 7 «Основні засоби», затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92, дозволені такі методи нарахування амортизації:

1. *Прямолінійний* – становить собою визначення річної суми амортизації шляхом розподілення вартості об'єкта на термін його корисного використання.

2. *Метод зменшеного залишку* – річна сума амортизації визначається шляхом множення річного відсотка амортизації на залишкову вартість об'єкта.

3. *Прискорений метод нарахування* – відрізняється від прямолінійного тим, що нараховується амортизація на залишкову вартість об'єкта, при цьому сума амортизації збільшується на 2.

4. *Метод суми чисел (кумулятивний) метод* – це метод, за яким річна сума амортизації визначається як добуток вартості, що амортизується на кумулятивний коефіцієнт. Кумулятивний коефіцієнт розраховується розподілом кількості років, що залишаються до кінця терміну використання об'єкта, на суму числа років його корисного використання.

5. *Виробничий метод* – полягає в розрахунку місячної суми амортизації як добуток фактичного місячного обсягу продукції і виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації розраховується розподілом вартості, що амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виконати за допомогою об'єкта основних засобів.

Методологічні засади формування інформації П(с)БО 7 розповсюджуються на облік інших необоротних матеріальних активів.

Критерії визнання інших необоротних активів аналогічні критеріям визнання, що застосовуються для всіх активів:

- існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з використанням цього об'єкта;
- його вартість може бути достовірно визначена.

Особливість окремих груп інших необоротних матеріальних активів (бібліотечний фонд, природні ресурси, предмети прокату) обумовлює використання відмінних від основних засобів методів нарахування зносу, а саме: прямолінійним і виробничим способами.

Нематеріальні активи

Нематеріальний актив – актив, що не має матеріальної форми, може бути ідентифікований і утримується на підприємствах з метою використання протягом більше одного року (чи одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду, тобто це довгострокові вкладення в об'єкти права власності, що не мають матеріально-речовинної форми, але мають вартість і здатність приносити дохід.

Облік нематеріальних активів здійснюють відповідно до П(с)БО 8 «Нематеріальні активи», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 18 жовтня 1999 року № 242.

Норми стандарту поширюються на підприємства усіх форм власності, крім бюджетних. Норми стандарту стосуються всіх нематеріальних активів, за винятком гудвілу, що виникає в результаті об'єднання підприємств. Його відображення в обліку здійснюється за П(с)БО 19 «Об'єднання підприємств».

У разі придбання або одержання нематеріальних активів первісною вартістю, за якою він буде оприбуткований, вважається ціна придбання, яка включає: мита, непрямі невідшкодовані податки і витрати, пов'язані з придбанням та доведенням нематеріальних активів до стану, придатного до використання.

У разі придбання нематеріальних активів за рахунок кредиту банку первісна вартість відбивається в сумі кредиту, що не включає відсотки по ньому.

Якщо нематеріальний актив обмінюється на подібний об'єкт, то первісною вартістю буде залишкова вартість переданого об'єкта, якщо залишкова вартість більше справедливої – то первісна вартість дорівнює справедливій вартості з включенням різниці у фінансові результати (витрати) звітного періоду.

У результаті обміну на неподібний об'єкт первісною вартістю буде справедлива вартість переданого нематеріального активу, збільшена (зменшена) на суму коштів, отриманих (сплачених) при обміні.

При безкоштовній передачі первісною вартістю є їхня справедлива вартість, при внесенні в статутний фонд – справедлива вартість основних засобів.

При об'єднанні підприємств – справедлива вартість.

Якщо нематеріальні активи створюються на підприємстві, то первісна вартість включає прямі витрати на оплату праці, матеріальні витрати, пов'язані зі створенням нематеріального активу і приведенням його в робочий стан.

Підприємство самостійно вибирає метод нарахування амортизації, виходячи з умов одержання майбутніх економічних вигід, якщо такі умови визначити неможливо, то застосовується прямолінійний метод.

При зменшенні корисності нематеріальних активів втрати від зменшення корисності об'єкта включаються до складу витрат звітного періоду з одночасним збільшенням його зносу.

Суми відтворення корисності об'єкта нематеріальних активів, але не більше ніж суми попереднього зменшення корисності, визнаються доходом і одночасно зменшується сума зносу.

Фінансові інвестиції

Фінансові інвестиції – активи, які утримує підприємство з метою збільшення прибутку (у вигляді відсотків і дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигід для інвестора.

Довгострокові фінансові інвестиції – фінансові інвестиції на період більше одного року, а також всі інвестиції, які не можуть бути вільно реалізовані у будь-який час.

Поточні фінансові інвестиції – інвестиції підприємство утримає на строк, що перевищує один рік і які можуть бути вільно реалізовані в будь-який час (крім інвестицій, що є еквівалентами грошових коштів).

Зменшення корисності – витрата економічної вигоди в сумі перевищення балансової вартості інвестиції над сумою, яку підприємство очікує отримати за час утримання інвестиції;

Амортизаційна собівартість фінансової інвестиції – собівартість фінансової інвестиції з урахуванням часткового її списання внаслідок зменшення корисності, яка збільшена (зменшена) на суму накопиченої амортизації дисконту (премії).

Дисконт – сума перевищення вартості погашення боргових цінних паперів над їх собівартістю.

Премія – сума перевищення собівартості боргових цінних паперів над вартістю їх погашення.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інвестиції визначаються П(с)БО 12 «Фінансові інвестиції».

В обліку розділяють підприємства залежно від рівня впливу інвестора на це підприємство:

асоційоване підприємство – підприємство, в якому інвестору належить контрольний пакет (більше 20%) акцій (голосів) і воно не є дочірнім або спільним;

дочірні підприємства – підприємство знаходиться під вирішальним впливом на фінансову, господарську і комерційну політику (під контролем) материнського (холдингового) підприємства;

спільна діяльність – це господарська діяльність зі створенням або без створення юридичної особи, яка є об'єктом спільного контролю двох або більше сторін відповідно до письмової угоди між ними.

Фінансові інвестиції первісно відображаються у бухгалтерському обліку за собівартістю придбання. Собівартість фінансових інвестицій складається з:

- ціни придбання;
- витрат, зв'язаних з придбанням (податки, збори, обов'язкові платежі, мито, комісійні винагороди, інші витрати, пов'язані з придбанням інвестиції).

Якщо фінансові інвестиції придбані за гроші, то собівартість фінансових інвестицій складається зі сплачених грошових коштів та витрат, які зв'язані з придбанням.

При придбанні фінансових інвестицій шляхом обміну на цінні папери

власної емісії собівартість фінансових інвестицій складається із справедливої вартості цінних паперів та витрат, які пов'язані з її придбанням.

Якщо фінансові інвестиції придбані шляхом обміну на інші активи, собівартість фінансових інвестицій складається зі справедливої вартості переданих активів та витрат, які пов'язані з їх придбанням.

Визначення справедливої вартості наведено в п. 4 П(с)БО 19, відповідно до якого сума, за якою може відбуватися обмін активу або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими і незалежними сторонами.

На кожен дату балансу фінансові інвестиції відображають з використанням таких оцінок:

- за справедливою вартістю;
- за собівартістю з урахуванням зменшення корисності;
- за амортизаційною собівартістю;
- за вартістю, яка визначена за методом участі в капіталі.

Відповідно до п. 8 П(с)БО 12 Фінансові інвестиції (крім інвестицій, що утримуються підприємством до їх погашення або які обчислюються за методом участі в капіталі) відображають на дату балансу за справедливою вартістю.

У випадку, коли справедливую вартість фінансової інвестиції достовірно визначити неможливо, то таку інвестицію відображають на дату балансу за собівартістю з урахуванням зменшення корисності інвестиції.

Особливий порядок визначення балансової вартості інвестицій використовують для оцінки фінансових інвестицій, які утримуються до строку погашення (боргові цінні папери). Такі інвестиції відображають на дату балансу за амортизаційною собівартістю.

Для оцінки інвестицій в асоційовані й дочірні підприємства і в спільну діяльність зі створенням юридичної особи фінансові інвестиції на дату балансу відображаються за вартістю, визначеною методом участі в капіталі. За справедливою вартістю такі інвестиції можуть оцінюватися, якщо інвестиції придбані та утримуються виключно для продажу протягом року з дати їх придбання.

Метод ефективної ставки відсотка використовують для обліку фінансових інвестицій, що утримує підприємство до погашення (як правило, це довгострокові фінансові інвестиції, боргові цінні папери). Суть методу полягає в амортизації різниці між собівартістю фінансової інвестиції та сумою, яку підприємство очікує отримати в результаті її погашення (викупу), з урахуванням нарахованих відсотків.

Амортизаційна собівартість фінансової інвестиції — собівартість фінансової інвестиції з урахування часткового її списання у результаті зменшення корисності, яка збільшена (зменшена) на суму накопиченої амортизації дисконту (премії).

Запаси

Запаси – це активи, які:

- утримуються для подальшого продажу при умовах звичайної господарської діяльності;
- знаходяться у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання при виробництві продукції, виконанні робіт і наданні послуг, а також управлінні підприємством.

Чиста вартість реалізації – очікувана ціна реалізації запасів в умовах звичайної діяльності за вирахування витрат на завершення їх виробництва і реалізацію.

До *оборотних активів* відносяться грошові кошти та їхні еквіваленти, а також інші активи, призначені для реалізації та споживання протягом операційного циклу (або 12 місяців з дати балансу).

Вартісного критерію розподілу активів на оборотні й необоротні ПБО не передбачено. Підприємство самостійно здійснює розподіл активів на оборотні й необоротні, виходячи з часового критерію.

Облік запасів у обліку проводиться згідно з П(С)БО 9 «Запаси», який затверджений наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р.

№ 246.

Запаси визнаються активом, якщо існує імовірність того, що підприємство одержить в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, і їхня вартість може бути вірогідно визначена.

Відповідно до П(с)БО 9 запаси – це активи, що:

- призначені для подальшого продажу;
- знаходяться у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- призначені для споживання при виробництві продукції, виконанні робіт і наданні послуг.

Норми П(с)БО 9 не поширюються на такі роботи:

- а) незавершені роботи з будівельних контрактів;
- б) фінансові активи;
- в) молодняк тварин і продукцію сільського й лісового господарства.

Одним з основних принципів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності є принцип обачності, принцип впливає з того, що балансова вартість запасів не повинна перевищувати надходження коштів, які очікують одержати від їхнього продажу.

Запаси, що надійшли, зараховуються на баланс за первісною вартістю.

Первісною вартістю таких запасів буде собівартість запасів, що включають наступні складові:

- суму, що сплачується за договором з постачальником;
- суму, що сплачується за інформаційне, посередницьке сприяння, а також за послуги в зв'язку з придбанням цих запасів;
- ввізне мито;
- непрямі податки у зв'язку з придбанням запасів, не відшкодовані підприємству;
- витрати на заготівлю, вантажно-розвантажувальні роботи;
- страхування ризиків;
- інші витрати, пов'язані з придбанням запасів, а також доведенням їх до

стану, в якому вони придатні для використання.

До первісної вартості не включається:

- наднормативний збиток і нестача запасів;

- відсотки за користування позиками;

- витрати на збут і загальногосподарські витрати, що безпосередньо не зв'язані з придбанням і доставкою запасів, доведенням їх до стану, придатного до використання.

Первісна вартість запасів, що виготовлені власними силами, являє собою виробничу собівартість, що визначається за П(С)БО 16 «Витрати». Відповідно до цього у виробничу собівартість включаються:

- прямі витрати на оплату праці;

- прямі матеріальні витрати;

- інші прямі витрати.

Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості встановлюється підприємством.

Первісною вартістю запасів, внесених до статутного фонду підприємства, є погоджена засновниками справедлива вартість.

У стандарті визначення справедливої вартості не наводиться. Виходячи з практики обліку, така оцінка найбільш схожа з поняттям експертної оцінки і звичайної ціни в оподаткуванні.

Первісна вартість одиниці запасів, отриманих у результаті обміну, залежить від того, обмін якими (подібними чи неподібними) активами має місце.

Придбані або виготовлені запаси зараховуються на баланс за їхньою первісною вартістю.

Зниження первісної вартості запасів до чистої вартості реалізації, по суті, є уцінка первісної вартості.

Уцінка запасів здійснюється тільки в одному випадку, якщо запаси втратили очікувані економічні вигоди. У зв'язку з таким трактуванням уцінки наказом Міністерства фінансів і економіки від 15.12.1999 №149/300 були

внесені відповідні зміни і доповнення в «Положення про порядок уцінки і реалізації залежалої продукції з групи товарів широкого вжитку і продукції виробничо-технічного призначення». Відповідно до нової редакції Положення уцінка проводиться на виробничих і торгових підприємствах і в організаціях за рішенням керівника (власника) у випадках, якщо:

– продукція залежалася, тобто не має збуту більше трьох місяців і не має попиту;

– товари чи продукція утратили свої первісні якості.

Не підлягають уцінці товари і продукція, оформлені в заставу, що знаходяться в резерві чи на відповідальному збереженні. У бухгалтерському обліку сума уцінки списується на витрати звітного періоду.

Якщо відбулася оцінка запасів за чистою вартістю реалізації, то в кожному наступному звітному періоді чиста вартість реалізації буде переглядатися.

Якщо в звітному періоді чиста вартість реалізації раніше уцінених запасів збільшується, то на суму збільшення (але не більше суми попереднього зменшення) у бухгалтерському обліку сторнується запис про попереднє зменшення вартості цих запасів.

Вибуття запасів може відбуватися при застосуванні таких методів списання:

1. Метод ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів.
2. Метод середньозваженої собівартості.
3. Метод нормативних витрат.
4. Метод ціни продажів.
5. Метод ФІФО (за собівартістю перших за часом надходження запасів).
6. Метод ЛІФО (за собівартістю останніх за часом надходження запасів),

не використовується.

Для всіх одиниць обліку запасів, які мають однакове призначення і однакові умови використання, застосовується тільки один з названих методів

Дебіторська заборгованість

Дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

Дебітори – юридичні й фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів.

Операційний цикл – час між придбанням запасів для здійснення діяльності та отриманням коштів від реалізації виробленої з них продукції, робіт, послуг (товарів).

Довгострокова дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості фізичних і юридичних осіб, яка не виникає у ході нормального операційного циклу і буде погашена після 12 місяців з дати балансу.

Поточна дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, що виникає у ході нормального операційного циклу і буде погашена протягом 12 місяців з дати балансу.

Сумнівний борг – поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником.

Підприємства, організації та інші юридичні особи незалежно від форм власності при формуванні й узагальненні в бухгалтерському обліку і звітності інформації про дебіторську заборгованість повинні керуватися нормами Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» (далі П(с)БО 10). Норми цього Положення застосовують з урахуванням особливостей оцінки і розкриття інформації щодо дебіторської заборгованості, встановлених іншими положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Дебіторська заборгованість визнається активом, якщо:

- існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод;
- сума може бути достовірно визначена.

З метою складання фінансової звітності дебіторську заборгованість класифікують за такими принципами:

– зв'язку з нормальним операційним циклом (нормальний операційний цикл – проміжок часу між придбаним запасом для здійснення діяльності й одержанням засобів від реалізації зробленої з них продукції або товарів та послуг);

– термінів погашення;

– об'єктів, щодо яких виникли зобов'язання дебіторів;

– своєчасності оплати боржником дебіторської заборгованості.

За першими двома ознаками виділяють довгострокову й поточну дебіторську заборгованість.

Поточною дебіторською заборгованістю вважається також сума дебіторської заборгованості, що продовжується більше одного року, але очікується, що вона буде погашена в ході нормального операційного циклу підприємства.

Дебіторська заборгованість по об'єктах, по яких виникають зобов'язання дебіторів, класифікуються як:

– дебіторська заборгованість, зв'язана з нормальною діяльністю підприємства з реалізації продуктів, товарів, робіт, послуг;

– дебіторська заборгованість, що не пов'язана з реалізацією продукції, товарів, робіт, послуг, а виникає внаслідок здійснення інших операцій.

Дебіторську заборгованість, пов'язану з реалізацією продукції, товарів, робіт, послуг, поділяють на:

– дебіторську заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги;

– векселя, отримані в забезпечення дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги.

Поточна дебіторська заборгованість, пов'язана з реалізацією продукції, товарів, послуг, представлена в Балансі у складі оборотних активів окремими статтями вказаних різновидів.

Дебіторську заборгованість, не зв'язану з реалізацією продукції, робіт,

послуг, складають:

- дебіторська заборгованість по виданих авансах;
- дебіторська заборгованість по розрахунках з бюджетом;
- дебіторська заборгованість по нарахованих доходах;
- дебіторська заборгованість по внутрішніх розрахунках.

Довгострокова дебіторська заборгованість представлена:

- заборгованістю за майно, передане у фінансову оренду;
- заборгованістю, забезпеченою довгостроковими векселями;
- іншою довгостроковою заборгованістю.

Залежно від своєчасності оплати дебіторську заборгованість поділяють на:

- дебіторську заборгованість, термін оплати якої не наступив (нормальна);
- дебіторську заборгованість, не оплачену в термін (прострочена);
- дебіторську заборгованість, по якій минув термін позовної давності (безнадійна).

Безнадійна дебіторська заборгованість – поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності.

Класифікація дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги за строками непогашення використовується при обчисленні резерву сумнівних боргів і розкривається у примітках до фінансової звітності.

Можна виділити ще два особливі види дебіторської заборгованості:

- *відстрочені податкові активи* – сума податку на прибуток, що підлягає відшкодуванню у наступних періодах і виникає у випадку, коли обліковий прибуток менший за податковий прибуток. Відстрочені податкові активи відображаються у Балансі в складі довгострокової дебіторської заборгованості;
- *витрати майбутніх періодів* – витрати, здійснені у звітному періоді, але які будуть визнані витратами у Звіті про фінансові результати в майбутніх звітних періодах згідно з принципом відповідності доходів та витрат.

Довгострокова дебіторська заборгованість, на яку нараховуються відсотки,

оцінюється і відображається в Балансі за її теперішньою вартістю.

Теперішня вартість – це дисконтована сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), що, як очікується, буде отримана для погашення цієї заборгованості. Визначення теперішньої вартості залежить від виду заборгованості та умов її погашення.

Виділяють такі види довгострокової дебіторської заборгованості:

- дебіторська заборгованість за майно, що передане у фінансову оренду;
- довгострокові векселі одержані;
- інша довгострокова дебіторська заборгованість.

Дебіторська заборгованість за майно, що передане у фінансову оренду – це сума мінімальних орендних платежів і негарантованої ліквідаційної вартості за вирахуванням фінансового доходу, що підлягає отриманню (іншими словами, це теперішня вартість сукупної суми мінімальних орендних платежів та негарантованої ліквідаційної вартості).

Окремий вид довгострокової дебіторської заборгованості — векселі.

Виділяють такі види поточної дебіторської заборгованості:

- дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (забезпечена і незабезпечена векселями);
- дебіторська заборгованість за розрахунками (з бюджетом, за виданими авансами, з нарахованих доходів, із внутрішніх розрахунків);
- інша дебіторська заборгованість.

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги – заборгованість покупців або замовників за надані їм продукцію, товари, роботи або послуги (крім заборгованості, що забезпечена векселем).

Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги виникає, коли підприємство реалізує продукцію (товари, роботи, послуги) в кредит (з відстрочкою платежу). Така дебіторська заборгованість визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації товарів, робіт і послуг і оцінюється за первісною вартістю.

Сума доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг визначається

угодою між продавцем і покупцем як справедлива вартість компенсації, яку отримали чи яка підлягає отриманню.

Згідно з П(с)БО 19 справедлива вартість дебіторської заборгованості – теперішня (дисконтована) сума, яка підлягає отриманню, що визначена за відповідною поточною відсотковою ставкою за вирахуванням резерву сумнівних боргів і витрат на отримання дебіторської заборгованості в разі потреби.

Дисконтування не здійснюється для короткострокової заборгованості, якщо різниця між номінальною сумою дебіторської заборгованості і дисконтованою сумою не суттєва (менше 5 % номінальної суми).

У Балансі відображається чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги.

Для достовірної оцінки поточної дебіторської заборгованості, зв'язаної з реалізацією продукції, товарів, робіт, послуг, на дату балансу, варто виключати безнадійну дебіторську заборгованість зі складу поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги.

Основна проблема, що виникає при вилученні безнадійної дебіторської заборгованості, зв'язана з визначенням моменту часу, в який потрібно здійснити списання безнадійної заборгованості на відповідні витрати.

Власний капітал

Вкладений капітал – капітал, сформований за рахунок внесків власників підприємства, а також унаслідок конвертування боргових зобов'язань підприємства в акції або частки (паї).

Накопичений капітал – капітал, сформований у наслідок господарської діяльності підприємства.

Неоплачений капітал – сума заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного фонду.

Зареєстрований капітал – юридично оформлена, офіційно оголошена і належним чином зареєстрована частина внесків власників до капіталу підприємства.

Додатково вкладений капітал – сума внесків засновників понад зареєстровану частину, які пов'язані з придбанням корпоративних прав.

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) — частина чистого прибутку, що не була розподілена між власниками.

Резервний капітал – сума резервів, створених відповідно до чинного законодавства або установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства.

За НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Порядок формування і розмір статутного капіталу підприємства визначаються в установчих документах, виходячи з вимог діючого законодавства, що розрізняють залежно від організаційно-правової форми підприємства.

З 1 січня 2004 р. на законодавчому рівні введений спеціальний механізм коректування розміру статутного фонду залежно від вартості чистих активів, розрахованих за підсумками фінансового року, а також інститут ліквідації товариств, розмір чистих активів яких опускається нижче законодавчо встановленого для певної форми товариств мінімального розміру.

У питаннях статутного капіталу Цивільний кодекс України встановлює три принципових моменти:

1. Статутний капітал визначає мінімальний розмір майна, товариства, що гарантує інтереси його кредиторів.

2. Розмір статутного капіталу товариства не може бути менше розміру, встановленого законом.

3. Якщо по завершенні другого або кожного наступного фінансового року діяльності товариства вартість його чистих активів виявиться менше статутного

капіталу, то воно зобов'язане оголосити про зменшення свого статутного капіталу і зареєструвати відповідні зміни в статуті у встановленому порядку.

Статутний капітал акціонерного товариства поділяється на акції рівної номінальної вартості.

Відповідно до діючого законодавства, додаткова емісія акцій, тобто операції емітента з продажу додаткової кількості акцій власного випуску при їхньому первинному розміщенні (поширенні), може бути здійснена двома шляхами:

1) випуском у обертання «нових» акцій, для якого може бути кілька джерел додаткові внески (внески), реінвестиція дивідендів і сума індексації основних фондів, проведеної відповідно до постанов Кабінету Міністрів України;

2) обміном раніше випущених облігацій акціонерного товариства на його акції, що знову випускаються.

При збільшенні статутного капіталу шляхом підвищення номінальної вартості акцій кількість їх залишається без змін. Попередній випуск акцій обмінюється на акції нового випуску і в подальшому анулюються.

Зменшення статутного капіталу може здійснюватися шляхом зменшення кількості акцій або зниження номінальної вартості акцій.

Вилучений капітал – це фактична собівартість акцій власної емісії, які викуплені товариством у його засновників (власників) для подальшого перепродажу, розповсюдження серед своїх працівників або анульовані.

Вилучені акції зменшують кількість акцій в обороті. Акціонерне товариство може викуповувати власні акції з метою їх подальшого перепродажу, розповсюдження серед своїх працівників, анулювання.

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) — це сума грошових коштів, що інвестована в підприємство, або сума непокритих збитків поточного і минулих років.

Резервний капітал – це сума резервів, створених відповідно до діючого законодавства або статутними документами за рахунок нерозподіленого

прибутку.

У господарській діяльності підприємства в зв'язку з подіями або операціями, що вже відбулися, можуть виникати умовні (потенційні) зобов'язання, за якими сума і час майбутніх платежів не визначені. Для забезпечення виплат за такими зобов'язаннях за рішенням підприємства створюються резерви за рахунок витрат основної діяльності.

З метою правильного формування показників собівартості продукції (робіт, послуг) підприємства можуть створювати такі резерви:

- на майбутню оплату відпусток працівникам;
- на додаткове пенсійне забезпечення;
- на проведення гарантійних ремонтів реалізованої продукції;
- на покриття майбутніх витрат по ремонту предметів прокату;
- на покриття виробничих витрат з підготовки робіт у зв'язку із сезонним характером виробництва та ін.

Сума резервів для покриття забезпечення майбутніх витрат і платежів визначається із застосуванням попередніх аналітичних або експертних оцінок.

Забезпечення майбутніх витрат і платежів створюється тільки за умови, коли є впевненість у достовірній їхній оцінці й імовірності зменшення економічних вигід у майбутньому в результаті їхнього погашення.

Забезпечення використовуються для відшкодування тільки тих витрат, для покриття яких вони були створені.

Залишок забезпечення переглядається на кожну дату балансу і в разі потреби може збільшуватися або зменшуватися.

До цільового фінансування і цільових надходжень відносяться кошти, виділені за цільовим призначенням в розпорядження підприємства для проведення відповідних заходів, не пов'язаних із формуванням власних оборотних коштів.

Цільове фінансування і цільові надходження з державного бюджету регламентуються законами України, відповідними урядовими постановами і нормативними документами.

Для ведення бухгалтерського обліку наявності й руху коштів цільового фінансування і цільових надходжень використовується балансовий рахунок 48 «Цільове фінансування і цільові надходження».

Зобов'язання

Теперішня вартість – дисконтована сума майбутніх платежів, що, як очікується, буде необхідна для погашення зобов'язання у процесі звичайної діяльності підприємства.

Сума погашення – недисконтована сума грошових коштів або їх еквівалентів, що, як очікується, буде сплачена для погашення зобов'язань у процесі звичайної діяльності підприємства.

Забезпечення – це зобов'язання з невизначеними сумою чи часом погашення на дату балансу.

Непередбачене зобов'язання – це:

1) зобов'язання, що може виникнути в результаті минулих подій та існування якого буде підтверджено тільки тоді, коли відбудеться чи не відбудеться одне або більше невизначених майбутніх подій, над якими підприємство не має повного контролю;

2) теперішнє зобов'язання, що виникає в результаті минулих подій, але не визнане, оскільки малоімовірно, що для регулювання зобов'язання потрібно буде використовувати ресурси, які втілюють у собі економічні вигоди, чи оскільки суму зобов'язань не можна вірогідно визначити.

Зобов'язання визнається, якщо його оцінка може бути вірогідно визначена й існує імовірність зменшення економічних вигід у майбутньому внаслідок його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходу звітного періоду.

З метою бухгалтерського обліку зобов'язання розділяються на:

- довгострокові;
- поточні;

- забезпечення;
- непередбачені зобов'язання;
- доходи майбутніх періодів.

До довгострокових зобов'язань відносяться:

- довгострокові кредити банків;
- інші довгострокові фінансові зобов'язання;
- відстрочені податкові зобов'язання;
- інші довгострокові зобов'язання.

Поточні зобов'язання включають: короткострокові кредити банків, поточну заборгованість по довгострокових зобов'язаннях, короткострокові векселі видані, кредиторську заборгованість по розрахунках за товари, роботи, послуги, а також поточну заборгованість по отриманих авансах, розрахунках з бюджетом, розрахунках по страхуванню, по оплаті праці, по розрахунках з учасниками і по внутрішніх розрахунках.

Поточні зобов'язання відбиваються в балансі по сумі погашення.

У зв'язку з нестачею коштів підприємства можуть залучати для своєї діяльності позикові кошти шляхом звертання до банківських установ за довгостроковими судами.

Довгострокові кредити можуть надаватися з метою використання для формування основних фондів, на капітальні витрати та реконструкцію, модернізацію, розширення вже діючих основних фондів, на нове будівництво, приватизацію та ін.

Оренда – угода, за якою орендатор одержує право користування необоротним активом за плату протягом узгодженого з орендодавцем строку.

Операційна оренда – оренда відмінні від фінансової.

Фінансова оренда – оренда, що передбачає передачу орендарю всіх ризиків і вигод, пов'язаних з правом користування і володіння активом.

Негарантована ліквідаційна вартість – частина ліквідаційної вартості об'єкта оренди, отримання якої орендодавцем не забезпечується або гарантується тільки зв'язаною з ним стороною.

Орендна ставка відсотка – ставка відсотка, за якою теперішня вартість суми мінімальних орендних платежів і негарантованої ліквідаційної вартості дорівнює справедливій вартості об'єкта фінансової оренди на початок терміну оренди.

Оренда – це договір, за яким орендар здобуває право користування необоротними активами за плату протягом погодженого з орендодавцем терміну.

Мінімальні орендні платежі – платежі, що підлягають сплаті орендарем протягом терміну оренди (за винятком вартості послуг і податків, які підлягають сплаті орендодавцю), збільшені для орендаря і орендодавця на суму гарантованої ліквідаційної вартості.

Гарантована ліквідаційна вартість -

а) для орендаря – частина ліквідаційної вартості, що гарантується до сплати орендарем;

б) для орендодавця – частина ліквідаційної вартості, що гарантується до сплати орендарем чи третьою стороною, здатною відповідати за гарантіями.

Операційна оренда – оренда, відмінна від фінансової.

Об'єкти, передані в операційну оренду, залишаються на балансі орендодавця.

Фінансова оренда – це оренда, що передбачає передачу орендарем усіх ризиків і вигід, пов'язаних з правом користування і володіння активом. Оренда вважається фінансовою при наявності хоча б однієї з таких ознак:

- орендар здобуває право власності на орендований актив по закінченні терміну оренди;

- орендар має можливість і намір придбати об'єкт за ціною, нижче справедливої вартості на дату придбання;

- термін оренди складає більшу частину терміну корисного використання об'єкта;

- дійсна вартість мінімальних орендних платежів із початку терміну оренди дорівнює чи перевищує справедливу вартість об'єкта оренди.

Орендна ставка відсотка – це ставка, за якою теперішня вартість суми мінімальних орендних платежів і негарантованої ліквідаційної вартості дорівнює справедливій вартості об'єкта фінансової оренди на початок терміну оренди.

Відповідно до п. 29 П(с)БО 13 «Фінансові інструменти» первісно фінансові інструменти оцінюють і відбивають за їхньою фактичною собівартістю, що складається зі справедливої вартості активів, зобов'язань або інструментів власного капіталу, наданих або отриманих в обмін на відповідний фінансовий інструмент, і витрат, що безпосередньо пов'язані з придбанням або вибуттям фінансового інструмента (комісійні, обов'язкові збори і платежі при передачі цінних паперів і т.п.).

Фінансове зобов'язання, пов'язане з випуском облігацій, повинне бути оцінено і відображено емітентом за його фактичною собівартістю, що складається із справедливої вартості активів, отриманих в обмін на таке фінансове зобов'язання і витрат, безпосередньо пов'язаних з придбанням відповідних фінансових зобов'язань емітентом облігацій (комісійні, обов'язкові збори і платежі при передачі цінних паперів і т.п.). Це стосується первісної оцінки і відображення.

Оцінка фінансових зобов'язань на кожен наступний після визнання дату балансу проводиться за п. 31 П(с)БО 13, тобто вони оцінюються за амортизованою собівартістю.

При первинній оцінці й відображенні фінансових зобов'язань емітента облігацій фактичною собівартістю таких зобов'язань є чисті (фактичні) надходження емітентом від емісії облігацій. Витрати, пов'язані з емісією, тільки зменшують такі фактичні надходження.

П. 31 П(с)БО 13 щодо оцінки фінансових зобов'язань на кожен наступний після визнання дату балансу за амортизованою собівартістю передбачають також розподіл витрат, пов'язаних з емісією облігацій, протягом усього терміну їхнього обертання (терміну існування фінансових зобов'язань).

Якщо облігації, що випускаються, будуть погашені протягом 12 місяців з дати балансу, то відповідні фінансові зобов'язання повинні розглядатися емітентом як поточні та знайти відображення в розділі II пасиву Балансу. Якщо ж термін погашення облігацій перевищує 1 рік, то зобов'язання по них є довгостроковими і відбиваються у розділі II пасиву Балансу.

Метод амортизації у П(с)БО 13 не визначений, тому цілком можливо використання найпростішого методу — методу рівномірної амортизації (списання суми дисконту на витрати підприємства). При цьому сума дисконту розділяється на кількість звітних періодів (кварталів) обороту облігацій, і в такий спосіб визначається сума амортизації дисконту.

Простота методу рівномірної амортизації не применшує його недоліки. Тому виправданим буде використання методу ефективної ставки відсотка, що запропонований Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції», затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 26.04.2000 р. № 91, зі змінами і доповненнями.

Поточні зобов'язання — це ті, що будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом 12 місяців, починаючи з дати балансу.

Вексель — являє собою наказ кредитора своєму боржнику про сплату в зазначений термін суми третій особі, яку називають ремітентом.

Банківський відсоток — плата за надані в борг гроші.

Поточні — це зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом 12 місяців, починаючи з дати балансу.

До поточних зобов'язань відносяться :

- короткострокові кредити банку;
- поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями;
- короткострокові векселі видані;
- кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги;
- поточна заборгованість за розрахунками;

– інша поточна заборгованість.

Поточні зобов'язання відображаються у балансі за сумою погашення.

Поточна заборгованість за розрахунками складається з:

- одержаних авансів;
- розрахунків з бюджетом;
- розрахунків зі страхування;
- розрахунків з оплати праці;
- розрахунків з учасниками;
- внутрішніх розрахунків;
- розрахунків за іншими поточними зобов'язаннями.

Відповідно до законодавства України підприємства зобов'язані перераховувати кошти до фонду соціального страхування, пенсійного фонду, та ін.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виплати (у грошовій і негрошовій формі) за роботи, виконані працівниками, сформульовані у П(с)БО 26 «Виплати працівникам». Норми цього стандарту поширюються на підприємства незалежно від форми власності (крім бюджетних установ).

Мінімальна заробітна плата — законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту некваліфіковану працю, нижче якого не може здійснюватися оплата за виконану працівником погодинну, місячну норму (обсяг робіт).

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про оплату праці» заробітна плата може бути:

а) *основна заробітна плата* — винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норми часу, виробіток, обслуговування, посадові обов'язки). Її встановлюють у вигляді тарифних ставок (окладів) і розцінок для робітників і посадових окладів для службовців;

б) *додаткова заробітна плата* — винагорода за працю понад встановлені норми, за трудові успіхи та винахідництво, особливі умови праці. Вона включає

надбавки, гарантійні й компенсаційні виплати, які передбачені законодавством, премії, пов'язані з виконанням виробничих завдань та функцій;

в) *інші заохочення та компенсаційні виплати* — виплати у формі винагород за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами й положеннями, компенсаційні та інші грошові й матеріальні виплати, які не передбачені законодавством або вище встановлених ним норм.

Контрольні питання для перевірки знань

1. Дайте визначення балансу.
2. Скільки розділів включає форма № 1 «Баланс».
3. Охарактеризуйте вимоги до визнання активів і зобов'язань.
4. Дайте характеристику видам оцінки активів і зобов'язань у балансі.
5. Яку назву має I розділ активу балансу? Дайте визначення необоротним активам.
6. Назвіть статті I розділу активу балансу та охарактеризуйте їх.
7. Яку назву має II розділ активу балансу? Дайте визначення оборотним активам.
8. Назвіть статті II розділу активу балансу та охарактеризуйте їх.
9. Яку назву має III розділ активу балансу? Поясніть, яка інформація в ньому відображається.
10. Принципи побудови та структурування балансу. Аналітичні можливості балансу.
11. Яку назву має I розділ пасиву балансу? Охарактеризуйте його статті.
12. Яку назву має II розділ пасиву балансу? Розкрийте зміст його статей.
13. Яку назву має III розділ пасиву балансу? Розкрийте зміст його статей.
14. Яку назву має IV розділ пасиву балансу? Охарактеризуйте його статті.
15. Узгодженість плану рахунків зі статтями активу і пасиву балансу.
16. В яких одиницях виміру складається баланс?

17. За якою оцінкою включаються в баланс нематеріальні активи, основні засоби? Як вона визначається?
18. За якою оцінкою включаються в баланс дебіторська заборгованість та як вона визначається?
19. За якою оцінкою включаються в баланс зобов'язання?
20. Як розрахувати нерозподілений прибуток на кінець звітного періоду для відображення в балансі?
21. Охарактеризуйте формулу балансового зв'язку.
22. Дайте визначення поняттю «стаття» в балансі.
23. За яким правилом розміщені статті в активі балансу?
24. Дайте визначення активів.
25. Дайте визначення зобов'язанням.
26. Дайте визначення власному капіталу.
27. Дайте визначення поняттю «суттєва інформація» і поясніть, який зв'язок вона має з балансом?
28. Дайте визначення поняттю «розкриття інформації».
29. Яка мета складання балансу?
30. Яке значення балансу в управлінні підприємством?

ТЕМА 3 ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Загальні положення Національного стандарту бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності» стосовно Форми 2 «Звіт про фінансові результати». Структура і зміст звіту. Принципи визнання доходів і витрат. Класифікація доходів і витрат у звіті про фінансові результати. Джерела даних для складання звіту. Визначення показника виручки (доходу) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) залежно від виду діяльності. Порядок визначення показників податку на додану вартість, суми акцизних зборів та інших відрахувань з доходу. Визначення собівартості реалізованої

продукції та узгодження знайдених показників з даними відповідних декларацій і розрахунків. Розрахунок валового прибутку (збитку). Визначення фінансових результатів від операційної діяльності. Розрахунок фінансових результатів від операційної діяльності. Визначення чистого прибутку (збитку) підприємства. Склад і структура сукупного доходу. Склад і структура елементів операційних витрат. Показники прибутковості акцій і порядок їх розрахунку.

Удосконалення інформаційної бази для складання звіту про фінансові результати. Аналітичні можливості звіту про фінансові результати та їх використання. Узгодженість статей (показників) звіту про фінансові результати з новим планом рахунків.

Дивіденди – частина чистого прибутку, розподілена між учасниками (власниками) відповідно до частки їхньої участі у власному капіталі підприємства.

Доходи – збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, що призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників).

Операційна діяльність – основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, що не є інвестиційною або фінансовою діяльністю.

Основна діяльність – операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частину його доходу.

Прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати.

Відсотки – плата за використання коштів, їхніх еквівалентів або сум заборгованості підприємству.

Роялті – платежі за використання нематеріальних активів підприємства.

Зміст і форма Звіту про фінансові результати, а також загальні вимоги до розкриття його статей визначаються відповідними П(С)БО, що наведені у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Зміст і форма Звіту про фінансові результати, а також загальні вимоги до розкриття його статей

НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Порядок заповнення розділів I – III
П(с)БО 16 «Витрати»	Формування інформації для заповнення розділу III;
П(с)БО 17 «Податок на прибуток»	Порядок формування інформації для заповнення рядка 2300 “Витрати (дохід) з податку на прибуток” розділу I;
П(с)БО 24 «Прибуток на акцію»	Порядок формування інформації для заповнення розділу IV.

Структура Звіту про фінансові результати наведена в таблиці 3.2

Таблиця 3.2 – Структура Звіту про фінансові результати

Номер розділу	Розділи	Суб'єкти діяльності, які надають інформацію	Призначення
I	Фінансові результати	Підприємства, організації та інші юридичні особи всіх форм власності (крім банків і бюджетних установ)	Визначення чистого прибутку (збитку) звітного періоду
II	Сукупний дохід		Визначення сукупного доходу підприємства, отриманого у звітному періоді
III	Елементи операційних витрат		Відображення операційних витрат підприємства за звітний період у розрізі економічних елементів
IV	Розрахунок показників прибутковості акцій	Акціонерні товариства, прості акції або потенційні прості акції яких відкрито продаються і купуються на фондових біржах, включаючи товариства, які знаходяться в процесі випуску таких акцій	Інформація про прибутки і дивіденди, які припадають на одну акцію

Показники графі 3 звіту заповнюються наростаючим підсумком з початку року. Показники за відповідний період попереднього року наводять у графі 4.

Статті доходів і витрат у формі 2 за складом вхідних показників повинні бути порівнянні.

Форма 2. Розділ I Фінансові результати

У статті «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)» (код рядка 2000) відображається загальний дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт, оренди у т. ч. платежі від оренди об'єктів інвестиційної нерухомості) за відрахування наданих знижок, вартості повернення проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам, тощо), та податків і зборів.

У статті «Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)» (код рядка 2050) показується собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) та/або собівартість реалізованих товарів.

Для торговельних організацій собівартістю реалізованих товарів є покупна вартість товарів, а для торговців цінними паперами – покупна вартість цінних паперів.

Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) згідно П(с)БО 16 «Витрати», затверджені наказом Мінфіну України від 31 грудня 1999 року № 318, складається з виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), реалізованої протягом звітного періоду, нерозподілених постійних загальновиробничих та наднормативних виробничих витрат.

П(с)БО 15 «Доходи» визначає методологічні основи формування в бухгалтерському обліку доходів підприємства і розкриття інформації у фінансовій звітності. Норми цього стандарту застосовуються підприємствами всіх форм власності, крім банків і бюджетних організацій. Вони не поширюються на доходи, пов'язані з договорами оренди, дивідендами, нарахованими за фінансові інвестиції, що розраховують методом участі в

капіталі, а також не поширюються на доходи, пов'язані зі зміною справедливої вартості фінансових активів і фінансових зобов'язань, а також у зв'язку з ліквідацією цих активів. Не поширюються вони на зміну вартості поточних активів.

Дохід визнається при збільшенні активу чи зменшенні зобов'язання, що обумовлюють зростання власного капіталу за умови, що оцінка доходу може бути вірогідно визначена. Цей критерій визнання застосовується по кожній операції.

Не визнаються доходами такі надходження: ПДВ, акцизний збір, інші податки й обов'язкові платежі, що підлягають перерахуванню в бюджетні й позабюджетні фонди.

Так само не визнається сума надходження по договорах комісії, агентських та інших договорах на користь комітента, суми попередньої оплати чи аванси, застава на погашення позички, а також надходження, що належать іншим особам.

Визнані доходи класифікують за такими групами:

- дохід чи виторг від реалізації продукції, робіт, послуг;
- інші операційні доходи;
- фінансові доходи;
- надзвичайні доходи.

Дохід чи виторг від реалізації продукції (робіт, послуг) визнається за наявності таких умов:

- покупцю передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію чи товар;

- підприємство не здійснює надалі управління і контроль за реалізованою продукцією;

- сума доходу може бути вірогідно визначена;

- є імовірність, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигід підприємства і витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути вірогідно визначені.

Дохід не визнається, якщо здійснюється обмін продукцією, товарами, роботами, що є подібними за призначенням і мають однакову справедливу вартість.

Дохід, пов'язаний з наданням послуг, визнається, виходячи зі ступеня завершення операції на дату балансу, у випадку, якщо він може бути вірогідно визначений.

Якщо дохід чи виторг від надання послуг не може бути вірогідно оцінений і немає імовірності відшкодування цих витрат, то дохід не визнається, а витрати не визнаються витратами звітного періоду. Якщо надалі сума доходу буде вірогідно оцінена, то він буде визнаний за цією оцінкою.

Дохід від реалізації продукції не коригується на величину сумнівної і безнадійної дебіторської заборгованості. Сума такої заборгованості визнається витратами підприємства відповідно до П(с)БО № 10 «Дебіторська заборгованість».

Цільове фінансування не визнається доходом, поки не має підтвердження того, що воно буде отримано підприємством і що підприємство виконає умови фінансування.

Отримане цільове фінансування визнається доходом того періоду, в якому були зроблені витрати.

Доходи, що виникають у результаті використання активів іншими сторонами, визнаються у вигляді відсотків, роялті й дивідендів.

Валовий прибуток (збиток) (код рядків 2090, 2095) розраховується як різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг).

У статті «Інші операційні доходи» (код рядка 2120) відображаються сума інших доходів від операційної діяльності підприємства, крім чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), а саме:

- дохід від операційної оренди активів;
- дохід від операційних курсових різниць;

- відшкодування раніше списаних активів;
- дохід від роялті;
- відсотків, отриманих залишки коштів у банках;
- дохід від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій);
- необоротних активів, утриманих для продажу та групи вибуття;
- субсидії, дотації, гранти;
- отримані штрафи, пені;
- дохід від реалізації іноземної валюти;
- дохід від списання кредиторської заборгованості;
- дохід від здачі металобрухту, макулатури;
- повернення позичок працівниками;
- плата банку за залишок коштів на рахунку;
- інші"доходи від операційної діяльності.

До цієї статті можуть надаватися додаткові статті: «Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю», код рядка 2121, в якій відображається дохід від зміни вартості всіх активів (фінансових інвестицій, інвестиційної нерухомості, біологічних активів та інших), які оцінюються за справедливою вартістю; «Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції, одержаних унаслідок сільськогосподарської діяльності», код рядка 2122 до розрахунків приймається загальна сума інших операційних доходів.

Стаття «Адміністративні витрати» (рядок 2130) включає загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства:

- загальні корпоративні витрати (організаційні, витрати на проведення річних зборів, представницькі витрати);
- витрати на утримання адміністративно-управлінського апарату й іншого загальногосподарського персоналу (оплата праці, відрахування на соціальні заходи, оплата службових відряджень);

- витрати на утримання основних засобів і інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання (операційна оренда, амортизація, страхування, ремонт, опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення, охорона);
- амортизація нематеріальних активів загальногосподарського використання;
- витрати на зв'язок (поштовий, телеграфний, телефонний, телекс, факс, мобільний та інші);
- витрати на врегулювання спорів у судових органах;
- плата за розрахунково-касове обслуговування і інші послуги банків (інкасація);
- податки, збори та інші, передбачені законодавством платежі;
- винагорода за професійні послуги (юридичні, аудиторські та інші);
- торговий патент, на випадок збитковості підприємства;
- ліцензії, держмита;
- інші витрати загальногосподарського призначення (в т.ч. канцелярські, ГСМ для автомобілів загальногосподарського призначення і т.п.).

Стаття «Витрати на збут» (рядок 2150) відображає витрати підприємства, пов'язані з реалізацією продукції, (товарів) та включає:

- витрати пакувальних матеріалів на упаковку готової продукції на складах готової продукції;
- витрати на ремонт тари;
- витрати на утримання продавців, торговельних агентів і працівників підрозділів, що забезпечують збут (оплата праці й комісійні винагороди, відрахування на соціальні заходи й медичне страхування, оплата службових відряджень);
- витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, пов'язаних зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг (операційна оренда, амортизація, страхування, ремонт, опалення, освітлення,

охорона);

– витрати на транспортування, перевалку й страхування готової продукції, транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції відповідно до умов договору (базису) поставки;

– витрати на рекламу й дослідження ринку (маркетинг);

– витрати на передпродажну підготовку товарів;

– витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування;

– митні послуги;

– інші витрати, пов'язані зі збутом продукції (товарів, робіт, послуг).

До складу витрат на збут у торговельних організаціях включаються витрати обігу, за винятком адміністративних витрат, інших операційних витрат, фінансових витрат, інших витрат звичайної діяльності.

Стаття «Інші операційні витрати» (рядок 2180) відображає:

– собівартість реалізованих виробничих запасів, необоротних активів, утриманих для продажу, та групи вибуття;

– відрахування на створення резерву сумнівних боргів;

– суми списаної безнадійної дебіторської заборгованості;

– витрати від знецінення запасів;

– втрати від операційних курсових різниць (тобто від зміни курсу валюти за операціями, активами і зобов'язаннями, пов'язаними з операційною діяльністю підприємства);

– визнані штрафи, пені, неустойки;

– забезпечення майбутніх операційних витрат;

– витрати на дослідження й розробки (крім наукових організацій);

– собівартість реалізованої іноземної валюти, що визначається шляхом перерахування іноземної валюти в гривню за курсом Національного банку України на дату продажу іноземної валюти плюс витрати, пов'язані з продажем іноземної валюти;

– недостачі й втрати від псування цінностей;

- витрати на утримання об'єктів соціально-культурного призначення;
- ПДВ, що підлягає відшкодуванню за рахунок підприємства;
- видачу позичок працівникам;
- донараховані податки й збори за актами перевірок;
- забезпечення виплат персоналу (в т.ч. виплат по каліцтвах, пільгові пенсії і т.д.);
- інші витрати операційної діяльності.

До цієї статті можуть надаватися додаткові статті, а саме: «Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю», код рядка 2181, в якій відображаються витрати від зміни вартості всіх активів (фінансових інструментів, інвестиційної нерухомості, біологічних активів та інших), які оцінюються за справедливою вартістю; «Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції», код рядка 2122, в якій відображаються витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції, одержаних у наслідок сільськогосподарської діяльності. До розрахунку приймається загальна сума інших операційних витрат.

Прибуток (збиток) від операційної діяльності (рядка 2190, 2195) визначається як алгебраїчна сума валового прибутку (збитку), інших операційних доходів, адміністративних витрат, витрат на збут і інші операційні витрати.

У статті «Доходи від участі в капіталі» (рядок 2200) відображається дохід, отриманий тільки від інвестицій в асоційовані, дочірні, спільні підприємства, облік яких ведеться за методом участі в капіталі.

У статті «Інші фінансові доходи» (рядок 2220) відображаються:

- отримані відсотки, роялті, дивіденди;
- інші доходи, отримані від фінансових інвестицій (у цінні папери інших підприємств, облігації державних і місцевих позик, статутний капітал інших

підприємств, створених на території України й за кордоном, а також депозитні сертифікати).

У статті «Інші доходи» (рядок 2240) відображається:

- доход від реалізації фінансових інвестицій;
- доход від реалізації необоротних активів;
- доход від реалізації майнових комплексів;
- доход від неопераційних курсових різниць;
- доход від безоплатно отриманих активів (у т.ч. благодійна допомога);
- сума дооцінки оборотних активів і фінансових інвестицій;
- сума дооцінки основних коштів, що не перевищують сум попередніх уцінок;
- доходи від ліквідації необоротних активів;
- доходи від операцій з векселями;
- інші доходи, що виникають у процесі звичайної діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства.

До цієї статті окремо наводиться додаткова стаття «Дохід від благодійної допомоги», код рядка 2241, в якій відображається сума доходу, пов'язана з благодійною допомогою, яка звільняється від оподаткування податком на додану вартість.

До розрахунків приймається загальна сума інших доходів.

У статті «Фінансові витрати» (рядок 2250) відображаються витрати на проценти (за користування отриманими кредитами, по фінансовій оренді й т.п.) крім фінансових витрат, що включаються до собівартості кваліфікаційних активів відповідно до П(с)БО 31 «Фінансові витрати», затвердженого Мінфіном України від 28.04.2006 № 415.

У статті «Витрати від участі в капіталі», код рядка 2255, відображається збиток від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких ведеться за методом участі в капіталі.

У статті «Інші витрати» (рядок 2270) відображаються:

- собівартість реалізованих фінансових інвестицій (балансова вартість і витрати, пов'язані з реалізацією фінансових інвестицій);
- собівартість реалізованих необоротних активів (залишкова вартість і витрати, пов'язані з реалізацією необоротних активів);
- собівартість реалізованих майнових комплексів;
- втрати від неопераційних курсових різниць;
- сума уцінки необоротних активів і фінансових інвестицій;
- витрати на ліквідацію необоротних активів (розбирання, демонтаж і т.п.);
- залишкова вартість ліквідованих (списаних) необоротних активів;
- відрахування на утримання вищестоящих і інших організацій;
- благодійні витрати;
- витрати, спрямовані на будівництво житла для військовослужбовців;
- витрати від операцій з векселями;
- інші витрати від звичайної діяльності.

У додатковій статті «Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті», код рядка 2275, наводяться суми прибутку (збитку) від впливу інфляції відповідно до П(с)БО 22 «Вплив інфляції», затвердженого Мінфіном України від 28.02.2002 року №147 (зі змінами). Інформація за цією статтею враховується при розрахунку прибутку (збитку) до оподаткування.

Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування (рядок 2290, 2295) визначається як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових і інших доходів (прибутків), фінансових і інших витрат (збитків) з урахуванням сум, наведених у додаткових статтях.

У статті «Витрати (доход) з податку на прибуток» (рядок 2300) показується сума витрат (доходу) з податку на прибуток, визначена за П(с)БО 17.

У статті «Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування» відображається прибуток, або збиток від припиненої діяльності

після оподаткування та/або прибуток або збиток від переоцінки необоротних активів та груп вибуття, що утворюють припинену діяльність і оцінюються за чистою вартістю реалізації.

Чистий прибуток (збиток) (рядка 2350, 2355) розраховується як алгебраїчна сума прибутку (збитку) до оподаткування, податку на прибуток та прибутку (збитку) від припиненої діяльності після оподаткування.

Форма 2. Розділ II Сукупний дохід

У розділі II «Сукупний дохід» наводиться інформація про інший сукупний дохід та розраховується сукупний дохід підприємства, отриманий у звітному періоді (п. 3.26 Методичних рекомендацій, затверджених наказом Мінфіну від 28.03.13 р. N 433).

Сукупний дохід – це зміни у власному капіталі протягом звітного періоду внаслідок господарських операцій та інших подій (за винятком змін капіталу за рахунок операцій із власниками). А інший сукупний дохід – це доходи та витрати, не включені до фінансових результатів (п. 3 розд. I НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності").

Зверніть увагу, що в розділі II відображаються складові саме іншого сукупного доходу, а загальний сукупний дохід підприємства визначається як сума чистого фінансового результату та обчисленого в цьому розділі іншого сукупного доходу.

У статті «Дооцінка (уцінка) необоротних активів», код строки 2400, наводиться сума дооцінки основних засобів та нематеріальних активів, зменшена на уцінку таких об'єктів протягом звітного періоду в межах сум раніше проведених дооцінок.

У статті «Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів», код рядка 2405, наводиться сума зміни балансової вартості фінансових об'єктів хеджування у порядку, визначеному П(с)БО 13 «Фінансові інструменти», затвердженого

наказом Міністерства фінансів України від 30.11.2001 року №559.

У статті «Накопичені курсові різниці», код рядка 2410, наводиться сума курсових різниць, які відповідно до П(с)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 10 серпня 2000 року №193. Відображаються у складі власного капіталу та визнаються в іншому сукупному доході. До таких курсових різниць відносяться тільки курсові різниці, які виникають щодо дебіторської заборгованості або зобов'язань за розрахунками з господарською одиницею за межами України, погашення яких не планується і не є ймовірним у найближчій перспективі (п. 9 П(с)БО 21).

У статті «Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств», код рядка 2415, наводиться частка іншого сукупного доходу асоційованих, дочірніх або спільних підприємств, облік фінансових інвестицій в яких ведеться за методом участі в капіталі. Цей рядок заповнюватимуть підприємства, що складають консолідовану фінансову звітність.

У статті «Інший сукупний дохід», код рядка 2445, наводиться сума іншого сукупного доходу, для відображення якого за ознаками суттєвості неможна було виділити окрему статтю, або який не може бути включений до інших статей, наведених у цьому розділі. Прикладом іншого сукупного доходу можуть бути відображені актуарні прибутки (збитки), визначені згідно з МСБО 19 "Виплати працівникам". Такі прибутки (збитки) є різницею між попередніми актуарними припущеннями і тим, що фактично відбулося, з урахуванням зміни актуарних припущень. В іншому випадку цей рядок не заповнюватиметься Інший сукупний дохід до оподаткування.

Інший сукупний дохід до оподаткування визначається як алгебраїчна сума дооцінки (уцінки) необоротних активів, дооцінки (уцінки) фінансових інструментів, накопичених курсових різниць, частки іншого сукупного доходу асоційованих і спільних підприємств та іншого сукупного доходу.

У статті «Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом», код рядка 2455, наводиться сума податку, що пов'язаний з іншим сукупним доходом. Оскільки вищезазначені показники (рядки 2400, 2405, 2415, 2445) сукупного доходу не підлягають обкладенню податком на прибуток відповідно до норм ПК, цей рядок не заповнюватиметься.

У статті «Інший сукупний дохід після оподаткування», код рядка 2460, наводиться сума іншого сукупного доходу після вирахування податку на прибуток. Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460).

Сукупний дохід розраховується як алгебраїчна сума чистого фінансового результату за звітний період (код рядка 2350) та іншого сукупного доходу після оподаткування (код рядка 2460).

У консолідованому звіті про фінансові результати відображається чистий фінансовий результат та сукупний дохід, що належить власникам материнської компанії та неконтрольованої частки.

Форма 2. Розділ III Елементи операційних витрат

У розділі III звіту про фінансові результати наводяться відповідні елементи операційних витрат (на виробництво і збут, управління та інші операційні витрати), яких зазнало підприємство в процесі своєї діяльності протягом звітного періоду, за вирахуванням внутрішнього обороту, тобто за вирахуванням тих витрат, які складають собівартість продукції (робіт, послуг), що вироблена і спожита самим підприємством. Собівартість реалізованих товарів, запасів у цьому розділі не наводиться.

Облік витрат за елементами передбачає групування витрат за ознакою їх однорідності, незалежно від того, на які конкретно цілі витрати здійснені.

Елемент «*Матеріальні витрати*» включає: сировину й основні матеріали; купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби; паливо й

енергію; будівельні матеріали; запасні частини; тару і тарні матеріали; допоміжні та інші матеріали (код рядка 2500).

До елементу *«Витрати на оплату праці»* відносяться: заробітна плата за окладами й тарифами; премії та заохочення; компенсаційні виплати; оплата відпусток та іншого невідпрацьованого часу, інші витрати на оплату праці, (код рядка 2505).

Елемент *«Відрахування на соціальні заходи»* охоплює такі витрати: нарахування єдиного соціального внеску; відрахування на індивідуальне страхування персоналу підприємства; відрахування на інші соціальні заходи, (код рядка 2510).

Елемент *«Амортизація»* включає: амортизацію основних засобів; амортизацію нематеріальних активів; амортизацію інших необоротних активів, (код рядка 2515).

Елемент *«Інші операційні витрати»* включає: витрати на відрядження; послуги зв'язку; матеріальну допомогу; плату за розрахунково-касове обслуговування тощо, (код рядка 2520).

Для обліку витрат за елементами в плані рахунків бухгалтерського обліку передбачені рахунки класу 8 «Витрати за елементами».

Форма 2. Розділ IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Розділ IV “Розрахунок показників прибутковості акцій” Звіту про фінансові результати складається, виходячи з вимог НП(с)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” та П(с)БО 24 “Прибуток на акцію”, затвердженого Мінфіном України від 16.07.2001 року № 344 (із змінами).

Четвертий розділ Звіту про фінансові результати обов'язково заповнюють публічні акціонерні товариства (ПАТ), акції яких відповідно до Закону України “Про акціонерні товариства” можуть поширюватися через відкриту підписку і купівлю-продаж на біржах.

Приватні акціонерні товариства можуть також заповнювати цей розділ. У цьому випадку вони повинні здійснювати розрахунки показників із застосуванням П(с)БО 24 “Прибуток на акцію”.

Потенційні прості акції – це фінансовий інструмент або інша угода, за якою в майбутньому його власнику надається право на прості акції.

До них відносяться:

- облігації, що можна конвертувати в прості акції;
- привілейовані акції, що можуть бути конвертовані в прості акції;
- варанти на акції;
- опціони на акції;
- акції, що можуть бути придбані за спеціальними програмами для працівників;
- угоди, учасники яких матимуть право на отримання простих акцій у разі виконання вимог, передбачених цими угодами.

Фінансовий інструмент – контракт, який одночасно призводить до виникнення (збільшення) фінансового активу одного підприємства і фінансового зобов’язання або інструмента власного капіталу іншого.

Розбавляюча потенційна проста акція – фінансовий інструмент або інша угода, конвертація яких у прості акції приведе до зменшення чистого прибутку (збільшення чистого збитку) на одну просту акцію від звичайної діяльності у майбутньому.

Антирозбавляюча потенційна проста акція – фінансовий інструмент або інша угода, конвертація яких у прості акції призведе до збільшення чистого прибутку (зменшення чистого збитку) на одну просту акцію від звичайної діяльності в майбутньому.

У повному обсязі показники прибутковості акцій розкриваються в річній звітності: заповнюються всі п’ять показників четвертого розділу:

- середньорічна кількість простих акцій, код рядка 2600, наводиться

середньозважена кількість простих акцій, які перебували в обігу протягом звітного періоду;

- скоригована середньорічна кількість простих акцій, код рядка 2605, наводиться середньорічна кількість простих акцій в обігу, скоригована на середньорічну кількість потенційних простих акцій;

- чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію, код рядка 2610, наводиться показник, що розраховується діленням різниці між сумою чистого прибутку (збитку) і сумою дивідендів на прилейовані акції на середньорічну кількість простих акцій в обігу;

- скоригований чистий прибуток, що припадає на одну просту акцію, код рядка 2615, відображається показник, що розраховується діленням скоригованого чистого прибутку (збитку) на скориговану середньорічну кількість простих акцій в обігу;

- дивіденди на одну просту акцію, код рядка 2650, відображається показник, який розраховується шляхом ділення суми оголошених дивідендів на кількість простих акцій, за якими сплачуються дивіденди.

У Примітках до фінансової звітності наводяться відповідні пояснення.

Відповідно до п. 17 П(с)БО 24 у проміжній (квартальній) фінансовій звітності наводяться лише показники чистого прибутку на одну просту акцію і скоригованого чистого прибутку на одну просту акцію (рядки 2610 і 2615 відповідно).

Контрольні питання для перевірки знань

1. Як види діяльності підприємства впливають на структуру звіту про фінансові результати?
2. Яка мета складання звіту про фінансові результати?
3. Які розділи містить звіт про фінансові результати?

4. За даними яких класів рахунків бухгалтерського обліку заповнюються окремі розділи звіту про фінансові результати?
5. Як відображаються доходи у звіті про фінансові результати?
6. Як розрахувати суму доходу від роялті?
7. Як розрахувати суму доходу від відсотків?
8. Які особливості розрахунку доходу від наданих послуг при визначеному обсязі?
9. Як відображаються витрати у звіті про фінансові результати?
10. Чи допускаються згортання доходів і витрат?
11. Яка послідовність розрахунку прибутку від різних видів діяльності до оподаткування?
12. Як визначається суму податку на прибуток?
13. Як розрахувати нерозподілений прибуток підприємства?
14. На підставі яких даних заповнюється II розділ звіту?
15. На підставі яких даних заповнюється III розділ звіту?
16. Як розрахувати середньозважену кількість простих акцій?
17. Як розрахувати прибуток на акцію?
18. Як розрахувати скоригований прибуток на акцію?
19. Яке значення звіту про фінансові результати в управлінні підприємством?
20. Розкрийте взаємозв'язок звіту про фінансові результати з балансом.
21. В яких статтях звіту про фінансові результати відображаються доходи і витрати від інвестиційної діяльності?

ТЕМА 4 ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Загальні положення Національного стандарту бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності» стосовно Форми 3 «Звіт про рух грошових коштів». Призначення, структура і зміст звіту про рух грошових коштів. Джерела інформації для складання звіту. Методи складання звіту (прямий і непрямий). Порядок визначення даних про рух грошових коштів у

результаті операційної діяльності в разі застосування прямого і непрямого методів.

Порядок визначення даних про рух грошових коштів у результаті інвестиційної діяльності.

Порядок виявлення грошових коштів у результаті фінансової діяльності. Розрахунок зміни обсягу (розміру) грошових коштів за звітний період. Узгодження показників звіту з балансом. Розкриття інформації про рух грошових коштів у примітках до фінансової звітності.

В умовах ринкової економіки бухгалтерська інформація, у тому числі і звітність є основою для прийняття економічних рішень і в цьому змісті забезпечує ефективне функціонування ринку.

Проблема полягає в тому, що, з одного боку бухгалтерський облік в Україні багато в чому, як і раніше, розуміється як інструмент контролю, а не інструмент керування.

Існує недостатнє розуміння того, що бухгалтерська інформація може ефективно використовуватися для цілей внутрішнього управління, а не тільки як звіт для Комісії з цінних паперів і фондового ринку і Статистичного управління.

З іншого боку, практичне використання прийнятих в Україні П(с)БО вимагає наявності розвиненої ринкової інфраструктури, що тільки починає формуватися.

Відповідно до НП(с)БО 1 «Звіт про рух грошових коштів» та Закону України від 16.07.1999 р. «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» підприємства (крім бюджетних установ, іноземних суб'єктів господарської діяльності і суб'єктів малого підприємництва) у складі річної фінансової звітності повинні надавати Звіт про рух грошових коштів (далі звіт).

Метою складання звіту є надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни, що відбулися в коштах підприємства та їхніх еквівалентів (далі – грошові кошти) за звітний період.

Грошові кошти включають: грошові кошти в касі та на рахунках у банках, депозити до запитання, що можуть бути використані для поточних операцій.

Еквівалентами коштів є короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, представлені, як правило, цінними паперами на термін, що не перевищує 3 міс., що можуть бути вільно конвертовані у визначену суму коштів і мають незначний ризик по зміні вартості. Звичайно, такими еквівалентами є казначейські векселі, депозитні сертифікати й ін.

Процес складання Звіту містить такі основні етапи:

1. Визначення змін залишків грошових коштів і їх еквівалентів. При цьому сума такого залишку в Звіті показана:

– на початок звітного періоду – рядок 3405;

– на кінець звітного періоду – рядок 3415.

Розрахунок залишків грошових коштів у цій формі можна представити у вигляді формули:

$$\text{Залишок коштів на початок року} \pm \text{Рух коштів за рік} = \text{Залишок коштів на кінець року}$$

2. Визначення руху грошових коштів у результаті операційної діяльності (показник рядка 3195);

3. Визначення руху грошових коштів у результаті інвестиційної діяльності (показник рядка 3295);

4. Визначення руху грошових коштів у результаті фінансової діяльності (показник рядка 3395).

Сума чистого руху грошових коштів за звітний період за трьома видами діяльності (рядок 3400) визначається як різниця між сумою грошових надходжень і витрат за рядками 3195, 3295, 3395.

5. Надання отриманої інформації в формі Звіту про рух грошових коштів підприємства за звітний період у складі річної фінансової звітності.

Усі показники Звіту арифметично пов'язані між собою. Якщо всі розрахунки зі “збільшення” або “зменшення” показників проведено вірно, то

показник рядка 3415 “залишок грошових коштів на кінець року”, кінцевий результат розрахунків і складової суми рядків ф. №1 “Баланс” 1165, свідчить про правильність складання і достовірність Звіту.

Уся інформація звіту розподіляється між графами Звіту:

“Надходження” – має значення збільшення грошових коштів;

“Видаток” – означає зменшення грошових коштів.

Визначення руху грошових коштів непрямим методом.

Рух грошових коштів у результаті операційної діяльності визначається шляхом коригування прибутку (збитку) до оподаткування (*рядок 2290 або 2295 Звіту про фінансові результати*) на суми:

- наведені в негрошових статтях;
- наведені в статтях, що пов’язані з рухом грошових коштів у результаті інвестиційної та фінансової діяльності;
- змін оборотних активів і поточної кредиторської заборгованості, пов’язаних з операційною діяльністю, протягом звітного періоду.

Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування, код рядка 3500 коригується на:

- «амортизацію необоротних активів», код рядка 3505 де показується нарахована протягом звітного періоду амортизація на необоротні активи;
- «збільшення (зменшення) забезпечень», код рядка 3510, де відображають зміни у складі наступних витрат і платежів, які не пов’язані з інвестиційною і фінансовою діяльністю;
- «збиток (прибуток) від нереалізованих курсових різниць», код рядка 3515, де відображають прибутки (збитки) від курсових різниць внаслідок перерахунку грошових коштів та їх еквівалентів в іноземній валюті;

Рух грошових коштів у результаті інвестиційної діяльності визначається на підставі аналізу змін, що відбулися, за статтями розділу I активу Балансу – “Необоротні активи” і статті “Поточні фінансові інвестиції”.

Рух грошових коштів у результаті фінансової діяльності визначається на підставі аналізу змін, що відбулися, за статтями розділу I пасиву Балансу – «Власний капітал» і статтями, пов'язаними з фінансовою діяльністю:

II розділ пасиву «Довгострокові зобов'язання та забезпечення»;

III розділ пасиву «Поточні зобов'язання та забезпечення» («Короткострокові кредити банків», «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями», «Поточні зобов'язання за розрахунками з учасниками» тощо).

Сума податку на прибуток у звіті про рух грошових коштів, не відповідає сумі податку в звіті про фінансові результати, тому що в 1-му випадку – це нарахований податок, а в 2-му – сплачений.

Про правильність складання звіту свідчить рівність загальної суми зміни коштів, розрахованої для всіх видів діяльності, сумі зміни залишків коштів на початок і кінець періоду, за балансом підприємства.

Зміст і форма звіту про рух грошових коштів, а також загальні вимоги до розкриття його статей визначаються НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

У Примітках до фінансової звітності наводиться (розкривається) інформація про:

- а) склад грошових коштів;
- б) склад статей «Інші надходження», «Інші платежі» та інших статей, що об'єднують декілька видів грошових потоків;
- в) негрошові операції інвестиційної та фінансової діяльності;
- г) наявність значного сальдо грошових коштів, що є в наявності у підприємства і які недоступні для використання групою, до якої належить підприємство.

У випадку придбання або продажу майнових комплексів протягом звітного періоду наводиться (розкривається) інформація про:

- а) загальну вартість придбання або реалізації майнового комплексу;
- б) частину загальної вартості майнового комплексу, яка відповідно, була сплачена або отримана в формі грошових коштів;
- в) суму грошових коштів у складі активів майнових комплексів, що були придбані чи реалізовані;
- г) суму активів (крім грошових коштів) і зобов'язань придбаного або реалізованого майнового комплексу в розрізі окремих статей.

Контрольні питання для перевірки знань

1. Яка мета складання звіту про рух грошових коштів?
2. Розкрийте поняття «грошові кошти»?
3. Розкрийте поняття «грошові потоки»?
4. Розкрийте поняття «негрошові операції»?
5. Дайте визначення поняттю «чисте надходження грошових коштів»?
6. Дайте визначення поняттю «чистий видаток грошових коштів».
7. Чи відображаються негрошові операції в звіті про рух грошових коштів?
8. Розкрийте поняття «рух грошових коштів»?
9. За яким методом складається звіт про рух грошових коштів?
10. Скільки розділів має звіт про рух грошових коштів і назвіть які?
11. В чому полягає сутність прямого методу складання цього звіту?
12. На підставі якої інформації складається звіт про рух грошових коштів?
13. Чи є взаємозв'язок окремих показників звіту про рух грошових коштів з Балансом та іншими формами звітності?
14. Як розрахувати чистий рух грошових коштів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності?
15. Як розрахувати залишок грошових коштів на кінець звітного періоду?
16. Яке значення звіту про рух грошових коштів в управлінні підприємством?
17. Яка інформація про грошові кошти наводиться у примітках до річної фінансової звітності?

ТЕМА 5 ЗВІТ ПРО ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ

Загальні положення Національного стандарту бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності» стосовно Форми 4 «Звіт про власний капітал». Складники власного капіталу. Зміст статей про власний капітал. Порядок складання звіту про власний капітал. Особливості формування звітних даних про зміни статутного капіталу, додатково вкладеного капіталу, резервного капіталу. Розкриття інформації про зміни у власному капіталі у примітках до бухгалтерських звітів.

Метою складання Звіту про власний капітал є розкриття інформації про зміни в складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Зміст і форма заповнення Звіту, а так само загальні вимоги до розкриття інформації про зміни, що відбувалися у власному капіталі підприємства відображається в НП(с)БО 1 «Звіт про власний капітал» (Додаток 5). При складанні звіту також необхідно враховувати П(с)БО 6, П(с)БО 12.

Складові власного капіталу наведені в розділі 1 пасиву балансу. Вони відображаються в бухгалтерському обліку відразу разом з відображенням активів або зобов'язань, що призводять до зміни власного капіталу. При цьому величина статутного капіталу повинна дорівнювати сумі, зареєстрованій у засновницьких документах.

У таблиці 5.1 приведені складники власного капіталу із зазначенням номерів рахунків і відповідних рядків форми №1 «Баланс». У формі № 4 елементи власного капіталу розташовані у відповідних графах: починаючи зі зареєстрованого капіталу – графа 3, закінчуючи вилученим капіталом – графа 9

За НП(с)БО 1 „Загальні вимоги до фінансової звітності” власний капітал являє собою частину активів, яку підприємство має вважати своєю власністю.

Порядок формування і розмір статутного капіталу підприємства визначаються в його установчих документах виходячи з вимог діючого законодавства, що розрізняються залежно від організаційно-правової форми підприємства.

Таблиця 5.1 – Елементи власного капіталу

Назва статей	Код рядка Ф.№1 «Баланс»
Розділ I пасиву Балансу	
Зареєстрований капітал	1400
Капітал у дооцінках	1405
Додатковий капітал	1410
Резервний капітал	1415
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420
Неоплачений капітал	1425
Вилучений капітал	1430
Усього за розділом 1	1495

З 1 січня 2004 року на законодавчому рівні введений спеціальний механізм коректування розміру статутного фонду залежно від вартості чистих активів, розрахованих за підсумками фінансового року, а також інститут ліквідації товариств, розмір чистих активів яких опускається нижче законодавчо встановленого для певної форми товариства мінімального розміру.

У питаннях статутного капіталу новий Цивільний кодекс України встановлює три принципових моменти:

1. Статутний капітал визначає мінімальний розмір майна товариства що гарантує інтереси його кредиторів.

2. Розмір статутного капіталу товариства не може бути менше розміру, встановленого законом.

3. Якщо по завершенні другого або кожного наступного фінансового року діяльності товариства вартість його чистих активів виявиться менше статутного капіталу, то воно зобов'язане оголосити про зменшення свого статутного капіталу і зареєструвати відповідні зміни в статуті в установленому порядку. При цьому ТОВ і ТДВ може не повідомляти про зменшенні статутного фонду за умови, що учасники приймуть рішення про внесення додаткових внесків. А для АТ такої можливості не передбачено.

Статутний капітал акціонерного товариства поділений на кількість акцій однакової номінальної вартості.

У випадку, коли акції розповсюджені за ціною, яка перевищує їх номінальну вартість, різниця між емісією та номінальною вартістю акцій обліковується окремо на субрахунку 421 «Емісійний доход». Списання цієї суми можливе при реалізації акцій за ціною, що нижче номінальної вартості.

У рядку «Капітал у дооцінках» відображається сума дооцінки (уцінки) у випадках, які передбачені П(С)БО.

У рядку «Додатковий капітал» на рахунку 424 „Безоплатно отримані необоротних активів” відображають вартість безоплатно отриманих активів від юридичних і фізичних осіб.

Рахунки «Вилучений капітал», «Неоплачений капітал», не мають самостійного значення для визначення елементів капіталу. Ці рахунки призначені для узагальнення інформації про зміни у складі сплаченого капіталу і мають дебетові залишки.

Вилучений капітал – це фактична собівартість акцій власної емісії, які викуплені товариством у його засновників (власників) для їх подальшого перепродажу, розповсюджені серед своїх робітників або анульовані. Ці акції повинні бути реалізовані або анульовані у строк не більше одного року.

Вилучені акції зменшують кількість акцій в обороті. Акціонерне товариство може викуповувати власні акції з метою їх подальшого перепродажу, розповсюдження серед своїх працівників, анулювання.

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) – це сума грошових коштів, що інвестована у підприємство, або сума непокритих збитків поточного та минулих років.

Резервний капітал – це сума резервів, створених відповідно до діючого законодавства, або статутних документів за рахунок нерозподіленого прибутку.

Зміст, форма звіту і загальні вимоги до розкриття його статей визначаються НП(с)БО № 1.

Залишок на початок року відображають суми власного капіталу, наведені в балансі на початок і кінець року. Тобто джерелом даних буде баланс ф. № 1 та реєстри обліку власного капіталу.

Зміна облікової політики та виправлення помилок – показують суми коригувань, які передбачені П(с)БО № 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах».

Вплив зміни облікової ставки на події та операції минулих періодів, виправлення помилок, що були допущені при складанні фінансових звітів у попередніх періодах, та інших змін відображається шляхом корегування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітнього року.

Помилки виникають у результаті арифметичних підрахунків, описок, неправильного застосування принципів обліку або навмисно (ряд. 4010).

Для виправлення помилки необхідно:

- визначити суму помилки, що допущена у попередні звітні періоди, що призводить до корегування нерозподіленого прибутку на початок звітнього періоду;

- відобразити суму корегування нерозподіленого прибутку за попередній звітний період у Балансі;

- відобразити суму корегування нерозподіленого прибутку за попередній звітний період у Звіті про власний капітал;

- розкрити інформацію про вплив помилки та корегування у Примітках до фінансової звітності.

Інші зміни – відображено суму змін, що невраховані в попередніх статтях. Як правило, показана в звітності сума прибутку за звітний період та сума нерозподіленого прибутку не змінюється, за винятком, коли:

- виявлені суттєві помилки, що призвели до необхідності змінити показники попередніх років;

- наведені раніше дані не можуть вважатися достовірними;

- відбулась зміна облікової політики (за рахунок нерозподіленого прибутку).

Заповнюється ця стаття аналогічно попередньому показнику в частині інших змін.

Скорегований залишок на початок року (ряд.4095) – відображають

залишок власного капіталу на початок звітної періоду після внесення відповідних коригувань. Визначається розрахунковим шляхом і являє собою суму попередніх рядків. Від'ємний результат подається в дужках.

Переоцінка активів – наводять дані, які відображають збільшення або зменшення власного капіталу, у результаті переоцінки (уцінки або дооцінки) основних засобів, нематеріальних активів, незавершеного будівництва та інших активів у порядку, передбаченому відповідними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Дооцінка спричиняє збільшення власного капіталу (сума дооцінки залишкової вартості активу відображається у складі іншого додаткового капіталу), уцінка – зменшення власного капіталу. У цій статті за окремими показниками відображають дооцінку та уцінку основних засобів, нематеріальних активів незавершеного будівництва.

Чистий прибуток (збиток) за звітний період – відображають суму чистого прибутку (збитку) як результат фінансово-господарської діяльності підприємства за звітний період. Джерелом даних буде відповідний показник зі звіту про фінансові результати.

Розподіл прибутку – наводять дані, які відображають розподіл прибутку між учасниками (власниками) підприємства (виплата дивідендів) або спрямування прибутку до статутного капіталу, або до резервного капіталу тощо. Для заповнення таких показників користуються, перш за все, статутом підприємства та колективним договором, де зазначають порядок та норми розподілу прибутків підприємства. Крім того, користуються протоколами зборів (засідань) акціонерів (учасників, засновників, ради директорів тощо), де також зазначають порядок, норми та суми використання прибутку за певний звітний період.

Внески учасників – наводять дані про збільшення статутного капіталу підприємства після реєстрації (перереєстрації) підприємства, пайового капіталу, додатково вкладеного капіталу та зміни неоплаченого капіталу в результаті збільшення або зменшення дебіторської заборгованості учасників за внесками до статутного капіталу підприємства.

Вилучення капіталу наводять дані про:

- зменшення власного капіталу підприємства внаслідок вибуття учасника;
- викуп чи анулювання викуплених акцій акціонерним товариством;
- зменшення номінальної вартості акцій;
- перепродаж викуплених акцій (часток) або з інших причин.

Викуп акцій спричинює збільшення розділу «Вилучений капітал», а їх перепродаж або анулювання до зменшення.

Інші зміни в капіталі – відображають дані про всі інші зміни у власному капіталі підприємства, що не були включені до вищезазначених статей, зокрема списання невідшкодованих збитків, безкоштовно отримані активи та інші зміни (наприклад, виплата відсотків за облігаціями за рахунок резервного капіталу).

Залишок на кінець року – відображають суму власного капіталу, визначену шляхом додавання суми показника «Скорегований залишок на початок року» і показника «Разом змін у капіталі». Цей показник, відображений у звіті про власний капітал, повинен збігатися з відповідними показниками балансу ф. № 1 «Баланс» на кінець звітнього періоду.

Звіт про власний капітал складається за звітний період на основі даних поточного бухгалтерського обліку, Балансу, Звіту про фінансові результати та Приміток до фінансових звітів. Звіт має вигляд шахової таблиці в розрізі статей Розділу I пасиву балансу та причин зміни власного капіталу. Умовно звіт можливо розділити на дві частини. У першій наведені коригування, пов'язані зі зміною політики підприємства, виправленням помилок та іншими змінами, які впливають на капітал підприємства. У другій частині наведені чинники, які теж спричинюють зміни капіталу: дооцінка та уцінка необоротних активів, розподіл прибутку – дивіденди, збільшення статутного капіталу, відрахування до резервного капіталу, безкоштовне отримання активів.

Крім того, у звіті наведені статті: викуп акцій (частин), перепродаж викуплених акцій, анулювання викуплених акцій, вилучення капіталу, зменшення номінальної вартості збитків. Звіт має певний взаємозв'язок із даними інших форм річної звітності – балансом, звітом про фінансові

результати. Для складання звіту необхідно знати, які чинники спричинили зміни власного капіталу.

Контрольні питання для перевірки знань

1. Розкрийте поняття «власний капітал».
2. Назвіть та охарактеризуйте елементи власного капіталу.
3. Який взаємозв'язок існує між капіталом, активами і зобов'язаннями?
4. За якими ознаками можна класифікувати власний капітал?
5. Що таке зареєстрований капітал? Чи є ідентичними поняття «зареєстрований капітал» та «статутний капітал»?
7. Чи може зареєстрований капітал, відображений у балансі, бути меншим, ніж зазначений в установчих документах?
8. Дайте визначення поняття «додатковий капітал»?
9. Дайте визначення поняття «нерозподілений прибуток»?
10. Назвіть статті балансу, в яких розкривається інформація про власний капітал.
11. Вкажіть мету складання звіту про власний капітал.
12. Охарактеризуйте структуру звіту про власний капітал
13. Назвіть випадки збільшення або зменшення зареєстрованого капіталу.
14. Розкрийте поняття «пайовий капітал». Опишіть порядок його формування та зміни?
15. Назвіть складові додаткового капіталу. Які події приводять до зміни додаткового капіталу?
16. Дайте визначення поняття «резервний капітал».
17. За якими напрямками може бути використаний нерозподілений прибуток?
18. Що таке неоплачений капітал?
19. Дайте визначення поняття «вилучений капітал»?
20. У який випадках здійснюється коригування залишку власного капіталу на початок року?

21. Назвіть джерела інформації, необхідної для складання звіту про власний капітал?

22. Яка інформація про власний капітал має розкриватися підприємствами у примітках до фінансових звітів?

ТЕМА 6 ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК І ЗМІНИ У ФІНАНСОВИХ ЗВІТАХ

Загальні положення Стандарту бухгалтерського обліку «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах».

Виправлення помилок і зміни в облікових оцінках. Зміни в обліковій політиці. Події після дати балансу. Розкриття інформації у примітках до фінансових звітів.

Бухгалтерський облік характеризується масовістю операцій, які відображаються в різноманітних первинних документах. З тих чи інших причин у них нерідко допускаються помилки. Невиправлені помилки призводять до невідповідності бухгалтерського обліку і, як наслідок, помилкам в прийнятті управлінських рішень, недоплати податків, штрафних санкцій.

Найбільш відомим порушенням бухгалтерського обліку для бухгалтерів є помилка.

Помилка – ненавмисне перекручення фінансової інформації в результаті арифметичних або логічних помилок в облікових записах і розрахунках, недогляду в дотримуванні повноти обліку, неправильного представлення в обліку фактів господарської діяльності, наявності складу майна, вимог і зобов'язань, невідповідних записів в обліку.

Помилки можуть бути локальними та транзитними.

Локальні помилки – це викривлення інформації тільки в одному обліковому реєстрі, наприклад, неправильно проставлена дата, неправильна класифікація дебіторської заборгованості або визнання доходу за відсотками як частини виручки.

Транзитні помилки – якщо помилка автоматично переходить через декілька облікових реєстрів, наприклад, викривлення запису будь-якої суми в Журналі реєстрації операцій призводить до помилок на рахунках, в сальдо-оборотній відомості та Балансі.

В першу чергу, керуватися нормами П(с)БО 6 будуть такі суб'єкти господарювання відповідно до Класифікації організаційно правових форм господарювання:

- підприємства;
- організації (заклади та установи);
- господарські товариства;
- об'єднання підприємств (юридичних осіб);
- підприємства, організації та установи інших організаційно-правових форм.

Норми П(с)БО 6 не розповсюджуються на бюджетні установи відповідно до п. 2 цього П(с)БО.

В п. 9 приказу № 356 установлений порядок виправлення помилок в облікових реєстрах на основі інформації яка заповнюється у фінансовій звітності. У зв'язку з цим існує два моменти:

- помилки, які допущені в поточному періоді, виявлені після запису підсумків облікових реєстрів у Головну книгу, виправляються методом «сторно», при цьому складається бухгалтерська довідка;
- помилки, допущені при складанні фінансових Звітів у попередніх періодах, оформлюються у місяці виявлення помилки бухгалтерською довідкою, в якій приводиться зміст помилки, сума і кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку, якою виправляється помилка.

Виправлення помилок

Виправлення помилок у фінансовій звітності здійснюється відповідно до П(С)БО 6 розділу II «Виправлення помилок і зміни в облікових оцінках».

Виявлення у звітності після її подання відповідним органам помилки, які допущені в бухгалтерському обліку в минулому році та призвели до

викривлення показників фінансової звітності минулого року, у цій звітності не коригується. виправлення помилок здійснюється в поточному звітному періоді шляхом коригування фінансового результату минулого року.

Виправлення починається зі «Звіту про власний капітал», «Виправлення помилок», потім корегується «Звіт про фінансові результати» та Баланс того періоду, в який були допущені помилки.

Послідовність виправлення помилки при корегуванні сальдо по рахунку 44 «Нерозподілений прибуток»:

1) виявити помилку в звітному періоді. Це може бути завищення або заниження витрат доходів, помилки в ПДВ та ін.;

2) розрахувати суму корегування сальдо за рахунок 44 «Нерозподілений прибуток» на початок звітного року;

3) занести суму корегування в «Звіт про власний капітал» за звітний рік;

4) перерахунок показників «Звіту про власний капітал» за звітний рік з урахуванням корегування сальдо по рахунку 44 «Нерозподілений прибуток» на початок року;

5) корегування «Звіту про фінансовий результат» за період, в якому допущена помилка;

6) корегування «Балансу» за період, в якому допущена помилка;

7) складання «Приміток до фінансового звіту».

Таким чином, сума коригування допущеної помилки, яка належить до попередніх періодів, відображається у звіті про власний капітал, який складається відповідно до НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: за статтею «Нерозподілений прибуток» на початок звітного року «Виправлення помилок» або «Інші зміни».

Якщо працівник підприємства, що звітує, або інші органи виявляють помилки показників звітності поточного або минулого звітного періоду протягом року, то виправлення вносяться до звітності за той звітний період, в якому виявлено помилки або неточності. При цьому коригуються показники звітного періоду (кварталу, півріччя тощо).

Зміни у облікових оцінках

Відповідно до П(С)БО 6 Облікова оцінка – це попередня оцінка, яка використовується підприємством з метою розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами.

Облікова оцінка може переглядатися, якщо змінюються обставини, на яких базувалася діюча оцінка, отримана додаткова інформація або ж у зв'язку з накопиченням нового досвіду.

При цьому важливо пам'ятати, що перегляд облікових оцінок не призводить до корегування нерозподіленого прибутку попереднього періоду, тому що торкається поточного та майбутнього періодів. Тому зміни облікових оцінок можуть або торкатися поточного періоду, або впливати не тільки на поточний, але і на попередні звітні періоди.

Зміни облікових оцінок викликають зміни не тільки в статтях форми № 1 «Баланс», але й у показниках форми № 2 «Звіт про фінансові результати»

Зміна облікових оцінок може зумовлювати необхідність внесення змін до облікових даних поточного періоду або поточного та майбутніх періодів, тобто змінювати прибуток у всіх наступних періодах відповідно до П(с)БО 6 п. 8: «Наслідки зміни облікових оцінок слід включати до звіту про фінансові результати в тому періоді, в якому відбулася зміна, а також і в наступних періодах, якщо зміна впливає на ці періоди». Зміни облікових оцінок минулих звітних періодів не відображаються. Це означає, що початкове сальдо величини нерозподіленого прибутку не коригується, а також не надається порівнювана інформація про минулі звітні періоди.

Наслідки зміни в облікових оцінках слід включати до тієї ж самої статті звіту про фінансові результати, яка раніше застосовувалась для відображення доходів або витрат, пов'язаних з об'єктом такої оцінки (П(с)БО 6 п. 7). Тобто, якщо змінюється сума амортизації, то уточнена сума річної амортизації відображається у II частині Звіту про фінансові результати «Елементи операційних витрат», «Амортизація», в якому раніше відображалася сума річної амортизації до змін.

Зміни в обліковій політиці

Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності (відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»).

Облікова політика підприємства може змінюватися, якщо змінюються:

1) статутні вимоги, *наприклад*:

- зміни, пов'язані з реорганізацією підприємства;
- зміни роду діяльності підприємства;
- зміни предмета діяльності підприємства (наприклад, підприємство, крім надання побутових послуг прийняло рішення також давати послуги у сфері суспільного харчування);
- зміна розпорядку, розміру та способу внесення вкладів учасниками;
- зміна власників;
- зміна розміру резервного капіталу підприємства;
- інші.

2) вимоги органу, який затверджує положення (стандарти) бухгалтерського обліку, *наприклад*: зі вступом в силу з 1 січня 2008 року П(С)БО 32 інвестиційна нерухомість повинна відображатися у фінансовій звітності за справедливою (залишковою) вартістю (за загальним правилом). Така зміна вимог органу є основою для внесення відповідних змін в облікову політику підприємства, нерухомість якого класифікується як інвестиційна;

3) якщо зміни забезпечать достовірне відображення подій або операцій у фінансовій звітності підприємства, *наприклад*: якщо підприємство змінює метод оцінки вибуття запасів із середньозваженої собівартості на метод ФІФО, обґрунтованість такого рішення є більш достовірним відображенням операцій з запасами в бухгалтерському обліку.

При цьому не вважається зміною облікової політики встановлення облікової політики для:

- подій або операцій, які відрізняються за змістом від попередніх подій

або операцій;

- подій або операцій, які не відбувалися раніше.

При використанні змін до облікової політики минулого періоду розраховується і відображається зміна величини нерозподіленого прибутку на початок року. Сума прибутку змінюється тільки за звітний період, в якому змінилася облікова політика, що відображається у Звіті про власний капітал.

Облікова політика застосовується щодо подій та операцій з моменту їх виникнення, за винятком випадків, якщо суму коригування нерозподіленого прибутку на початок звітного року неможливо визначити достовірно, то облікова політика поширюється лише на події та операції, які відбуваються після дати зміни облікової політики. Як правило, облікова політика підприємства застосовується ним до подій та операцій з моменту виникнення (п. 1 П(с)БО 6). Але практично з кожного правила є виняток.

У сучасних умовах складно провести різницю між обліковою політикою та обліковою оцінкою. В таких випадках, згідно з П(с)БО 6 (п. 14), такі зміни відносяться до облікової оцінки та коригуються за правилами коригування облікової оцінки.

Події після дати балансу

Дата балансу – дата, на яку складено баланс підприємства. Звичайно датою балансу є кінець останнього дня звітного періоду. *Наприклад*, баланс підприємства складається на 31.03, 30.06, 30.09, 31.12.

Подія після дати балансу – подія, яка відбувається між датою балансу і датою затвердження керівництвом фінансової звітності, підготовленої до оприлюднення, яка вплинула або може вплинути на фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

Події після дати балансу можуть вимагати коригування певних статей або розкриття інформації про ці події у примітках до фінансових звітів.

У додатках до положення (стандарту) бухгалтерського обліку 6 наданий орієнтований перелік подій після дати балансу. Усі вони поділені на два списки:

1) події після дати балансу, які надають додаткову інформацію про обставини, що існували на дату балансу;

2) події, що відбуваються після дати балансу, які вказують на обставини, що виникли після дати балансу.

Події після дати балансу, які надають додаткову інформацію про обставини, що існували на дату балансу, вимагають коригування відповідних активів і зобов'язань.

Коригування активів і зобов'язань здійснюється шляхом сторнування та (або) додаткових записів в обліку звітного періоду, які відображають уточнення оцінки відповідних статей унаслідок подій після дати балансу.

Події, що відбуваються після дати балансу і вказують на умови, що виникли після цієї дати не потребують коригування статей фінансових звітів.

Подія після дати балансу, які надають додаткову інформацію про визначення сум, пов'язаних з умовами, що існували на дату балансу, вимагають коригування відповідних активів і зобов'язань. Коригування активів і зобов'язань здійснюється шляхом сторнування та (або) додаткових записів у обліку звітного періоду, які відображають уточнення оцінки відповідних статей внаслідок події після дати балансу (п. 16 П(с)БО 6).

У П(С)БО 6 наведено перелік подій після дати балансу, які не зумовлюють зміни звітних статей. До таких подій належать події, що відбуваються після дати балансу і вказують на умови, які виникли після цієї дати, не потребують коригування статей фінансових звітів, якщо відсутність інформації про них не вплине на здатність користувачів звітності робити відповідні оцінки та приймати рішення.

Наприклад, дивіденди за звітний період, які оголошені після дати балансу, слід розкривати в примітках до річної фінансової звітності.

Якщо події після дати балансу свідчать про наміри підприємства припинити діяльність або просто неможливість її продовження, то фінансова звітність складається без застосування принципу безперервності.

Якщо облікова оцінка об'єктів бухгалтерського обліку змінюється, то

показники звітності підлягають коригуванню.

Розкриття інформації у примітках до фінансових звітів

Для деталізації та пояснення показників фінансової звітності чинним законодавством передбачено складати Примітки до фінансової звітності.

Примітки до фінансової звітів – сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію і обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами).

У П(с)БО 6 встановлено, що в примітках до фінансових звітів слід розкривати таку інформацію щодо виправлення помилок, які мали місце у попередніх періодах:

- зміст і суму помилки;
- статті фінансової звітності минулих періодів, які були перераховані з метою повторного подання порівняльної інформації;
- факт повторного оприлюднення виправлених фінансових звітів або недоцільність повторного оприлюднення.

Підприємству слід розкривати зміст і суму змін в облікових оцінках, які мають суттєвий вплив на поточний період або, як очікується, суттєво будуть впливати на майбутні періоди. У разі зміни в обліковій політиці підприємству слід розкривати:

- причини та суть зміни;
- суму коригування нерозподіленого прибутку на початок звітного року або обґрунтування неможливості її достовірного визначення;
- факт повторного подання порівняльної інформації у фінансових звітах або недоцільність її переобрахунку.

Дію цих пунктів стандарту прослідкуємо на прикладі зміни методу оцінки запасів при вибутті, оскільки така зміна може розглядатися як у межах змін облікових оцінок, так і в рамках зміни облікової політики.

Нагадуємо, що підприємство самостійно обирає один з наступних методів

вибуття запасів:

- метод ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- метод середньозваженої собівартості;
- метод нормативних затрат;
- метод ФІФО.

У разі потреби розкриття події, що відбулася після дати балансу, слід надавати інформацію про зміст події та оцінку її впливу на фінансовий результат або обґрунтування щодо неможливості зробити таку оцінку.

Однак зміст «Приміток до річної фінансової звітності» форма № 5 не узгоджується з цими вимогами. Для правильної реєстрації змін в обліку та звітності необхідно керуватися насамперед такими правилами:

- наслідки зміни попередньої оцінки об'єкта бухгалтерського обліку, яка в подальшому не підтвердилася, повинні відображатися як наслідки зміни в обліковій оцінці;
- якщо неможливо розрізнити зміну облікової політики та зміну облікової оцінки, то зміну потрібно розглядати як зміну облікових оцінок;
- якщо оцінки були неправильними через низький рівень професіоналізму бухгалтера, їх слід кваліфікувати як помилки.

Контрольні питання для перевірки знань за темою

1. Дайте визначення приміток до фінансової звітності.
2. Які вимоги висуваються П(С)БО до приміток до фінансової звітності?
3. Вкажіть складові приміток до фінансової звітності.
4. Яку інформацію акціонерні товариства зобов'язані розкривати у примітках до фінансової звітності?
5. За якими показниками існує зв'язок між примітками та балансом.
6. За якими показниками існує зв'язок між примітками та звітом про фінансові результати?

7. За якими показниками існує зв'язок між примітками та звітом про рух грошових коштів?
8. За якими показниками існує зв'язок між примітками та звітом про власний капітал.
9. Розкрийте сутність та структуру облікової політики підприємства.
10. Назвіть елементи облікової політики підприємства.
11. Опишіть порядок зміни облікової політики підприємства.
12. Розкрийте сутність поняття «облікова оцінка».
13. Опишіть порядок зміни облікових оцінок.
14. Розкрийте методику складання кожного з розділів приміток.
15. Яку інформацію, крім форми № 5, наводять в примітках підприємства, фінансова і консолідована звітність яких підлягає обов'язковому оприлюдненню?
16. Яку інформацію, крім форми № 5 наводять в примітках підприємства, для яких законодавством не передбачено оприлюднення фінансової консолідованої звітності?
17. Дайте визначення подій після дати балансу.
18. Яка інформація про події після дати балансу наводиться у звітності?
19. Які підприємства складають фінансову звітність за сегментами?
20. Опишіть порядок вибору звітних сегментів.

ТЕМА 7 ЗВЕДЕНА І КОНСОЛІДОВАНА ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ

Загальні положення Національного стандарту бухгалтерського обліку «Консолідована фінансова звітність». Порядок складання консолідованої фінансової звітності. Розкриття інформації про складання консолідованої фінансової звітності у примітках до звітності. Відбиття об'єднання підприємств у фінансовій звітності. Загальні положення стандарту бухгалтерського обліку «Об'єднання підприємств». Особливості складання зведеної звітності

міністерств і відомств.

Порядок відображення в обліку й звітності придбання інших підприємств, гудвілу, що виник при придбанні, злиття підприємств, а також розкриття інформації про об'єднання підприємства встановлені Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 19 (надалі – П(с)БО 19) "Об'єднання підприємств", затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 07.07.99 № 163, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 23.07.99 р. за № 499/3792.

Норми цього П(с)БО з 01.01.2000 застосовують підприємства, організації та інші юридичні особи (надалі – підприємства) всіх форм власності, крім бюджетних установ.

Разом з тим П(с)БО 19 не застосовують до операцій по об'єднанню підприємств, які вже перебувають під загальним контролем, і до обліку частин у загальних підприємствах.

Об'єднання підприємств – це об'єднання окремих підприємств у результаті приєднання одного підприємства до іншого або унаслідок одержання контролю одним підприємством над чистими активами й діяльністю іншого підприємства.

Об'єднання підприємств здійснюється при наявності економічної вигоди для всіх учасників підприємств і доцільності його проведення. Основними факторами об'єднання підприємств є:

- ріст обсягу виробництва при високій рентабельності;
- зменшення ризику при виході на нові ринки збуту й збільшення їхньої кількості;
- розвиток ділового співробітництва;
- прискорення технологічного (операційного) циклу;
- можливість додаткового одержання активів;
- поліпшення платоспроможності;
- зменшення кількості конкурентів.

Результатом об'єднання підприємств може бути:

- придбання одним підприємством частини капіталу іншого підприємства або активів у обмін на кошти;
- одержання інших активів або зобов'язань;
- створення нової юридичної особи;
- одержання контрольного пакета акцій;

Відповідно до Порядку подання фінансової звітності (п. 8), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 р. № 419, об'єднання підприємств, утворені на добровільних основах, подають власну й зведену фінансову звітність, якщо це передбачено установчими документами. Об'єднання підприємств, утворені за рішенням Кабінету Міністрів України або центрального органа виконавчої влади, що здійснює керування майном підприємств, подають крім власної зведеної фінансової звітності відповідно Мінфіну й Мінекономіки або відповідному центральному органу виконавчої влади.

Порядок подання об'єднаннями підприємств зведеної фінансової звітності про фінансовий стан, результати діяльності й рух грошових коштів щодо всіх підприємств, які належать до сфери їхнього управління, установлене Мінекономіки й Мінфіном. Відповідно до цього Порядку зведену фінансову звітність подають до відповідних органів щокварталу не пізніше 45 днів після закінчення звітного кварталу й щороку не пізніше 15 квітня наступного за звітним роком. Про диференційовані строки подання цієї фінансової звітності повідомляє Мінфін.

У практичній роботі можуть застосовуватися різні форми об'єднання підприємств, виходячи з юридичних обставин, умов оподаткування й т.п..

Об'єднання підприємств може здійснюватися шляхом придбання або злиття.

Придбання – це об'єднання підприємств, у результаті якого покупець здобуває контроль над чистими активами й діяльністю інших підприємств у обмін на передачу активів, прийняття на себе зобов'язань або випуск акцій.

Покупцем вважають підприємство, до якого переходить контроль над господарською діяльністю іншого підприємства.

Під злиттям варто розуміти об'єднання підприємств (шляхом створення нової юридичної особи або приєднання підприємств до головного підприємства), в результаті якого власники (акціонери) підприємств, які поєднуються, будуть здійснювати контроль над всіма чистими активами об'єднаних підприємств із метою досягнення подальшого загального розподілу ризиків і вигід від об'єднання. При цьому жодна зі сторін не може бути визначена як покупець.

Таким чином, основним критерієм, що відрізняє придбання від злиття, є одержання функцій контролю над чистими активами об'єднаних підприємств.

Під *контролем* варто розуміти вирішальний вплив на фінансову, господарську й комерційну політику підприємства з метою одержання вигід від його діяльності.

Чисті активи – активи підприємства за вирахуванням його зобов'язань.

Потрібно мати на увазі, що функція контролю переходить до покупця в тому випадку, якщо йому належать більше чим 50 відсотків акцій, що дають, право голосу.

Для визначення того, котра зі сторін є покупцем, тобто для ідентифікації покупця, потрібно дотримуватися таких критеріїв:

- справедлива вартість одного з підприємств, які об'єднуються, значно перевищує справедливу вартість іншого підприємства;
- керівництво одного з об'єднаних підприємств домінує при виборі керівництва інших учасників об'єднання.

У випадку якщо існує можливість ідентифікувати покупця й довести, що він одержав право контролю при об'єднанні підприємств, то таке об'єднання вважається придбанням. У бухгалтерському обліку операції з об'єднання підприємств відображають аналогічно придбанню окремого активу.

Згідно П(с)БО 19 перед відображенням операцій на рахунках бухгалтерського обліку покупець повинен визначити:

- дату придбання (в зв'язку з тим, що об'єднання підприємств здійснюється на відповідну дату);
- вартість придбання;
- справедливу вартість придбаних ідентифікованих активів і зобов'язань;
- гудвіл (негативний гудвіл).

Дата придбання – дата, на яку контроль за чистими активами й діяльністю підприємства, що купується, переходить до покупця. Разом з тим при проведенні контролю потрібно пам'ятати, що придбання активів може здійснюватися поетапно.

Вартість придбання повинна відповідати сумі коштів і їхніх еквівалентів, сплачених за придбані акції (частини капіталу). Порядок розрахунку вартості придбання залежить від форми й виду розрахунків.

Під час проведення контролю необхідно пам'ятати, що у випадку якщо покупець у процесі придбання мав додаткові витрати, які не можуть бути прямо пов'язані з дією операцією, то їх вважають витратами звітного періоду.

Придбання акцій означає одержання покупцем права на відповідну частину активів іншого підприємства з одночасним перенесенням на нього відповідальності за погашення певної частини зобов'язань. У зв'язку з тим, що придбання належить до операції з обміну неподібними активами, то необхідно зрівняти вартість отриманих активів і зобов'язань із витратами на їхнє придбання й розрахувати фінансовий результат. Крім того, право на одержання акцій умовно потрібно розглядати як окремо придбані активи й зобов'язання. Таким чином, покупець повинен ідентифікувати активи й зобов'язання, придбані в складі чистих активів.

Під час проведення контролю потрібно звернути увагу на виникнення в результаті ідентифікації додаткових статей активів і зобов'язань (наприклад, запаси, кредиторська заборгованість із постачальниками й підрядниками, невраховані на балансі придбаного підприємства й т.п.). Покупець може

визнати зобов'язання у вигляді забезпечення майбутніх витрат (погашення неврахованої кредиторської заборгованості постачальникам і підрядникам).

Під *справедливою вартістю* варто розуміти суму, за яку може бути здійснений обмін активу або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими й незалежними сторонами.

Таблиця 7.1 – Визначення справедливої вартості ідентифікованих активів і зобов'язань

Об'єкти визначення	Визначення справедливої вартості
1	2
1. Цінні папери	Поточна ринкова вартість на фондовому ринку. При відсутності такої оцінки – експертна оцінка
2. Дебіторська заборгованість	Справжня (дисконтована) сума, що підлягає одержанню, визначена за відповідною поточною відсотковою ставкою за відрахуванням резерву сумнівних боргів і витрат на одержання дебіторської заборгованості в разі потреби. Дисконтування не здійснюється для короткострокової заборгованості, якщо різниця між номінальною сумою дебіторської заборгованості та її дисконтованою сумою несуттєва (менше 5 % номінальної суми).
3. Запаси. 3.1. Готова продукція й товари. 3.2. Незавершене виробництво. 3.3. Матеріали.	Ціна реалізації за вирахуванням витрат на реалізацію й суми надбавки (прибутку), виходячи з надбавки (прибутку) для аналогічної готової продукції та товарів. Ціна реалізації готової продукції за вирахуванням витрат на завершення, реалізацію й надбавки (прибутку), розрахованої за розміром прибутку аналогічної готової продукції. Поновлювана вартість (сучасна собівартість придбання)
4. Основні засоби. 4.1. Земля й будинки. 4.2. Машини й устаткування. 4.3. Інші основні засоби.	Ринкова вартість. У випадку відсутності даних про ринкову вартість — поновлювана вартість (сучасна собівартість придбання) за вирахуванням суми зношування на дату оцінки. Поновлювана вартість (сучасна собівартість придбання) за вирахуванням суми зношування на дату оцінки
5. Нематеріальні активи	Поточна ринкова вартість. При відсутності такої вартості — оцінна вартість, яку підприємство сплатила б за актив у випадку операції між обізнаними, зацікавленими й залежними сторонами, виходячи з наявної інформації
б. Чисті активи або зобов'язання за пенсійними програмами й виплатами	Справжня (дисконтирована) сума належних виплат пенсій за вирахуванням справедливої вартості будь-яких активів пенсійної програми.

Продовження таблиці 7.1

1	2
7. Податкові активи й зобов'язання 8. Поточні й довготермінові зобов'язання	Сума податкових пільг або податків, які підлягають сплаті, які виникають внаслідок об'єднання підприємств. Справжня (дисконтована) сума, що повинна виплачуватися при погашенні заборгованості, за відповідними поточними відсотковими ставками. Дисконтування не здійснюється для короткострокових зобов'язань, і якщо різниця між номінальною сумою зобов'язання й дисконтованою сумою і є несуттєвою (менше 5% номінальної вартості)
9. Несприятливі контракти й інші ідентифіковані зобов'язання	Справжня (дисконтована) сума, що підлягає сплаті при погашенні зобов'язання за відповідною поточною відсотковою ставкою.

У випадку якщо придбання активів і зобов'язань здійснюється поетапно (наприклад, шляхом послідовного придбання акцій), то кожна операція повинна відображатися окремо за справедливою вартістю придбаних ідентифікованих активів і зобов'язань, а вартість окремих інвестицій поетапно повинна відповідати частині покупця в справедливій вартості ідентифікованих активів і зобов'язань, придбаних на кожному етапі.

Після перевірки правильності визначення вартості придбання й справедливої вартості придбаних ідентифікованих активів і зобов'язань перевіряють правильність розрахунку вигоди (гудвіла) або втрати (негативного гудвіла) покупця в результаті об'єднання підприємств.

Під *гудвілом* варто розуміти перевищення вартості придбання над частиною покупця в справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів і зобов'язань на дату придбання.

Негативний гудвіл – перевищення вартості частини покупця в справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів і зобов'язань над вартістю придбання на дату придбання.

Позитивна різниця між вартістю придбання й справедливою вартістю придбаних ідентифікованих активів і зобов'язань повинні враховуватися покупцем як гудвіл у складі нематеріальних активів на субрахунку 126 "Гудвіл". Потрібно мати на увазі певну закономірність суть якої полягає в тім, що будь-яке придбане прибуткове підприємство в основному має гудвіл, а збиткове – відповідно негативний гудвіл.

У випадку якщо придбане підприємство після об'єднання одержує статус незалежної юридичної особи, то покупець починаючи з дати придбання повинен відображати придбані акції (частина в капіталі) в складі фінансових інвестицій.

При ліквідації придбаного підприємства покупець повинен:

- взяти на Баланс усі ідентифіковані активи й зобов'язання, які йому належать;
- відобразити в обліку й звітності гудвіл;
- включити до Звіту про фінансові результати доходи й витрати придбаного підприємства.

Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" (ст.12 п.1) визначає, що підприємства, які мають дочірні підприємства, крім фінансових звітів про власні господарські операції, зобов'язані складати та подавати консолідовану фінансову звітність.

Консолідована фінансова звітність – це звітність, яка відображає фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці. Порядок складання консолідованої фінансової звітності та загальні вимоги до розкриття інформації щодо складання консолідованої фінансової звітності регламентується НП(С)БО 2 "Консолідована фінансова звітність".

Складання консолідованої фінансової звітності необхідне з ряду причин. Так, згідно з Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" підприємства, що мають дочірні підприємства, крім фінансових звітів про власні господарські операції, зобов'язані складати та подавати консолідовану фінансову звітність, яка повинна бути оприлюднена не

пізніше 1 червня наступного за звітним року. Необхідна консолідована фінансова звітність для аналізу і самим засновником, тому що аналіз діяльності окремих підприємств, які входять в холдингову компанію, не дає цілісної картини стану холдингу.

Консолідована звітність дає можливість елімінувати "подвійний облік" і привести показники фінансової звітності групи до загального знаменника з метою їх адекватного аналізу на вищому рівні управління групою підприємств.

Підприємства, що мають дочірні підприємства, крім фінансових звітів про власні господарські операції подають консолідовану фінансову звітність власникам (засновникам) у визначені ними терміни, але не пізніше 45 днів після закінчення звітного кварталу та не пізніше 15 квітня наступного за звітним року. Підприємства, які складають консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності, надсилають листом відповідну інформацію органам державної статистики у передбачені для подання такої звітності строки.

Порядок складання консолідованої фінансової звітності та загальні вимоги до розкриття інформації щодо складання консолідованої фінансової звітності з 2013 року регламентується НП(С)БО 2 "Консолідована фінансова звітність".

Норми цього положення застосовуються групою юридичних осіб, яка складається з материнського (холдингового) підприємства та дочірніх підприємств (крім групи підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності, або групи підприємств, у якій материнське (холдингове) підприємство складає фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності).

Для правильного застосування цього положення необхідно знати такі терміни:

Владні повноваження – повноваження, обсяг яких надає можливість підприємству-інвестору, як правило, одноосібно управляти найбільш значущими видами діяльності, які суттєво впливають на формування

фінансового результату підприємства, яке є об'єктом інвестицій, зокрема через формування уповноваженого органу управління, визначення фінансової, інвестиційної і комерційної політики, та контроль за їх реалізацією.

Внутрішньогрупові операції – операції між материнським та дочірніми підприємствами або між дочірніми підприємствами однієї групи.

Внутрішньогрупове сальдо – сальдо дебіторської заборгованості та зобов'язань на дату балансу, яке утворилося внаслідок внутрішньогрупових операцій.

Група – материнське (холдингове) підприємство та його дочірні підприємства.

Неконтрольована частка – частина чистого прибутку (збитку), сукупного доходу та чистих активів дочірнього підприємства, яка не належить материнському підприємству (прямо або через інші дочірні підприємства).

Нереалізовані прибутки та збитки від внутрішньогрупових операцій – прибутки та збитки, які виникають внаслідок внутрішньогрупових операцій (продажу товарів, продукції, виконання робіт, послуг тощо) і включаються до балансової вартості активів підприємства.

Права захисту інтересів інвесторів – повноваження, обмежений обсяг яких дає підприємству-інвестору лише можливість захистити свої права та інтереси стосовно підприємства, яке є об'єктом інвестицій, без надання можливості управляти найбільш значущими видами діяльності.

Консолідовану фінансову звітність подає материнське підприємство.

Материнське підприємство не подає консолідовану фінансову звітність за наявності всіх таких умов:

- якщо воно є дочірнім підприємством іншого підприємства (повністю або частково належить іншому підприємству);
- власники неконтрольованої частки поінформовані про це і не заперечують;
- якщо воно не є емітентом цінних паперів;
- якщо його материнське підприємство складає консолідовану фінансову звітність, яка є загальнодоступною.

До консолідованої фінансової звітності включають показники фінансової звітності материнського підприємства та всіх дочірніх підприємств.

Дочірнє підприємство вважається контрольованим з боку материнського підприємства за наявності всіх таких умов:

- материнське підприємство має владні повноваження щодо дочірнього підприємства;

- результати діяльності дочірнього підприємства безпосередньо призводять до зміну складі і вартості активів, зобов'язань, власного капіталу материнського підприємства;

- материнське підприємство має фактичну можливість для здійснення владних повноважень.

Наявність прав захисту інтересів інвестора не є ознакою контролю.

У разі якщо дочірнє підприємство перестає бути контрольованим, материнським підприємством, то воно:

- не включає показників такого дочірнього підприємства до консолідованої фінансової звітності;

- визнає фінансові інвестиції в дочірнє підприємство за справедливою вартістю та відображає їх, а також будь-яку дебіторську заборгованість та зобов'язання у розрахунках з дочірнім підприємством згідно з відповідними національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку;

- припиняє визнавати інший сукупний дохід, пов'язаний з таким дочірнім підприємством, у порядку, передбаченому відповідними національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку для вибуття активів та зобов'язань;

- визнає доходи і витрати, пов'язані з втратою контролю.

Фінансова звітність материнського підприємства та його дочірніх підприємств, що використовується при складанні консолідованої фінансової звітності, складається за той самий звітний період і на ту саму дату балансу.

Консолідовану фінансову звітність складають з фінансової звітності групи підприємств з використанням єдиної облікової політики для подібних операцій

та інших подій за схожих обставин. Якщо при складанні консолідованої фінансової звітності неможливо застосувати єдину облікову політику, то про це повідомляється у примітках до консолідованої фінансової звітності.

Відповідно до НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" консолідована фінансова звітність складається з таких форм:

- Консолідований баланс (звіт про фінансовий стан);
- Консолідований звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід);
- Консолідований звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом);
- Консолідований звіт про рух грошових коштів (за прямим методом);
- Консолідований звіт про власний капітал;
- Примітки до фінансових звітів.

Розкриття інформації за статтями консолідованого балансу (звіту про фінансовий стан), консолідованого звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), консолідованого звіту про рух грошових коштів, консолідованого звіту про власний капітал регламентовано Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності № 635 від 27.06.2013р. та НП(С)БО 2 "Консолідована фінансова звітність".

Методика складання консолідованої фінансової звітності

Крок 1. Консолідована фінансова звітність складається шляхом впорядкованого додавання показників фінансової звітності дочірніх підприємств до аналогічних показників фінансової звітності материнського підприємства за формами № 1, № 2, № 3, № 4, № 5, № 6.

Крок 2. Одночасно необхідно виключити балансову вартість фінансових інвестицій материнської компанії в кожне дочірнє підприємство та частку материнської компанії у власному капіталі кожного дочірнього підприємства. А саме, необхідно скоригувати балансові статті "Довгострокові фінансові інвестиції" в активі та "Зареєстрований капітал" в пасиві на одну і ту ж суму.

У випадку, коли материнське підприємство придбало акції дочірнього підприємства за ціною, яка вища від номінальної вартості, процедура

коригування ускладнюється у зв'язку із необхідністю визначення гудвілу, який повинен бути відображений у активі балансу (звіту про фінансовий стан) у вписуваному рядку 1050 "Гудвіл". Вартість негативного гудвілу показується у дужках і вираховується при визначенні підсумку першого розділу активу балансу (звіту про фінансовий стан).

Одночасно необхідно виключити сума внутрішньогрупових операцій та внутрішньогрупового сальдо кожного дочірнього підприємства.

Крок 3. Нарахувати амортизацію гудвілу та суми дооцінки необоротних активів, що підлягають амортизації. Вартість гудвілу, що виникає при консолідації фінансової звітності материнського підприємства і фінансової звітності дочірніх підприємств, та вартість неконтрольованої частки при об'єднанні (придбанні) підприємств визначаються згідно з П(с)БО 19 "Об'єднання підприємства

Порядок нарахування амортизації гудвілу визначено П(С)БО 19 (п.п. 10, 11). А саме, нарахування амортизації здійснюється щомісячно рівномірним нарахуванням протягом строку корисного його використання, але не більше 20 років.

Визначення строку корисного використання гудвілу здійснюється із урахуванням:

- прогнозного строку діяльності підприємства;
- нормативно-правових актів або контрактів, що впливають на строк корисного використання;
- змін попиту на продукцію (роботи, послуги) підприємства тощо.

Якщо у результаті перекласифікації вартісної різниці частина фінансових інвестицій материнського підприємства в дочірні підприємства визнається в консолідованому балансі як гудвіл та інші необоротні активи, необхідно на них нараховувати амортизацію від дати придбання протягом періоду корисного використання.

Крок 4. Вилучити суму нереалізованих прибутків та збитків від внутрішньогрупових операцій, облік яких передбачено П(С)БО 12 "Фінансові

інвестиції", згідно якого сума нереалізованого прибутку і збитку відображається у складі фінансового результату підприємства лише після перепродажу оборотних активів іншим особам або в сумі амортизації необоротних активів.

Сума таких прибутків повністю виключається з пасиву балансу під час консолідації. Нереалізовані збитки теж виключаються, окрім збитків, які не можуть бути відшкодовані. Визначення суми нереалізованого прибутку чи збитку здійснюється за даними рахунку 69 "Доходи майбутніх періодів" та рахунку 39 "Витрати майбутніх періодів".

Крок 5. Визначити неконтрольовану частку у власному капіталі, чистому прибутку (збитку) та сукупному доходу дочірніх підприємств.

За НП(С)БО 2 (п.5, розділ II) неконтрольована частка визначається як добуток відсотка наявних голосів, які не належать материнському підприємству, відповідно до власного капіталу, чистого прибутку (збитку) та сукупного доходу дочірніх підприємств з урахуванням суми нереалізованого прибутку (збитку) від внутрішньогрупових операцій (крім випадків, пов'язаних з об'єднанням (придбанням) підприємств).

У консолідованій фінансовій звітності неконтрольована частка у власному капіталі, чистому прибутку (збитку) та сукупному доходу в консолідованій фінансовій звітності наводиться окремо у графі 11 "Неконтрольована частка" консолідованого звіту про власний капітал.

Крок 6. Визначити та відобразити дивіденди за випущеними дочірніми підприємствами привілейовані акції.

НП(С)БО 2 (п.6, розділ II) зазначено, що дочірнім підприємством випущені привілейовані акції, що класифікуються як інструменти власного капіталу, за якими накопичується сума дивідендів та які перебувають у володінні за межами групи, то материнське підприємство розраховує свою частку прибутку або збитку після коригування на суму дивідендів за привілейованими акціями дочірнього підприємства незалежно від оголошення дивідендів.

Крок 7. Визначити і відобразити в консолідованій звітності відстрочені податкові активи і зобов'язання відповідно до П(с)БО 17 "Податок на прибуток". Ці різниці виникають у зв'язку із виключенням нереалізованих прибутків і збитків із внутрішньогрупових операцій, тимчасовими і податковими оцінками інвестицій у дочірні підприємства.

Крок 8. Визначити та відобразити курсові різниці, які виникають у результаті консолідації фінансової звітності при умові, що материнське підприємство має дочірні підприємства за межами України.

Курсові різниці, що виникають під час переобрахунку показників фінансової звітності дочірніх підприємств, які розташовані за межами України, у валюту України визначаються згідно з П(С)БО 21 "Вплив змін валютних курсів". Курсові різниці у консолідованому балансі (звіті про фінансовий стан) відображаються у вписуваному рядку 1412 "Накопичені курсові різниці". Негативна курсова різниця наводиться у дужках і вираховується при визначенні підсумку I розділу "Власний капітал" пасиву балансу (звіту про фінансовий стан). Курсові різниці у консолідованому звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід) відображаються у рядку 2410 "Накопичені курсові різниці". Курсові різниці у консолідованому звіті про власний капітал відображаються у вписуваному рядку 4113 "Накопичені курсові різниці".

Крок 9. Скласти консолідований звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід).

Крок 10. Скласти консолідований звіт про власний капітал з урахуванням того, що курсові різниці, що виникають під час перерахунку показників фінансової звітності тих дочірніх підприємств, які розташовані за межами України, відображаються у вписуваному рядку 4113 "Накопичені курсові різниці".

Крок 11. Скласти консолідований звіт про рух грошових коштів на підставі консолідованого балансу (звіту про фінансовий стан) і консолідованого звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) та звіту про власний капітал.

Крок 12. Скласти консолідовані Примітки до річної фінансової звітності та додаток до них "Інформація за сегментами".

У Примітках до консолідованої фінансової звітності наводиться інформація про:

- перелік дочірніх підприємств, які контролюються материнським підприємством, із зазначенням назви дочірніх підприємств, країни реєстрації та місцезнаходження, частки в капіталі, частки в розподілі голосів (у разі якщо вона не збігається з часткою в капіталі), іншої форми контролю;

- причини, з яких показники фінансової звітності дочірнього підприємства не включено до консолідованої фінансової звітності;

- перелік дочірніх підприємств, над якими втрачено контроль протягом звітного періоду;

- назви підприємств, у яких підприємству, яке звітує, прямо або опосередковано (через дочірні підприємства) належить більше половини голосів, але яке з причин відсутності контролю не є дочірнім підприємством;

- вплив придбання або продажу дочірніх підприємств на фінансовий стан (на дату балансу), фінансові результати звітного періоду та такі самі показники попереднього періоду;

- статті консолідованої фінансової звітності, до яких застосовувалася різна облікова політика.

Розкриття інформації щодо складання консолідованої фінансової звітності регламентується НП(С)БО 2 "Консолідована фінансова звітність".

Структура та зміст фінансової звітності за сегментами

До складу приміток до річної фінансової звітності входить звітність за сегментами. Необхідність розкриття інформації у розрізі звітних сегментів пов'язана з зацікавленістю інвесторів та інших користувачів показниками окремих видів діяльності підприємства або розвитком ринків збуту продукції (робіт, послуг). Однак детальне розшифрування інформації у звітності сприяє

розкриттю конкурентам особливостей господарювання підприємства, що може негативно вплинути на результати діяльності. Тому, слід зважено підходити до ступеня деталізації інформації у звітності.

Отже, метою фінансової звітності за сегментами є надання інформації про майновий стан та фінансові результати підприємства у розрізі його напрямків діяльності та ринків збуту, що сприятиме прийняттю зовнішніми користувачами більш обґрунтованих рішень.

Методологічні засади формування показників для складання звітності за сегментами визначені у П(с)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами».

Фінансову звітність за сегментами (ф. № 6) складають підприємства, які:

- зобов'язані обнародувати річну фінансову звітність;
- мають монопольне положення на ринку товарів (робіт, послуг);
- випускають продукцію (товари, роботи, послуги), щодо якої на початок звітного року прийняте рішення про державне регулювання цін.

При складанні звітності в діяльності підприємства виділяються окремі напрямки – сегменти. Водночас, не кожний із визнаних підприємством сегментів підлягає розкриттю у звітності, тобто є звітним.

Звітний сегмент – господарський або географічний сегмент, який визначений підприємством за критеріями, наведеними у П(С)БО 29, та інформація про який повинна розкриватися у річній фінансовій звітності.

За видами діяльності розрізняють звітні сегменти (господарські сегменти) та за географічною ознакою (географічні сегменти).

Господарські сегменти – відокремлювана частина діяльності підприємства з виробництва та/або продажу певного виду (чи групи) продукції (товарів, робіт, послуг).

Критерії визначення звітних господарських сегментів.

Вони характеризуються:

- видом продукції (товарів, робіт, послуг), що виробляється або продається;
- характером виробничого процесу

- способом одержання доходу;
- характерними для цієї діяльності ризиками;
- визначеною категорією покупців продукції (товарів, робіт, послуг).

Географічні сегменти – відокремлювана частина діяльності підприємства з виробництва та/або продажу певного виду (чи групи) продукції (товарів, робіт, послуг) у конкретному економічному середовищі (регіоні), що відрізняється від інших.

Критерії визначення звітних географічних сегментів

Звітні географічні сегменти характеризуються:

- відмінними від інших географічних регіонів економічними і політичними умовами;
- особливим взаємозв'язком між діяльністю в різних географічних регіонах;
- територіальним розташуванням виробничих потужностей або покупців продукції (товарів, робіт, послуг);
- характерними ризиками, зв'язаними з конкретним регіоном;
- визначеними правилами валютного контролю і валютних ризиків у конкретному регіоні.

Основою для виділення географічного сегменту може бути діяльність, яка ведеться в окремій області України, в окремій закордонній країні, у декількох закордонних країнах, у постійних регіональних групах країн. Підприємство самостійно встановлює ступінь деталізації географічних регіонів, виходячи з необхідності розкриття суттєвої інформації.

Географічні сегменти бувають географічними збутовими і географічними виробничими.

Якщо діяльність підприємства можна розбити і за видами діяльності, і за регіонами, то вибираються пріоритетний і допоміжний види сегментів.

Пріоритетним є такий вид сегмента, що є основним джерелом ризиків і прибутків, а також з урахуванням особливостей організаційної структури

підприємства. У звітності інформація про пріоритетні сегменти розкривається з більшим ступенем деталізації.

Якщо чітко визначити пріоритетність того чи іншого виду сегментів складно, то пріоритетним визнається господарський сегмент, а допоміжним – географічний.

У звітності за сегментами відбиваються наступні показники:

Дохід сегмента – дохід, що безпосередньо відноситься до сегмента, а також відповідна частина всіх доходів підприємства, отриманих від реалізації зовнішнім клієнтам чи від операцій з іншими сегментами підприємства, що може бути розподілена на сегмент. При розкритті у звітності підприємства з доходів сегмента вираховуються непрямі податки (ПДВ, акцизний податок) та інші збори і вирахування з доходу (знижки, повернення товарів від покупців).

У доходи сегмента не включаються:

- дохід по податку на прибуток;
- процентні, дивідендні доходи, доходи від реалізації фінансових інвестицій і погашення основної суми боргу (крім підприємств, що відносяться до фінансових установ);
- доходи від надзвичайних подій.

Витрати сегмента – витрати звичайної діяльності підприємства, що безпосередньо відносяться до сегмента, і відповідна частина усіх витрат підприємства, пов'язаних з реалізацією зовнішнім клієнтам або з операціями з іншими сегментами підприємства, що може бути розподілена на сегмент.

Витрати сегмента не включають:

- витрати по податку на прибуток;
- процентні витрати, витрати від реалізації фінансових інвестицій і погашення основної торби боргу (крім підприємств, що відносяться фінансовим установам);
- загальні адміністративні та інші витрати, що виникають на рівні всього підприємства, якщо тільки вони не зв'язані безпосередньо з діяльністю сегмента);

– надзвичайні витрати (якщо тільки їхнє виникнення пряме не зв'язано з визначеним сегментом).

Отже, доходи та витрати розкриваються як доходи та витрати звітнього сегменту якщо:

- вони забезпечені звичайною діяльністю сегменту;
- відносяться саме до звітнього сегменту;
- визначені шляхом розподілу на обґрунтованій та послідовній підставі.

Активи сегмента – активи, використовувані сегментом у його звичайній діяльності, а також активи, що можуть бути розподілені на сегмент із достатньою підставою.

Активи сегмента не включають:

- відстрочені податкові активи;
- дебіторську заборгованість з податку на прибуток;
- активи, що приносять фінансові доходи (крім фінансових установ);
- дебіторську заборгованість за розрахунками за нарахованими доходами у виді дивідендів, якщо такі доходи не включені до складу доходів звітнього сегменту;

– інші оборотні активи, які пов'язані з діяльністю підприємства в цілому та не стосуються окремого сегменту.

Зобов'язання сегмента – це зобов'язання, що виникають у результаті звичайної діяльності сегмента, а також зобов'язання, що можуть бути розподілені на сегмент із достатньою підставою.

Зобов'язання сегмента не включають:

- забезпечення наступних витрат і платежів та цільове фінансування, якщо вони стосуються діяльності підприємства в цілому;
- відстрочені податкові зобов'язання;
- довгострокові фінансові зобов'язання, зобов'язання за кредитами банків та інших фінансових установ, якщо отримання фінансових доходів не є основною діяльністю звітнього сегмента;
- поточні зобов'язання за розрахунками з учасниками;

– зобов'язання з податку на прибуток, інші зобов'язання перед бюджетом та державними цільовими фондами, які не можна на обґрунтованій та послідовній основі розподілити між звітними сегментами підприємства.

Звітність за сегментами складається в розрізі звітних сегментів.

Згідно п.9 П(С)БО 29 сегмент є звітним, якщо найбільша частина його доходів отримана від продажу продукції (товарів, робіт, послуг) зовнішнім покупцям і дотримується хоча б одна з умов:

– доход сегмента від реалізації зовнішнім покупцям і іншим сегментам складає не менш 10% сукупного доходу підприємства (від продажу зовнішнім покупцям і по внутрішньогосподарських розрахунках);

– прибуток (збиток) сегмента складає не менш 10% загального прибутку (збитку) усіх сегментів;

– активи сегмента складають не менш 10% сукупної балансової вартості активів усіх сегментів підприємства.

«Дрібні» сегменти можна поєднувати в один сегмент, якщо вони схожі за всіма показниками і при цьому демонструють протягом дуже тривалого часу схожі фінансові результати.

Згідно з П(С)БО 29 підприємства–монополісти, підприємства–виробники та реалізатори продукції (товарів, робіт, послуг), за якою прийнято рішення про державне регулювання цін, зобов'язані розкривати інформацію про таку продукцію (товари, роботи, послуги) як про окремий пріоритетний звітний господарський сегмент.

Сукупний доход від операцій із зовнішніми покупцями по виділених звітних сегментах повинен складати не менш 75% доходу підприємства від операцій із зовнішніми покупцями.

Якщо сегменти не можуть бути визнані звітними та не включені до складу об'єднаного звітного сегменту, вони висвітлюються у складі нерозподіленої статті.

Згідно з принципом послідовності якщо у звітному році певний сегмент не відповідає критеріям звітного, підприємство все ж таки може виділити його як

звітний, якщо воно протягом 12 місяців або операційного циклу очікує досягнення ним встановлених критеріїв. Така можливість дозволяє уникнути зміни звітних сегментів, а отже й процедури зміни облікової політики згідно з П(с)БО 6.

Інформація щодо звітних сегментів розкривається у додатку до приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами» (форма № 6), що має 3 розділи:

I. Показники пріоритетних звітних сегментів. В цьому розділі наводяться показники основної діяльності пріоритетних звітних сегментів та нерозподілені статті. Сукупні дані показників за звітними сегментами та нерозподіленими статтями повинні узгоджуватися з відповідними загальними показниками фінансової звітності підприємства;

II. Показники за допоміжними звітними сегментами;

III. Показники за допоміжними звітними географічними сегментами (виробничий, збутовий).

Контрольні питання для перевірки знань

1. Дайте визначення понять «материнське підприємство», «дочірнє підприємство», «група підприємств».
2. Що таке консолідована фінансова звітність? З якою метою її складають?
3. Назвіть та охарактеризуйте форми консолідованої фінансової звітності.
4. За яких умов дочірнє підприємство вважається контрольованим?
5. Дайте визначення поняття «владні повноваження» та наведіть приклади.
6. Як відображається в бухгалтерському обліку покупця придбання іншого підприємства?
7. Що таке ідентифіковані активи та зобов'язання?
8. Як відображають гудвіл у консолідованій фінансовій звітності?
9. У яких випадках складання консолідованої фінансової звітності не є обов'язковим?

10. Що таке внутрішньогрупові операції та сальдо за ними? Як їх відображають у консолідованих фінансових звітах?
11. Що таке нереалізовані прибутки та збитки? Як їх відображають у консолідованих звітах?
12. Що таке неконтрольована частка? Як її визначають та відображають у консолідованих фінансових звітах?
13. Які коригування та з якою метою робляться в процесі консолідації фінансових звітів?
14. Як здійснюється процес консолідації фінансових звітів з використанням робочої таблиці?
15. Яка інформація про об'єднання підприємств і консолідацію має наводитися у примітках до консолідованої фінансової звітності?

ТЕМА 8 ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Склад суб'єктів малого підприємництва. Структура і зміст фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва. Відмінності структури і змісту балансу за формою № 1-м від звичайного балансу. Відмінності структури і змісту звіту про фінансові результати за формою № 2-м від звичайного звіту. Порядок формування даних для складання балансу за формою № 1-м і звіту про фінансові результати за формою № 2-м. Алгоритм визначення чистого прибутку (збитку) суб'єкта малого підприємництва.

Фінансова звітність складається усіма підприємствами – суб'єктами підприємницької діяльності – юридичними особами. Для суб'єктів малого підприємництва передбачений окремий стандарт обліку, який встановлює вимоги до складання звіту суб'єкта малого підприємництва – П(с)БО 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва", згідно якого встановлено зміст і форму Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва в складі

Балансу (форма № 1-м) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-м) і порядок заповнення його статей.

Скорочені форми фінансової звітності Балансу і Звіту про фінансові результати передбачені також НП(с)БО 1.

При складанні фінансової звітності потрібно дотримуватися надання повної, правдивої, неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності, рух грошових потоків підприємства користувачам для прийняття правильних рішень. Інформація, наведена у фінансовій звітності, базується винятково на даних бухгалтерського обліку і повинна бути тотожна даним аналітичного і синтетичного обліку.

Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва складається з балансу і звіту про фінансові результати. По своїй структурі ці форми подібні до таких же форм фінансової звітності для звичайних підприємств, але відрізняються статтями, які або з'єднані, або взагалі вилучені.

Метою складання Балансу (форма № 1-м) є надання користувачам повної, правдивої і неупередженої інформації про фінансовий стан малого підприємства на звітну дату. У Балансі відображаються активи, зобов'язання та власний капітал підприємства. Баланс підприємства складається за станом на кінець останнього дня кварталу (року). У графі 3 відображаються дані на початок звітного року (на 1-е січня звітного року), у графі 4 – на кінець звітного періоду (31 березня, 30 червня, 30 вересня, 31 грудня звітного року).

Показники Балансу дають уявлення про те, чим володіє підприємство (активи), що воно повинне іншим (зобов'язання), що залишається на частку власникам (капітал). Баланс суб'єкта малого підприємництва (форма № 1-м) відрізняється від форми Балансу, передбаченої для звичайних підприємств (форма № 1) укрупненістю окремих статей.

Баланс суб'єкта малого підприємництва (форма 1-м) як і звичайного підприємства складається з активу і пасиву. Актив балансу ділиться на чотири розділи. Пасив балансу складається з п'яти розділів.

Перший розділ активу балансу. У статті "Незавершене будівництво" показують вартість незавершеного капітального будівництва, обладнання, що вимагає монтажу, авансові платежі підрядникам для фінансування будівництва. Джерелом заповнення цієї статті є залишки на дату балансу по рахунках як 15, 37 в частині виданих авансів, що відносяться до фінансування капітального будівництва.

Основні засоби – відображають первісну вартість основних засобів, інших необоротних матеріальних активів і нематеріальних активів, що обліковуються на рахунку 10. Відображається також їх знос, що визначається на дату балансу по рахунку 13 та залишкова вартість, що визначається як різниця сум, первинної вартості за мінусом зносу. У підсумок балансу включається залишкова вартість.

Довгострокові фінансові інвестиції – показують суму інвестицій, що обліковуються на дату балансу на рахунку 14, строк яких більше одного року, а також всі фінансові інші інвестиції, які не можуть бути вільно реалізовані в який-небудь час.

Інші необоротні активи відображаються суми інших необоротних активів, які обліковуються на рахунках 16, 17.

Другий розділ активу балансу.

Виробничі запаси – включають вартість запасів сировини, матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, запасних частин, тари, будівельних матеріалів, а також незавершеного виробництва. Джерелом даних для заповнення цієї статті є суми, що обліковуються на рахунках 20, 23.

Готова продукція показується вартість залишків на дату балансу готової продукції, продукції сільськогосподарського виробництва, а також покупна вартість товарів, що обліковується на рахунку 26.

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги – відображають первісну заборгованість покупців або замовників, облік якої ведеться на рахунку 37. Також показують нарахований резерв сумнівних боргів по дебіторській заборгованості, облік його ведеться на рахунку 38 по субрахунку

резерв сумнівних боргів. Відображають чисту реалізаційну вартість, що визначається різницею сум первісної вартості дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги віднімають суму створеного резерву сумнівних боргів. У підсумок валюти балансу включається дебіторська заборгованість по чистій реалізаційній вартості.

Дебіторська заборгованість по розрахунках з бюджетом відображають визнану дебіторську заборгованість податковими органами. Джерелом заповнення цієї статті є суми, що значаться на дату балансу по дебету рахунку 64.

Інша поточна дебіторська заборгованість – показують залишки іншої дебіторської заборгованості на дату балансу, що обліковуються на рахунку 37.

Поточні фінансові інвестиції – показують суму інвестицій, облік яких ведеться на рахунку 35, строк погашення яких не більше 12 місяців з дати балансу.

Грошові кошти та їх еквіваленти – відображають залишки коштів та їх еквівалентів на дату балансу в національній валюті, й облік яких ведеться на рахунках 30, 31. Наводять дані про залишки коштів та їх еквівалентів в іноземній валюті, які обліковуються на рахунках 30, 31 в іноземній валюті.

Інші оборотні активи знаходять відображення суми оборотних активів, не включені у вищезазначені статті.

Витрати майбутніх періодів відображають суму, що значиться на балансовому рахунку 39 на дату балансу.

Перший розділ пасиву балансу. По статті "Статутний капітал" приводиться зафіксована в установчих документах загальна вартість активів, що є внеском власників (учасників) у капітал підприємства. В обліку такі відомості відображені на рахунку 40.

Додатковий капітал – відображаються суми, що обліковуються на таких субрахунках до рахунку 40 – пайовий капітал, додатковий капітал.

Резервний капітал – приводиться сума резервів, створених відповідно до діючого законодавства або установчих документів за рахунок нерозподіленого

прибутку підприємства. Джерелом заповнення статті служить субрахунок «Резервний капітал».

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) – відображається сума, що обліковується на рахунку 44. Сума непокритого збитку приводиться в дужках і віднімається при визначенні підсумку власного капіталу.

Неоплачений капітал відображають суму заборгованості власників (учасників) по внесках у статутний капітал, а також фактичну собівартість паїв, викуплених у своїх учасників. Суми по цій статті приводяться в дужках і віднімаються при визначенні підсумку власного капіталу

Другий розділ пасиву балансу. Стаття "Забезпечення майбутніх видатрат і цільове фінансування" формується за даними рахунку 47.

Третій розділ пасиву балансу. Стаття "Довгострокові зобов'язання" відображає відомості, облік яких ведеться на рахунку 55.

Четвертий розділ пасиву балансу.

Короткострокові кредити банків – містить відомості про заборгованість підприємства по короткострокових кредитах банків, облік яких ведеться на рахунку 68 як короткострокові позички.

Поточна заборгованість по довгострокових зобов'язаннях – приводяться суми зобов'язань, які створилися як довгострокові, але з дати балансу підлягають погашенню протягом дванадцяти місяців Така інформація міститься на субрахунку «Поточна заборгованість по довгостроковим зобов'язанням» до рахунку 68.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги – відображаються дані про заборгованість постачальникам і підрядникам за матеріальні цінності, виконані роботи і зроблені послуги, включаючи заборгованість забезпечену вексями. Джерелом заповнення статті є дані рахунку 68.

Поточні зобов'язання по розрахунках з бюджетом показується заборгованість підприємства бюджету по податках і обов'язкових платежах. Дані в цю статтю переносяться з рахунку 64.

Поточні зобов'язання по страхуванню" приводяться дані по заборгованості підприємства органам соціального страхування, включаючи пенсійне забезпечення, соціальне страхування, а також по індивідуальному страхуванню і страхуванню майна. Джерелом заповнення статті є заборгованість по субрахункам рахунку 64.

Поточні зобов'язання по оплаті праці – відображається заборгованість по нарахованій, але ще не виплаченій заробітній платі, а також заборгованість по депонентах. Джерелом даних є рахунок 66.

Інші поточні зобов'язання знаходять відображення суми інших зобов'язань, що значаться на дату балансу по рахунку 68.

По статті "Доходи майбутніх періодів" приводиться сальдо рахунку 69 на дату балансу.

Підсумкові суми балансу по активу і по пасиву повинні бути рівні між собою. Крім того, згортання статей активів і зобов'язань є неприпустимим. Графа 3 балансу "На початок звітнього року" заповнюється шляхом перенесення даних з балансу підприємства за попередній звітний рік.

Звіт про фінансові результати суб'єкта малого підприємництва (форма 2-м) складається з одного розділу.

У Звіті про фінансові результати (форма № 2-м) розглядається фінансовий стан підприємства з інших позицій, відмінних від прийнятих при складанні Балансу. У Звіті про фінансові результати показані підсумки діяльності підприємства за певний проміжок часу.

У графі 3 приводяться показники за звітний період наростаючим підсумком з початку року, а графі 4 – за аналогічний період минулого (попереднього) року. Показники про непрямі податки й інші відрахування з доходів, податку на прибуток, витратах і збитках у Звіті про фінансові результати приводяться в дужках.

Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – підприємства відображають загальний дохід (виручку), що враховується на рахунку 70.

Непрямі податки та інші відрахування з доходу – приводяться суми податку на додану вартість, акцизного збору, а також суми на користь третіх осіб, надані знижки і вартість повернутих товарів. Інформацію отримують з оборотів по кредиту рахунку 64 у кореспонденції з рахунком 70.

Інші операційні доходи – відображаються суми інших доходів від операційної діяльності, облік яких ведеться на субрахунку «Інший операційний дохід» рахунку 70.

Інші звичайні доходи – відображаються доходи, отримані в результаті операцій від інвестиційної та фінансової діяльності. Джерелом заповнення цієї статті є субрахунки обліку таких доходів.

Надзвичайні доходи відображаються суми страхового відшкодування і покриття втрат від надзвичайних ситуацій за рахунок інших джерел, облік яких ведеться на субрахунку «Надзвичайні доходи» рахунку 70.

У статті "Збільшення (зменшення) залишків незавершеного виробництва і готової продукції" показується збільшення або зменшення залишків незавершеного виробництва і готової продукції підприємства на дату балансу. Джерелом заповнення цього показника служать залишки, які визначаються на рахунку 23 і 26, які порівнюють на початок і кінець звітного періоду.

При заповненні статей про елементи витрат операційної діяльності приводиться сума витрат по економічних елементах, які включають матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизацію, інші операційні витрати. Для заповнення зазначених показників необхідно використовувати дані, що обліковуються на рахунках 8 класу, де використовуються субрахунки матеріальних витрат, витрат на оплату праці, відрахувань на соціальні заходи, амортизації й інших операційних витрат.

Інші звичайні витрати відображаються витрати, отримані в результаті операцій від інвестиційної та фінансової діяльності. Джерелом заповнення цієї статті є рахунок 85.

Надзвичайні витрати – відображаються втрати від надзвичайних подій, включаючи стихійні лиха, пожежі, техногенні аварії. Інформація для заповнення цієї статті міститься на субрахунку надзвичайні витрати рахунку 85.

Податок на прибуток приводиться сума нарахованого податку на прибуток, єдиного податку, плати за спеціальний торговий патент, а також єдиного (фіксованого) податку для сільськогосподарських товаровиробників. Інформація про цей показник міститься на субрахунку «Податки на прибуток» рахунку 85.

Чистий прибуток (збиток) – показується чистий прибуток або чистий збиток, які визначаються різницею між сумою чистого доходу і сумою всіх витрат.

У бухгалтерському обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань і фактах про фінансово-господарську діяльність для суб'єктів підприємницької діяльності – юридичних осіб, визнаних відповідно до діючого законодавства суб'єктами малого підприємництва і складаючих фінансову звітність відповідно до норм Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва" (далі – П(с)БО 25) затверджений План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва, так званий спрощений План рахунків.

Спрощений План рахунків носить рекомендаційний характер. Тому питання, який саме План рахунків застосовувати (спрощений або загальний План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій), суб'єкти малого підприємництва вирішують самостійно. Однак саме застосування спрощеного Плану рахунків є підставою для застосування на сьогоднішній день реєстрів бухгалтерського обліку для малих підприємств.

На відміну від загального Плану рахунків, у спрощеному Плані рахунків передбачені тільки синтетичні рахунки, кількість яких дорівнює 25. При цьому облік і узагальнення інформації про забалансові активи і зобов'язання ведеться

підприємствами з використанням забалансових рахунків класу 0 "Забалансові рахунки", передбачених загальним Планом рахунків.

Якщо існує потреба деталізації обліково-економічної інформації до синтетичних рахунків спрощеного Плану рахунків підприємством вводяться субрахунки виходячи із призначення рахунків, потреб управління підприємством, використання назв рахунків і субрахунків загального Плану рахунків.

З метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, що вимагають деталізації доходів і витрат, необхідно відкрити ряд субрахунків: до рахунку 40 "Власний капітал" – Статутний капітал; Додатковий капітал; Резервний капітал; Неоплачений капітал.

Для забезпечення необхідної інформації про доходи і витрати в розрізі показників звіту про фінансові результати (форма № 2-М) деталізації вимагають також рахунки 70 "Доходи", 84 "Витрати операційної діяльності" і 85 "Інші витрати".

На рахунку 70 варто відкрити субрахунки "Доходи від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)", "Інші операційні доходи" й "Інші надзвичайні доходи"; на рахунках 8 класу для відображення елементів витрат варто відкрити субрахунки по елементах ("Матеріальні витрати", "Витрати на оплату праці", "Відрахування на соціальні заходи", "Амортизація", "Інші операційні витрати"); на рахунку 85 – субрахунки для обліку інших звичайних і надзвичайних витрат.

Контрольні питання для перевірки знань

1. Вкажіть критерії віднесення підприємств до суб'єктів малого підприємництва.
2. Чи є різниця між поняттями «суб'єкт малого підприємництва» та «платник єдиного податку»?
3. Якими нормативно-правовими актами регулюється порядок ведення

обліку та складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва?

4. Які особливості організації бухгалтерського обліку мають суб'єкти малого підприємництва?

5. Вкажіть мету складання фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва.

6. Які форми звітності входять до складу фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва?

7. Опишіть структуру скороченої фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва.

8. Які розділи має баланс суб'єкта малого підприємництва (ф. № 1-м)?

9. Які показники наводяться в активі балансу (ф. № 1-м)?

10. Які види активів відображуються в балансі за статтею 031 «Первісна вартість основних засобів»?

11. Які види дебіторської заборгованості відображуються в балансі за статтею 170 «Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом»?

12. Які показники наводяться в пасиві балансу (ф. № 1-м)?

13. Опишіть структуру звіту про фінансовий результат суб'єкта малого підприємництва (ф. № 2-м).

14. Опишіть принцип складання звіту про фінансовий результат суб'єкта малого підприємництва (ф. № 2-м).

15. У чому полягає різниця в методиці складання звіту про фінансовий результат (ф. № 2-м) від методики заповнення повної форми?

16. Як розраховується собівартість реалізованих товарів, робіт, послуг, що відображується у звіті про фінансові результати суб'єкта малого підприємництва?

17. У чому полягає особливість відображення в звіті про фінансовий результат (ф. № 2-м) витрат підприємства?

18. Які показники балансу (ф. № 1-м) узгоджуються зі звітом про фінансові результати (ф. № 2-м)?

19. Які підприємства мають право складати спрощений фінансовий звіт

суб'єкта малого підприємництва (ф. № 1-мс та ф. № 2-мс)?

20. Вкажіть особливості ведення обліку підприємствами, які мають право на застосування спрощеного обліку доходів і витрат та які не зареєстровані платниками податку на додану вартість?

ТЕМА 9 ПОДАТКОВА ЗВІТНІСТЬ

Склад податкової звітності, правила та періодичність її подання. Структура та зміст Декларації про прибуток підприємства. Порядок складання декларації та джерела інформації.

Структура та зміст Податкової декларації з податку на додану вартість. Порядок складання декларації та джерела інформації. Особливості побудови і подання Правила складання і подання Довідки про суми виплачених доходів і утриманих з них податків фізичних осіб за формою № 8 — ДР. Інші форми податкової звітності. Особливості податкової звітності підприємств, які сплачують єдиний податок.

Відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, регулюються Податковим кодексом України, який визначає вичерпний перелік податків і зборів, що справляються в Україні, порядок їх адміністрування, платників податків, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження та обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства.

До обов'язків платників податків відповідно до ст. 16 Податкового кодексу України відноситься:

- ведення у встановленому порядку обліку доходів і витрат, складання звітності, що стосується обчислення і сплати податків і зборів;

- подання до контролюючих органів у порядку, встановленому податковим та митним законодавством, декларацій, звітності та інших документів, пов'язаних з обчисленням та сплатою податків та зборів.

За кожним податком та збором у платника податків виникає податковий обов'язок.

Податковим обов'язком визнається обов'язок платника податку обчислити, задекларувати та/або сплатити суму податку та збору в порядку і строки, визначені Податковим кодексом України, законами з питань митної справи (ст.36 Податкового кодексу України).

Податкова звітність складається та подається за загальнодержавними та місцевими податками та зборами.

До загальнодержавних податків та зборів віднесені (у ст. 9 Податкового кодексу України):

- податок на прибуток підприємств;
- податок на доходи фізичних осіб;
- податок на додану вартість;
- акцизний податок;
- збір за першу реєстрацію транспортного засобу;
- екологічний податок;
- рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України;
- плата за користування надрами;
- плата за землю;
- збір за користування радіочастотним ресурсом України;
- збір за спеціальне використання води;
- збір за спеціальне використання лісових ресурсів;
- фіксований сільськогосподарський податок;
- збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства;
- мито;
- збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію, крім електроенергії, виробленої кваліфікованими

когенераційними установками;

– збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності.

До місцевих податків та зборів віднесені (ст.10 Податкового кодексу України):

- податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- єдиний податок;
- збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності;
- збір за місця для паркування транспортних засобів;
- туристичний збір.

Одним з елементів податку є податковий період.

Базовий податковий (звітний) період – період, за який платник податків зобов'язаний здійснювати розрахунки податків, подавати податкові декларації (звіти, розрахунки) та сплачувати до бюджету суми податків та зборів, крім випадків, коли контролюючий орган зобов'язаний самостійно визначити суму податкового зобов'язання платника податку.

Види податкового періоду встановлені у ст. 34 Податкового кодексу України

Для цілей оподаткування платники податків зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням та сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством.

Платники податків зобов'язані забезпечити зберігання документів, пов'язаних із виконанням вимог податкового законодавства, не менш як 1095 днів з дня подання податкової звітності, для складання якої використовувались такі документи.

Питання складання та подання податкової звітності регулюються у главі 2 «Податкова звітність» розділу II «Адміністрування податків, зборі (обов'язкових платежів)» Податкового кодексу України.

У ст. 46 Податкового кодексу України визначено поняття «податкової декларації»

Податкова декларація, розрахунок – документ, що подається платником податків (у тому числі відокремленим підрозділом у випадках, визначених Податком кодексом) контролюючому органу у строки, встановлені законом, на підставі якого здійснюється нарахування та/або сплата податкового зобов'язання, чи документ, що свідчить про суми доходу, нарахованого (виплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб, суми утриманого та/або сплаченого податку.

Митні декларації прирівнюються до податкових декларацій для цілей нарахування та/або сплати податкових зобов'язань.

Додатки до податкової декларації є її невід'ємною частиною.

Форма податкової декларації встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

У такому ж порядку встановлюються форми податкових декларацій з місцевих податків і зборів.

Зважаючи на специфіку складання окремо встановлюються:

- форма декларації про майновий стан і доходи (податкової декларації);
- форма спрощеної податкової декларації та порядок переходу платників податків на подання такої декларації (встановлюються Кабінетом Міністрів України);
- форма, порядок та строки подання митної декларації, а також порядок прийняття митним органом митної декларації (визначаються з урахуванням вимог митного законодавства України).

Державні органи, які встановлюють форми податкових декларацій, зобов'язані оприлюднити такі форми для використання їх платниками податків.

Інформація, вказана у податковій звітності, є підставою для нарахування та сплати податкового зобов'язання.

Платник податку на прибуток подає разом з відповідною податковою декларацією квартальну або річну фінансову звітність (крім малих підприємств) у порядку, передбаченому для подання податкової декларації.

Платники податку на прибуток, малі підприємства, віднесені до таких відповідно до Господарського кодексу України, подають разом з річною податковою декларацією річну фінансову звітність у порядку, передбаченому для подання податкової декларації.

Складання податкової декларації

Вимоги до складання податкової декларації встановлюється у ст. 48 Податкового кодексу України.

Податкова декларація складається за затвердженою формою у порядку, чинному на час її подання.

Форма податкової декларації повинна містити необхідні обов'язкові реквізити і відповідати нормам та змісту відповідних податку та збору.

Обов'язкові реквізити – це інформація, яку повинна містити форма податкової декларації та за відсутності якої документ втрачає визначений Кодексом статус із настанням передбачених законом юридичних наслідків.

Податкова декларація повинна містити такі обов'язкові реквізити:

- тип документа (звітний, уточнюючий, звітний новий);
- звітний (податковий) період, за який подається податкова декларація;
- звітний (податковий) період, що уточнюється (для уточнюючого розрахунку);
- повне найменування (прізвище, ім'я, по батькові) платника податків згідно з реєстраційними документами;
- код платника податків згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України або податковий номер;
- реєстраційний номер облікової картки платника податків;

- місцезнаходження (місце проживання) платника податків;
- найменування контролюючого органу, до якого подається звітність;
- дата подання звіту (або дата заповнення – залежно від форми);
- ініціали, прізвища та реєстраційні номери облікових карток або інші відомості посадових осіб платника податків;
- підписи платника податку – фізичної особи та/або посадових осіб платника податку, засвідчені печаткою платника податку (за наявності).

У окремих випадках, коли це відповідає сутності податку або збору та є необхідним для його адміністрування, форма податкової декларації додатково може містити такі обов'язкові реквізити:

- відмітка про звітування за спеціальним режимом;
- код виду економічної діяльності (КВЕД);
- код органу місцевого самоврядування за КОАТУУ;
- індивідуальний податковий номер та номер свідоцтва про реєстрацію платника податку на додану вартість згідно з даними реєстру платників податку на додану вартість за звітний (податковий) період.

Податкова декларація повинна бути підписана:

- керівником платника податків або уповноваженою особою, а також особою, яка відповідає за ведення бухгалтерського обліку та подання податкової декларації до контролюючого органу. У разі ведення бухгалтерського обліку та подання податкової декларації безпосередньо керівником платника податку така податкова декларація підписується таким керівником;

Податкова звітність, складена з порушенням норм, не вважається податковою декларацією.

Подання податкової декларації

Подання податкової декларації до органів державної податкової служби здійснюється згідно зі ст. 49 Податкового кодексу України.

Податкова декларація подається за звітний період в установлені строки контролюючому органу, в якому перебуває на обліку платник податків.

Податкова декларація подається за вибором платника податків в один із таких способів:

а) особисто платником податків або уповноваженою на це особою;

б) надсилається поштою з повідомленням про вручення та з описом вкладення;

в) засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації електронного підпису підзвітних осіб у порядку, визначеному законодавством.

Платники податків, що належать до великих та середніх підприємств, подають податкові декларації до контролюючого органу в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації електронного підпису підзвітних осіб у порядку, визначеному законодавством.

Акредитований центр сертифікації ключів центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, безоплатно надає особам, які мають намір подавати податкову декларацію в електронній формі, послуги у сфері електронного підпису.

У разі надсилання податкової декларації поштою, платник податку зобов'язаний здійснити таке відправлення на адресу відповідного контролюючого органу не пізніше ніж за десять днів до закінчення граничного строку подання податкової декларації, а при поданні податкової звітності в електронній формі, – не пізніше закінчення останньої години дня, в якому спливає такий граничний строк.

Прийняття податкової декларації є обов'язком контролюючого органу.

Під час прийняття податкової декларації уповноважена посадова особа контролюючого органу, в якому перебуває на обліку платник податків, зобов'язана перевірити наявність та достовірність заповнення всіх обов'язкових реквізитів. Інші показники, зазначені в податковій декларації платника податків, до її прийняття перевіряти не підлягають.

За умови дотримання платником податків встановлених вимог посадова особа органу державної податкової служби, в якому перебуває на обліку

платник податків, зобов'язана зареєструвати податкову декларацію платника датою її фактичного отримання органом державної податкової служби.

Податкова звітність з податку на додану вартість

Подання податкової звітності з податку на додану вартість передбачено п.46.1 ст.46 розділу II «Адміністрування податків, зборів (обов'язкових платежів)» та ст. 203 розділу V «Податок на додану вартість» Податкового кодексу України.

Податкова звітність подається до контролюючого органу особою, яка зареєстрована платником податку на додану вартість згідно з вимогами розділу V Податкового кодексу України.

Платниками податку на додану вартість відповідно до ст. 180 Податкового кодексу є:

- 1) будь-яка особа, що провадить господарську діяльність і реєструється за своїм добровільним рішенням як платник податку;
- 2) будь-яка особа, що зареєстрована або підлягає реєстрації як платник податку;
- 3) будь-яка особа, що ввозить товари на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню, та на яку покладається відповідальність за сплату податків у разі переміщення товарів через митний кордон України відповідно до Митного кодексу України;
- 4) особа, що веде облік результатів діяльності за договором про спільну діяльність без утворення юридичної особи;
- 5) особа – управитель майна, яка веде окремий податковий облік з податку на додану вартість щодо господарських операцій, пов'язаних з використанням майна, що отримане в управлінні за договорами управління майном.
- 6) особа, що проводить операції з постачання конфіскованого майна, знахідок, скарбів, майна, визнаного безхазяйним, майна, за яким не звернувся

власник до кінця строку зберігання, та майна, що за правом успадкування чи на інших законних підставах переходить у власність держави;

7) особа, що уповноважена вносити податок з об'єктів оподаткування, що виникають внаслідок поставки послуг підприємствами залізничного транспорту з їх основної діяльності;

8) особа – інвестор (оператор), який веде окремий податковий облік, пов'язаний з виконанням угоди про розподіл продукції.

Обов'язкова реєстрація осіб як платників податку здійснюється згідно зі ст.181 Податкового кодексу у разі, якщо загальна сума від здійснення операцій з постачання товарів/послуг, що підлягають оподаткуванню, нарахована (сплачена) такій особі протягом останніх 12 календарних місяців, сукупно перевищує 300000 гривень (без урахування ПДВ).

До податкової звітності з податку на додану вартість належать:

- податкова декларація з податку на додану вартість;
- уточнюючий розрахунок податкових зобов'язань з податку на додану вартість у зв'язку з виправленням самостійно виявлених помилок;
- копії записів у реєстрах виданих та отриманих податкових накладних в електронному вигляді;
- розрахунок податкових зобов'язань, нарахованих отримувачем послуг, не зареєстрованим як платник податку на додану вартість, які постачаються нерезидентами, у тому числі їх постійними представництвами, не зареєстрованими платниками податків, на митній території України.

Строки подання податкових Декларацій

1. Календарний місяць (у тому числі в разі сплати місячних авансових внесків) – протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця.

2. Календарний квартал або календарне півріччя (у тому числі в разі сплати квартальних або піврічних авансових внесків) – протягом 40

календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу (півріччя).

3. Календарний рік (за винятком платників податку на доходи фізичних осіб) – протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року.

4. Календарний рік для платників податку на доходи фізичних осіб, крім фізичних осіб – підприємців – до 1 травня року, що настає за звітним.

5. Календарний рік для платників податку на доходи фізичних осіб – підприємців – протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року.

Контрольні питання для перевірки знань

1. Розкрийте сутність податку на додану вартість.
2. Хто є платниками податку на додану вартість?
3. Якими законодавчими документами встановлено порядок нарахування та сплати податку на додану вартість?
4. Як визначається база оподаткування ПДВ?
5. Визначте поняття «податкове зобов'язання» та «податковий кредит».
6. Як розраховується сума ПДВ, що підлягає сплаті до бюджету?
7. У чому полягає взаємозв'язок між реєстром виданих і отриманих податкових накладних та податковою декларацією з ПДВ?
8. Охарактеризуйте зміст і структуру податкової декларації з ПДВ.
9. Які існують форми звітності з ПДВ та хто їх складає?
10. Які існують звітні періоди і строки подання звітності з ПДВ?
11. Опишіть методику складання звітності з податку на додану вартість.
12. Розкрийте порядок оформлення податкової декларації з ПДВ.
13. Які додатки подають до декларації за повною формою?
14. Який порядок подання Податкової декларації з ПДВ?
15. В які строки сплачується ПДВ?

16. Які законодавчі документи встановлюють порядок нарахування та сплати податку на прибуток?
17. Яким нормативним документом затверджений порядок складання Податкової декларації з податку на прибуток підприємства?
18. Розкрийте порядок формування доходів для цілей оподаткування.
19. Назвіть доходи, що не враховуються для цілей оподаткування.
20. Які витрати включаються до складу витрат для цілей оподаткування?
21. Наведіть приклади витрат подвійного призначення.
22. Які методи нарахування амортизації можуть застосовуватись для цілей оподаткування?
23. Опишіть алгоритм розрахунку оподаткованого прибутку за звітний період.
24. Які додатки заповнюються до Податкової декларації з податку на прибуток?
25. Як розраховується сума податку на прибуток, що підлягає сплаті до бюджету?
26. В які терміни подається Податкова декларація з податку на прибуток?
27. Охарактеризуйте зміст і структуру декларації з податку на прибуток підприємства.
28. Опишіть методику складання Податкової декларації з податку на прибуток підприємства.
29. Який порядок виправлення у звітності самостійно виявлених помилок?
30. Яку відповідальність встановлено законодавством за порушення строків подання декларації та сплати податку до бюджету?

ТЕМА 10 СТАТИСТИЧНА ТА СПЕЦІАЛЬНА ЗВІТНІСТЬ

Склад статистичної звітності, правила та періодичність її подання. Статистична звітність щодо продукції, її зміст, джерела інформації і порядок подання. Статистична звітність щодо праці, її зміст, джерела інформації і порядок подання. Статистична звітність щодо фінансів підприємства, її зміст,

джерела і порядок подання. Статистична звітність щодо зовнішньоторговельної діяльності підприємства, її зміст, джерела і порядок подання. Звітність про відрахування на соціальні потреби.

Характеристика статистичної звітності

Статистична звітність – це форма статистичного спостереження, за якою органи Державного комітету статистики у визначений термін одержують від підприємств, установ і організацій усіх форм господарювання і власності потрібні їм статистичні дані у виді звітних документів.

Статистична звітність характеризується такими властивостями, як обов'язковість, систематичність і достовірність.

Статистична звітність підлягає класифікації за різними ознаками:

1. За частотою надання:

- річна – підводить підсумки фінансово-виробничої діяльності об'єктів за рік;
- періодична (місячна, квартальна, піврічна) охоплює показники поточної діяльності суб'єктів господарювання;
- одноразова – форма спостереження, що проводиться по мірі виникнення потреби в інформації.

2. За строком надання звітності:

- до певного числа;
- не пізніше певного числа;
- певного числа.

3. За призначенням:

- загальнодержавна;
- підприємств певних галузей та видів діяльності.

4. За джерелами формування даних:

- на підставі даних бухгалтерського обліку;
- на підставі даних оперативного-технічного обліку;

- опитування;
- анкетування.

5. За способом відправлення:

- поштова;
- та, що подається особисто;
- електронна.

Для статистичної звітності найчастіше встановлюється термін подання не пізніше будь якого числа місяця, що настає за звітним. Наприклад, річний Звіт про основні показники діяльності підприємства (форма № 1 підприємництво) подають не пізніше 20 лютого наступного за звітним роком.

Термін подання звіту обов'язково зазначений у кожній звітній формі в адресній частині за назвою. Датою подання статистичної звітності вважається день фактичної її передачі за призначенням, а при поштовому відправленні з повідомленням про вручення адресату – дата його одержання, зазначена на штемпелі підприємства зв'язку, що обслуговує адресата.

Із широкого переліку звітно-статистичної документації можна виділити форми статистичної звітності, що подаються всіма підприємствами незалежно від форм власності і видів діяльності. Така звітність є загальнодержавною.

Однак державні статистичні спостереження ведуться щодо окремих видів діяльності, тому для підприємств різних галузей і видів діяльності передбачена своя «специфічна» звітність про процеси, що відбуваються, і результати їх діяльності. Це звітність підприємств визначених галузей і видів діяльності.

Статистичні звіти звичайно подаються в органи державної статистики за місцем реєстрації суб'єктів господарювання. Разом з тим певні форми статистичних звітів можуть подаватися в органи, що здійснюють державне регулювання у відповідному виді діяльності економіки. Так, адресатами статистичних звітів можуть виступати Фонд державного майна, Міністерство юстиції, Міністерство охорони здоров'я та ін.

Обов'язковими реквізитами форм статистичної звітності для респондентів – юридичних осіб або відокремлених підрозділів юридичних осіб та респондентів – фізичних осіб-підприємців є:

- ідентифікаційний код ЄДРПОУ/ідентифікаційний номер фізичної особи-підприємця – платника податків);
- напис «Державне статистичне спостереження»;
- витяг зі статті 21 Закону України «Про державну статистику» про гарантування конфіденційності статистичної інформації;
- витяг зі статті 186 Кодексу України про адміністративні правопорушення з попередженням про адміністративну відповідальність;
- повна назва форми звітності;
- період/дата, за який/на яку заповнюється форма звітності;
- тип респондентів, що подають форму звітності;
- орган державної статистики, якому подається форма звітності;
- термін подання форми звітності;
- № та індекс форми звітності;
- періодичність подання форми звітності;
- дата та номер розпорядчого документа, яким затверджено форму звітності;
- відомості щодо респондента (найменування юридичної особи або відокремленого підрозділу/П.І.Б фізичної особи-підприємця – платника податків; місцезнаходження/місце проживання; адреса здійснення діяльності, щодо якої подається форма звітності);
- підписи посадових осіб, відповідальних за достовірність наданої інформації;
- контактні телефони/факс/електронна пошта.

Порядок складання тієї чи іншої форми статистичної звітності регламентується відповідною інструкцією або роз'ясненням.

Класифікація видів економічної діяльності

В Україні систему національних класифікацій розроблено на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 04.05.93р. № 326 «Про Концепцію побудови національної статистики України та Державну програму переходу на міжнародну систему обліку і статистики».

З 1 січня 2012 року набув чинності національний класифікатор України ДК 009:2010 «Класифікація видів економічної діяльності» (КВЕД-2010) затверджений наказом Держспоживстандарту від 11.10.2010 року № 457 «Про затвердження та скасування національних класифікаторів» де відбулися значні зміни. Ці зміни пов'язані з приведенням у відповідність КВЕД – 2010 до всіх статистичних класифікацій видів економічної діяльності, що були встановлені в Європейському союзі.

Статистичні дані, розроблені на основі КВЕД-2010, є порівняльними на світовому та європейському рівнях, оскільки КВЕД гармонізовано з Міжнародною класифікацією видів економічної діяльності Європейського Союзу NACE (Nomenclature of Activities European Community) на рівні класів. NACE є складовою інтегрованої системи класифікацій, розроблених, переважно, статистичним відділом ООН.

В основу класифікації в КВЕД покладений один із трьох ознак: призначення виробленої продукції, єдність технології виробництва, однорідність використовуваної сировини. Класифікація видів економічної діяльності складається з 17 секцій, 16 підсекцій і 62 розділів.

Інституційні одиниці класифікуються за критеріями діяльності. Якщо частка одного з видів діяльності в загальному обсязі доданої вартості складає більш 50 відсотків, то цей вид діяльності визначає класифікаційні одиниці.

За структурою Класифікація складається з двох блоків: ідентифікації і назви. Блок ідентифікації має ієрархічну систему класифікації і систему кодування із застосуванням буквено-цифрового коду. Більш глибока деталізація групвань КВЕД (розділ, група, клас, підклас) позначена цифровими кодами.

Загальне кодове позначення об'єктів КВЕД 2010 має такий вигляд:

Код за КВЕД 2010 Структура

У

ХХ

ХХ.Х

ХХ.ХХ

Наприклад. С 10.61, де:

С – секція "Переробна промисловість"

10 – розділ "Виробництво харчових продуктів"

10.6 – група "Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалів і крохмальних продуктів"

10.61 – клас "Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості "

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування – це система прав,обов'язків і гарантій, яка передбачає надання соціального захисту, що включає матеріальне забезпечення громадян у разі хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків власником або уповноваженим ним органом, громадянами, а також бюджетних та інших джерел, передбачених законом.

Законодавство України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування включає:

- Закон України «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 14.01.1998 р. № 16/98-ВР;
- Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 р. №1058 – IV;

– Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням» від 18.01.2001 р. №2240-III;

– Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02.03.2000 р. №1533-III;

– Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, які спричинили втрату працездатності» від 23.09.1999 р. № 1105-XIV.

– Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. № 2464-VI.

Згідно зі ст. 4 Закону України «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» залежно від страхового випадку є такі види загальнообов'язкового державного соціального страхування:

– пенсійне страхування;

– страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням;

– медичне страхування;

– страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності;

– страхування на випадок безробіття;

– інші види страхування, передбачені законами України.

До системи загальнообов'язкового державного соціального страхування входять чотири загальнодержавних позабюджетних фонди, які є страховиками. Страхові фонди є органами, які здійснюють керівництво та управління окремими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування, провадять акумуляцію страхових внесків, контроль за використанням коштів, забезпечують фінансування виплат за загальнообов'язковим державним

соціальним страхуванням та здійснюють інші функції згідно з затвердженими статутами.

Основними джерелами коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування відповідно до законодавства є внески роботодавців і застрахованих осіб. Бюджетні та інші джерела коштів, необхідні для здійснення загальнообов'язкового державного соціального страхування, передбачаються відповідними законами з окремих видів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

З 1 січня 2011 року набув чинності Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» №2464, який регулює порядок нарахування та сплати єдиного соціального внеску (ЄСВ).

Адміністрування порядку нарахування та сплати ЄСВ було покладено на Пенсійний фонд України. Відповідно до Закону України від 04.07.2013 №404-VII «Про внесення змін до Податкового кодексу України у зв'язку з проведенням адміністративної реформи» та Закону України від 04.07.2013 р. №406-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з проведенням адміністративної реформи» внесено зміни до Податкового Кодексу України та інших законодавчих актів щодо умов функціонування єдиної загальної системи адміністрування податків, зборів, платежів.

У зв'язку з набранням чинності законами України від 04.07.2013 р. №404-VII та №406-VII функції з адміністрування єдиного соціального внеску від Пенсійного фонду України переходять до Міністерства доходів та зборів України, яке з жовтня 2013 року приймає та обробляє звіти про суми нарахованого єдиного внеску. Суми нарахованого єдиного внеску підлягають сплаті на рахунки органів Міністерства доходів та зборів, відкриті в Головних управліннях Державного казначейства України.

Порядок здійснення платежів, строки сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування визначаються Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне

соціальне страхування», порядок резервування коштів на загальнообов'язкове державне соціальне страхування – законами України з окремих видів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Звіт до органів доходів і зборів подається страхувальником або відповідальною особою страхувальника за місцем взяття на облік в органах доходів і зборів в один із таких способів:

- засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації електронного підпису відповідальних осіб у порядку, визначеному законодавством;

- на паперових носіях, завірених підписом керівника страхувальника та скріплених печаткою (за наявності), разом з електронною формою на електронних носіях інформації;

- на паперових носіях, якщо у страхувальника кількість застрахованих осіб не більше п'яти.

Звіт, надісланий поштою, не вважається поданим. Таблиці звіту завіряються підписами керівника та головного бухгалтера.

Якщо страхувальник є юридичною особою, таблиці звіту засвідчуються печаткою страхувальника. Якщо страхувальник є фізичною особою, таблиці звіту засвідчуються печаткою страхувальника (за наявності).

Звіт повинен містити такі обов'язкові реквізити:

- тип документа (початкова, скасовуюча, призначення пенсії, додаткова);
- звітний період, за який подається звіт;
- повне найменування (прізвище, ім'я, по батькові) страхувальника згідно із Єдиним державним реєстром юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців;

- для юридичних осіб зазначається код за ЄДРПОУ;
- для фізичних осіб зазначається реєстраційний номер облікової картки платника податків;

- код основного виду економічної діяльності, відповідно до якого встановлено клас професійного ризику;

- клас професійного ризику виробництва;
- місцезнаходження (місце проживання) страхувальника;
- код органу доходів і зборів, до якого подається звіт;
- дата подання звіту;
- ініціали, прізвища та реєстраційні номери облікових карток посадових осіб страхувальника;
- середньооблікова кількість штатних працівників за звітний період;
- кількість застрахованих осіб у звітному періоді, яким нараховані виплати;
- штатна чисельність працівників (за наявності);
- підписи страхувальника – фізичної особи та/або посадових осіб страхувальника, засвідчені печаткою страхувальника.

Звіт страхувальником повинен подаватися в повному обсязі.

Якщо юридичні особи не використовують працю фізичних осіб на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством, звіт до органів доходів і зборів ними не подається.

Контрольні питання для перевірки знань

1. Назвіть мету складання статистичної звітності.
2. Дайте визначення статистичної звітності.
3. Вкажіть вимоги до статистичної звітності.
4. Розкрийте структуру органів статистики.
5. Опишіть правове регулювання складання та подання статистичної звітності.
6. Охарактеризуйте види статистичної звітності за частотою надання.
7. Охарактеризуйте види статистичної звітності за терміном надання.
8. Охарактеризуйте види статистичної звітності за призначенням.
9. Охарактеризуйте види статистичної звітності за джерелами формування.
10. Опишіть значення та структуру загального таблицю (переліку) форм державних статистичних спостережень.

11. Назвіть основні задачі статистики основних засобів.
12. У чому полягають задачі статистичного вивчення забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами і їхнього використання?
13. Що є об'єктами статистичного спостереження діяльності торгового підприємства?
14. Визначте економічне значення звітності по праці.
15. З яких форм звітності складається статистика трудових ресурсів?
16. В які терміни підприємства подають статистичну звітність?
17. Розкрийте порядок визначення кодів за КВЕД.
18. Що являє собою система державного соціального страхування в Україні?
19. Якими правовими документами регулюється порядок складання та подання звітності з ЄСВ до органів доходів і зборів?
20. Назвіть терміни подання звітності з ЄСВ та інших видів соціального страхування.
21. Вкажіть базу та розміри нарахування єдиного соціального внеску.
22. Який базовий звітній період подання форми № Д4 та строки подання?
23. Яким чином можна здавати форму № Д4 та особливості подання?
24. Якими правовими документами регулюється порядок складання та подання звітності до Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності?
25. Якими правовими документами регулюється порядок складання та подання звітності до Фонду соціального страхування з безробіття?
26. Якими правовими документами регулюється порядок складання та подання звітності до Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві?
27. Опишіть структуру та умови формування Звіту про суми нарахованої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення, допомоги, компенсації) застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску на загально-обов'язкове державне соціальне страхування до органів доходів і зборів.

28. Опишіть структуру та умови формування Звіту про суми нарахованого доходу застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску.
29. Опишіть структуру та умови формування форми звітності про суми єдиного внеску, передбачені договором про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування, які підлягають сплаті, та суми доплати до органів доходів і зборів.
30. Опишіть структуру та умови формування Звіту про настання нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання.
31. Опишіть структуру та умови формування Звіту про нараховані внески, перерахування та витрати, пов'язані із загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.
32. Опишіть структуру та умови формування Звіту про путівки на санаторно-курортне лікування та до дитячих оздоровчих закладів.
33. Яка відповідальність передбачена за надання невірної та несвоєчасної звітності з ЄСВ?
34. Які звіти подаються до Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності?
35. В яких випадках не подаються звіти до Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності?

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
2. Господарський Кодекс України: від 16.01.2003р. №436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
3. Цивільний кодекс України: від 16.01.2003 р. №35-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
4. Податковий кодекс України: від 02.12.2010 р. №2755 – VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
5. Кодекс про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. №8073 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
6. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 01.06.2000 р. №1775-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
7. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців: Закон України від 15.05.2003 р. №755-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
8. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
9. Про аудиторську діяльність: Закон України від 22.04.1993 р. № 3125-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
10. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 р. №4618-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
11. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. №851-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
12. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14.01.1998 р. № 16/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
13. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. №1058-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
14. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням: Закон України від 18.01.2001 р. №2240-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
15. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: Закон України від 23.09.1999

№1105-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.

16. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 р. №1533-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.

17. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон від України від 08.07.2010 р. №2464-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.

18. Міжнародні стандарти фінансової звітності (версія перекладу українською мовою – 2011 рік) редакція станом на 12.03.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010.

19. Про схвалення Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.10.2007 р. №911-р: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

20. Про затвердження Положення про Державний комітет статистики України: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2007р. № 924 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.

21. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

22. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність»: наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. №628 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

23. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»: наказ Міністерства фінансів України від 28.05.1999р. №137 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

24. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. №92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

25. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: наказ Міністерства фінансів України від 18.10.1999р. №242 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. №246 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

27. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. №237 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

28. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000р. №237 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

29. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції»: наказ Міністерства фінансів України від 26.04.2000 р. №91 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

30. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти»: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.2001р. №559 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

31. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 14 «Оренда»: наказ Міністерства фінансів України від 28.07.2000 р. №181 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

32. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: наказ Міністерства фінансів України Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. №290 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

33. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. №290 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

34. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток»: наказ Міністерства фінансів України від 28.12.2000 р. №353 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

35. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 18 «Будівельні контракти»: наказ Міністерства фінансів України від 28.04.2001 р. №205 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

36. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств»: наказ Міністерства фінансів України від 07.07.1999р. №163 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

37. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 «Вплив зміни валютних курсів»: наказ Міністерства фінансів України від 10.08.2000 р. №193 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

38. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 22 «Вплив зміни цін та інфляції»: наказ Міністерства фінансів України від 28.02.2002 р. №147 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

39. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін»: наказ Міністерства фінансів України від 18.06.2001 р. №303 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

40. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 24 «Прибуток на акцію»: наказ Міністерства фінансів України від 16.07.2001р. №344 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

41. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»: наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. №39 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

42. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам»: наказ Міністерства фінансів України від 28.10.2003 р.

№601 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

43. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та діяльність, що припиняється»: наказ Міністерства фінансів України від 07.11.2003 р. №617 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

44. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів»: наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2004 р. №817 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

45. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 29 «Фінансова звітність за сегментами»: наказ Міністерства фінансів України від 19.05.2005 р. №412 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

46. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи»: наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. №790 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

47. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 28.04.2006 р. №415 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

48. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість»: наказ Міністерства фінансів України від 02.07.2007 р. №779 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

49. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 33 «Витрати на розвідку запасів корисних копалин»: наказ Міністерства фінансів України від 26.08.2008р. №1090 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

50. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 34 «Платіж на основі акцій»: наказ Міністерства фінансів України від 30.12.2008 р. №1577 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

51. Про затвердження Положення бухгалтерського обліку «Податкові різниці»: наказ Міністерства фінансів України від 25.01.2011 р. №27 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>

52. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. №291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

53. Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку, наказ Міністерства фінансів України від 19.04.2001 р. №186 (зі змінами,

внесеними наказами Міністерства фінансів України від 11.12.2006 р. №1176, від 31.05.2011 р. №664, від 26.09.2011 р. №1204) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

54. Про документальне забезпечення записів бухгалтерського обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995р. № 88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.

55. Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку: наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. №356 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

56. Про затвердження Методичних рекомендацій із застосування реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами: наказ Міністерства фінансів України 15.06.2011 р. №720 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

57. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 р. №419 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

58. Про внесення змін до Порядку подання фінансової звітності: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.01.2013 р. №29 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

59. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. №433 // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

60. Про затвердження Методичних рекомендацій з перевірки Порівнянності показників фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 11.04.2013 р. №476 із змінами внесеними наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. №635 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

61. Про затвердження Переліку видів діяльності щодо яких складається зведена фінансова звітність: наказ Міністерства фінансів України від 24.02.2000р. №37 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

62. Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. N 879 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>

63. Про затвердження Порядку визначення розміру збитку від розкрадань, нестач, псування матеріальних цінностей: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.01.1996 р. №116 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

64. Про затвердження Порядку ведення консолідованого бухгалтерського обліку промислово-фінансовими групами: наказ Міністерства фінансів України від 24.03.2000 р. №61 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

65. Про Примітки до річної фінансової звітності: наказ Міністерства фінансів України від 29.11.2000 р. №302 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

66. Про облікову політику: лис т Міністерства фінансів України від 21.12.2005 р. № 31-3400П-10-5/27793 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

67. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України: наказ Міністерства фінансів України від 27.6.2013 р. №635 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

68. Про суттєвість у бухгалтерському обліку та звітності: лист Міністерства фінансів України від 29.07.2003 р. № 04230-04108 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

69. Про затвердження форми Реєстру виданих та отриманих податкових накладних та порядку його ведення: наказ Міністерства фінансів України від 17.12.2012 р. №1340 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

70. Про затвердження Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість: наказ Міністерства фінансів України 25.11.2011 р. №1492 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 17.12.2012 р. №1342) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

71. Про затвердження форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємства: наказ Міністерства фінансів України від 28.09.2011 р. №1213 із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства фінансів від 21.12.2011 р. №1684 та від 05.12.2012 р. № 1281 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

72. Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку (форма № 1ДФ) та Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку: наказ Державної податкової адміністрації України від 24.12.2010р. № 1020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

73. Про затвердження форми Декларації акцизного податку, Порядку заповнення та подання Декларації акцизного податку: наказ Державної податкової адміністрації України від 24.12.2010 №1030 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

74. Про затвердження форми Податкової декларації екологічного податку: наказ Державної податкової адміністрації України від 24.12.2010 р. № 1010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

75. Про затвердження форми Податкової декларації з плати за землю (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності): наказ Державної податкової адміністрації України від

24.12.2010 р. № 1015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

76. Про затвердження форми Податкової декларації з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки: наказ Міністерства фінансів України від 25.12.2012 р. №1408 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

77. Про затвердження форм Податкових декларацій платника єдиного податку: наказ Міністерства фінансів України від 21.12.2011 р. № 1688 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

78. Про затвердження Порядку формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: наказ Міністерства доходів і зборів України від 09.09.2013 р. № 454 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

79. Про затвердження Інструкції про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: наказ Міністерства доходів і зборів України від 09.09.2013 р. № 455 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

80. Про затвердження Інструкції про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: постанова Правління Пенсійного фонду України від 27.09.2010 р. №21-5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.

81. Про затвердження Порядку формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Постанова правління Пенсійного фонду України від 08.10.2010 р. №22-2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.

82. Про затвердження Порядку подання страхувальниками електронних документів до Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності: Постанова правління Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності від 27.04.2011 р. №23 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.

83. Про затвердження Порядку формування та подання страхувальниками звітності по коштах загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням: Постанова Пенсійного фонду від 18.01.2011 р. №4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.

84. Про затвердження Інструкції зі статистики заробітної плати: наказ Державного комітету статистики України від 13.01.2004 р. № 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

85. Щодо права органів державної статистики накладати адміністративні стягнення за неподання фінансової звітності: Лист т Державного комітету статистики України від 01.11.2001 р. № 16-1-67 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

86. Про затвердження Національного класифікатора України «Класифікація видів економічної діяльності ДК009:2010: наказ Держспоживстандарту України від 11.10.2010 № 457 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

87. Про державну статистику: Закон України від 17.09.1992 р. № 2614-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1
"Загальні вимоги до фінансової звітності"

КОДИ	
	01

Підприємство _____
Територія _____
Організаційно-правова форма господарювання _____
Вид економічної діяльності _____

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ
за КОАТУУ
за КОПФГ
за КВЕД

Середня кількість працівників¹ _____
Адреса, телефон _____

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма № 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на _____ 20__ р.
Форма № 1

Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010		
первісна вартість	1011		
знос	1012		
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:	1030		
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств			
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095		
II. Оборотні активи			
Запаси	1100		
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125		
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130		
за виданими авансами	1135		
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	113□		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165		
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195		
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300		

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400		
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		
Неоплачений капітал	1425	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()
Усього за розділом I	1495		
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615		
розрахунками з бюджетом	1620		
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	□ 625		
розрахунками з оплати праці	1630		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом III	1695		
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900		

Керівник

Головний бухгалтер

[†] Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

ДОДАТОК Б

Дата (рік, місяць, число)		КОДИ
		01
за ЄДРПОУ		

Підприємство _____
(найменування)

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за _____ 20__ р.

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	()	()
Валовий:			
прибуток	2090		
збиток	2095	()	()
Інші операційні доходи	2120		
Адміністративні витрати	2130	()	()
Витрати на збут	□150	()	()
Інші операційні витрати	2180	()	()
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190		
збиток	2195	()	()
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250	()	()
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	()	()
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290		
збиток	2295	()	()
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	□305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350		
збиток	2355	()	()

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, по □'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500		
Витрати на оплату праці	2505		
Відрахування на соціальні заходи	2510		
Амортизація	2515		
Інші операційні витрати	2520		
Разом	2550		

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	□ядка	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на од □ у просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

ДОДАТОК В

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ	
	01

Підприємство _____
(найменування)**Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за 20__ р.**

Форма № 3

Код за ДКУД

1801004

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000		
Повернення податків і зборів	3005		
у тому числі податку на додану вартість	3006		
Цільового фінансування	3010		
Інші надходження	3095		
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	()	()
Праці	3105	()	()
Відрахувань на соціальні заходи	3110	()	()
Зобов'язань з податків і зборів	3115	()	()
Інші витрачання	3190	()	()
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195		
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200		
необоротних активів	3205		
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215		
дивідендів	3220		
Надходження від деривативів	3225		
Інші надходження	3250		
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	()	()
необоротних активів	3260	()	()
Виплати за деривативами	3270	()	()
Інші платежі	3290	()	()
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295		
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300		
Отримання позик	3305		
Інші надходження	3340		
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	()	()
Погашення позик	3350		
Сплату дивідендів	3355	()	()
Інші платежі	3390	()	()
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395		
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400		
Залишок коштів на початок року	3405		
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410		
Залишок коштів на кінець року	3415		

Керівник

Головний бухгалтер

Підприємство _____
(найменування)**Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом)
за 20__ р.**

Форма № 3-н

Код за ДКУД

1801006

Стаття	Код рядка	За звітний період		За аналогічний період попереднього року	
		надходження	видаток	надходження	видаток
1	2	3	4	5	6
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності					
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	3500				
Коригування на:			X		X
амортизацію необоротних активів	3505				
збільшення (зменшення) забезпечень	3510				
збиток (прибуток) від нереалізованих курсових різниць	3515				
збиток (прибуток) від неопераційної діяльності та інших негрошових операцій	3520				
Зменшення (збільшення) оборотних активів	3550				
Збільшення (зменшення) поточних зобов'язань	3560				
Грошові кошти від операційної діяльності	3570				
Сплачений податок на прибуток	3580	X		X	
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195				
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			X		X
Надходження від реалізації фінансових інвестицій	3200				
необоротних активів	3205		X		X
Надходження від отриманих: відсотків	3215		X		X
дивідендів	3220		X		X
Надходження від деривативів	3225		X		X
Інші надходження	3250		X		X
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	X		X	
необоротних активів	3260	X		X	
Виплати за деривативами	3270	X		X	
Інші платежі	3290	X		X	
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295				
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			X		X
Надходження від: Власного капіталу	3300				
Отримання позик	3305		X		X
Інші надходження	3340		X		X
Витрачання на: Випуск власних акцій	3345	X		X	
Погашення позик	3350	X		X	
Сплату дивідендів	3355	X		X	
Інші платежі	3390	X		X	
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395				
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400				
Залишок коштів на початок року	3405		X		X
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410				
Залишок коштів на кінець року	3415				

Підприємство _____

(найменування)

Звіт про власний капітал
за _____ 20__ р.

Форма № 4

Код за ДКУД

1801005

Стаття	Код рядка	Зареєстрований (пайовий) капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	4000								
Коригування:									
Зміна облікової політики	4005								
Виправлення помилок	4010								
Інші зміни	4090								
Скоригований залишок на початок року	4095								
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100								
Інший сукупний дохід за звітний період	4110								
Розподіл прибутку:									
Виплати власникам (дивіденди)	4200								
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205								
Відрахування до резервного капіталу	4210								
Внески учасників:									
Внески до капіталу	4240								
Погашення заборгованості з капіталу	4245								
Вилучення капіталу:									
Викуп акцій (часток)	4260								
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265								
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270								
Вилучення частки в капіталі	4275								
Інші зміни в капіталі	4290								
Разом змін у капіталі	4295								
Залишок на кінець року	4300								

Керівник

Головний бухгалтер

ДОДАТОК Е

Додаток 3
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1
"Загальні вимоги до фінансової звітності"

Перелік додаткових статей фінансової звітності

Статті	Код рядка
1	2
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016
Знос інвестиційної нерухомості	1017
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022
Гудвіл	1050
Відстрочені аквізиційні витрати	1060
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065
Виробничі запаси	1101
Незавершене виробництво	1102
Готова продукція	1103
Товари	1104
Депозити перестраховання	1115
Векселі одержані	1120
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145
Готівка	1166
Рахунки в банках	1167
Частка перестраховика у страхових резервах	1180
у тому числі в:	
резервах довгострокових зобов'язань	1181
резервах збитків або резервах належних виплат	1182
резервах незароблених премій	1183
інших страхових резервах	1184
Внески до незарєстрованого статутного капіталу	1401
Емісійний дохід	1411
Накопичені курсові різниці	1412
Інші резерви	1435
Пенсійні зобов'язання	1505
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521
Благодійна допомога	1526
Страхові резерви	1530
у тому числі:	
резерв довгострокових зобов'язань	1531
резерв збитків або резерв належних виплат	1532
резерв незароблених премій	1533
інші страхові резерви	1534
Інвестиційні контракти	1535
Призовий фонд	1540
Резерв на виплату джек-поту	1545
Векселі видані	1605
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800
Чисті зароблені страхові премії	2010
Премії підписані, валова сума	2011
Премії, передані у перестраховання	2012
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111

Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182
Дохід від благодійної допомоги	2241
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011
Надходження авансів від покупців і замовників	3015
Надходження від повернення авансів	3020
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035
Надходження від операційної оренди	3040
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045
Надходження від страхових премій	3050
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118
Витрачання на оплату авансів	3135
Витрачання на оплату повернення авансів	3140
Витрачання на оплату цільових внесків	3145
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155
Надходження від погашення позик	3230
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235
Витрачання на надання позик	3275
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310
Витрачання на сплату відсотків	3360
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375
Прибуток (збиток) від участі в капіталі	3521
Зміна вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю, та дохід (витрати) від первісного визнання	3522
Збиток (прибуток) від реалізації необоротних активів, утримуваних для продажу та груп вибуття	3523
Збиток (прибуток) від реалізації фінансових інвестицій	3524
Зменшення (відновлення) корисності необоротних активів	3526
Фінансові витрати	3540
Збільшення (зменшення) запасів	3551
Збільшення (зменшення) поточних біологічних активів	3552
Збільшення (зменшення) дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги	3553
Зменшення (збільшення) іншої поточної дебіторської заборгованості	3554
Зменшення (збільшення) витрат майбутніх періодів	3556
Зменшення (збільшення) інших оборотних активів	3557
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги	3561
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом	3562
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування	3563
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці	3564
Збільшення (зменшення) доходів майбутніх періодів	3566
Збільшення (зменшення) інших поточних зобов'язань	3567
Сплачені відсотки	3585
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	4112
Накопичені курсові різниці	4113
Частка іншого сукупного доходу асоційованих і спільних підприємств	4114
Інший сукупний дохід	4116
Сума чистого прибутку, належна до бюджету відповідно до законодавства	4215
Сума чистого прибутку на створення спеціальних (цільових) фондів	4220
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225
Зменшення номінальної вартості акцій	4280
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291

ДОДАТОК Ж

Додаток 2
до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

СПРОЩЕНИЙ ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ суб'єкта малого підприємництва

КОДИ

Дата (рік, місяць, число)

Підприємство _____ за ЄДРПОУ _____

Територія _____ за КОАТУУ _____

Організаційно-правова форма господарювання _____ за КОПФГ _____

Вид економічної діяльності _____ за КВЕД _____

Середня кількість працівників, осіб _____

Одиниця виміру: тис. грн з одним десятковим знаком

		01

Адреса, телефон

1. Баланс
на _____ 20__ р.

Форма № 1-мс

Код за ДКУД

1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Основні засоби:	1010		
первісна вартість	1011		
знос	1012	()	()
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095		
II. Оборотні активи			
Запаси	1100		
Поточна дебіторська заборгованість	1155		
Гроші та їх еквіваленти	1165		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195		
Баланс	1300		

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Капітал	1400		

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		
Усього за розділом I	1495		
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595		
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: товари, роботи, послуги	1615		
розрахунками з бюджетом	1620		
розрахунками зі страхування	1625		
розрахунками з оплати праці	1630		
Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом III	1695		
Баланс	1900		

2. Звіт про фінансові результати
за _____ 20__ р.

Форма № 2-мс
Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000		
Інші доходи	2160		
Разом доходи (2000 + 2160)	2280		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	()	()
Інші витрати	2165	()	()
Разом витрати (2050 + 2165)	2285		
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290		
Податок на прибуток	2300	()	()
Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування	2310		
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300 - (+) 2310)	2350		

Керівник

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

ДОДАТОК К

Додаток 1
до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25
"Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва"

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ суб'єкта малого підприємництва

КОДИ

Дата (рік, місяць, число)

Підприємство _____ за ЄДРПОУ _____
 Територія _____ за КОАТУУ _____
 Організаційно-правова форма господарювання _____ за КОПФГ _____
 Вид економічної діяльності _____ за КВЕД _____
 Середня кількість працівників, осіб _____
 Одиниця виміру: тис. грн з одним десятковим знаком
 Адреса, телефон _____

		01

1. Баланс
на _____ 20__ р.

Форма № 1-м

Код за ДКУД

1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби:	1010		
первісна вартість	1011		
знос	1012	()	()
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095		
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100		
у тому числі готова продукція	1103		
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125		
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		

Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165		
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195		
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300		

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400		
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		
Неоплачений капітал	1425	()	()
Усього за розділом I	1495		
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595		
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615		
розрахунками з бюджетом	1620		
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625		
розрахунками з оплати праці	1630		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом III	1695		
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900		

Продовження додатку К

2. Звіт про фінансові результати
за _____ 20__ р.

Форма № 2-м
Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000		
Інші операційні доходи	2120		
Інші доходи	2240		
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	()	()
Інші операційні витрати	2180	()	()
Інші витрати	2270	()	()
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	()	()
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290		
Податок на прибуток	2300	()	()
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350		

Керівник

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Навчальне видання

ГОРДІЄНКО Наталія Іванівна

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

з дисципліни

«ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ»

*(для студентів 4–5 курсів денної і заочної форм навчання
спеціальності 071 – Облік і оподаткування)*

Відповідальний за випуск *Т. В. Момот*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *Н. І. Гордієнко*

План 2017, поз. 188Л

Підп. до друку 19.01.2017. Формат 60x84/16

Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 8

Зам. №. Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017.